

Luk

Węi tópuratere whi Jon deyaalopóló yale fo

1 ¹Kótóné eraalopóló muló betere fo da tuapaae mo eró betepa, mepaae whiné kolóló aseyalepó. ²Ai whirape atima kọleaané aseni, yale alarape mo kelale whirapené deté wale fotóro yó maté wou betalepó. Ai whirapeta, kale fo wisi kae fotamo hoseké eraşsóro hotowayóló kaae taru, yó mótu betalepó. ³⁻⁴Mepaae whirapené deté wale fo aseyale kaae, mió ęłokélé ai fo wisiyóló taleyóló betemó kaae sóro, mo donotóro aseyaaı kisipa mutapó. Doa whi Tiopilus-ó, take mepaae whirapené ęapaae yó melale fota, mo erapóló naao diriyóló tuę yaasepóló, ęęlo i aęętere ape.

⁵Kale Judia hae kwia tęteróló kaae tare topo whi Herot betale alimó etęyalepó. So whimó Talepaae momaratere whi betę beterepó. Ai whita, Lipai faketei, Abaijané deté wale whi Sekaraiapó. Ama soma Elisabetta, momaratere topo whi Eron-né deté wale sopó. ⁶Kótóné keletómó atimaamo mo donoi soró whitamó bitu, Kótóné yóló muló betere fo aęmó sukóló, ama erae dere ala betę eraté fu betalepó. ⁷Atéretei, kale so Elisabet atimaamo naale senaalekélé mei, ni daayóló betepa, sokélé sere yóo, whikélé otere yóo yalepó.

⁸Atéro betere tuamó Abaija fake whirapené so whimó momarópóló, tukóló muló betere be demó Sekaraiaró ama fake whitamóné momatere be kaae tarepó. Atéru, Sekaraia ę so whimó momarótu betalemó etęyalepó. ⁹So whimó momaratere whirape atima mara mole ala sya furaalu, atimané doi mole ni fakerape fesekée deralemó, Sekaraiané doi mole ni fake dono fetée horóló muni dorowalepó. Atétepa, ę kale momatere be tuapaae fóló, felé ęęlaa wale fetera kaae ęla si keletómó biliyópóló, atimané ę sóro beterealepó. ¹⁰Atéro, kale felé ęęlaa wale fetera kaae ęla simó sukęlaa dalatere sukamó ę momatere be dolopaae fóló, simó terepetu betalepó. Atétu betepa, mepaae momayaaı wale so whi atima belamó kaae taru momatu betalepó.

¹¹Até du betepa, Talené dotonale *ensel* wóló, kale felé ęęlaa wale ęla bilitere tiki turu naase dęro daapa kelalepó. ¹²Ai *ensel* sókó walemó,

Sekaraia kilita sókó furaalu, mo winé sukutu betalepó. ¹³Tétepa, kale *ensel*-né aḗpaae duraalu, “Sekaraia-ó, ya wiyaaḡe, naao du betale moma Talené wosalepó. Naao so Elisabet naale deyaalo ai ape. Téyaalopa, ama doi Jon mulae. ¹⁴Ai naale detere kilituraalu, ya doasi haḡné sukḡo, mo so whḡkélé ai naale kilituraalu, haḡné sukḡo yóló Talepaae mo kée du betaalo ai ape. ¹⁵Ti noatepae, Talené keletómó a mo doasi whḡ betaalopó. Aḡ doayóló bitukélé, *wain* weḡiró topo doyóló keyaa fole weḡitamo naalomeipó. Aḡ hamané depemó betepatei, kale Deḡi Kepe Wisi aḡ tuamó faḡayóló mo suró betaalopó. ¹⁶Atéru, take kḡpaae fu betere Israel fake so whḡ atima teḡeteróló kaae tare Kótó aḡmó beterḡpóló, ai naalené momó dapesó waalo ai ape. ¹⁷Tale wḡpóló folosóró aḡi wouraalu, ama yaaire alata, take betale whḡ Ilaija aḡ keperó fotokḡtamo faḡanuraalu du betale ala kaae, ai seké aḡ tuamókélé até yaalopó. Ai naale doayóló bitu, alimaraperó naale senaaletamopaae momó hosaa muḡpóló, atima tuḡ tiki feteraalo ai ape. Atéturaalu, mepaae Kótóné fo woseni dowaae fu betere so whḡ Kótóné donoi ala tuamó wisi kisipatamo beterḡpóló eraalopó. Atéturaalu, so whḡ fea Tale beterepaae faaire ala amatei, donoróló beteraalo ai ape,” yalepó.

¹⁸Atéro Sekaraiané *ensel*-paae duraalu, “Atei ala mo eraalopóló yaḡo noayóló kisipa yaaloé? Ti e otere yóo, yaḡo sokélé sere yóo, erapó,” yalepó.

¹⁹Tétepa, kale *ensel*-né aḗpaae duraalu, “Eḡa Kótóné keletómó daalu i ala yae depa du betere *ensel* Kebriel-pó. Mió i dere fo wisi yaḡo yaḡpaae yó melḡpóló, ama e yaḡo beterepaae dotonatepa wóló yaḡtamo fo i du betere ape. ²⁰Mió yaḡo i dere fo wosóló kisipa tiki tiréni depa, ti naao fo aluyaalo ai ape. Yaḡo atépatei bitiré fóló, mió i dere fo dokonóló eratere sukamó ti naao fo momó yaalo ai ape,” yalepó.

²¹Téroró, Sekaraia momatere be dolopaae holóló betepa, belamó aḡ kaae tawóló betó mole so whḡiné duraalu, “Aḡ mo taketi holaletei, diki du betere-a, noakó su bitu dérópó,” du betalepó. ²²Téroró kale whḡ aḡ belapaae dorowóló atimapaae fo yaairetei suḡni, ama fo alureteiné naasené maaté du betepa, so whḡiné etei kisipa mualepó. Be tuamó Talené me alakó aḗpaae nokené dere ala kaae eratepa kilitu yalepó du betalepó.

²³Atéroró, momatere be tuamó kutó diyḡpóló daḡe mulale be deḡ kemetepa, ama bepaae felepó. ²⁴Ai alarape yale kḡlipaae ama soma Elisabet naale yalepó. Atétepa, kale so aḡ kelaḡsóró ama bemó kinóló betepatei, wélié aporó kemeyalepó. ²⁵Aḡ atéroró bitu duraalu “Take e ni daapa so whḡ feané faletu betaletei, mió i be deḡmó Talené eḡpaae erale wisi alané so whḡ feané keletómó yaḡo hale kemeralepó,” yalepó.

Yesu deyaalopóló yale fo

²⁶Téroró, kale so aḡ naale yóló betepa, apomi wélié tuamó Kótóné ama *ensel* Kebriel, Kaleli haemó teḡe Nasaret be huluapaae dotḡyalepó.

27 Atéror, kale *ensel* Kebriel betã so seimale Maria beterepaae felepó. Ai sota, Depit fake whĩkó Josep-né dokaairaaalu tukóló betero beterepó.

28 Téró, kale *ensel* ă beterepaae fóló duraalu, “Talené hękesere so seimale-ó, Tale yãtamo ai betere ape,” yalepó.

29 Atei fo Mariané woseturaalu, etei kaae kőleó dere fo-a, noa betené dérópóló ă kisipa teketu betalepó. 30 Até du betepa, kale *ensel*-né ăpaae duraalu, “Maria-ó, Kótóné ama yă mo wisiyóló kolóló hosaa mutu, yăpaae wisi ala eraai dapa, wiyaqse. 31 Yãta, naale yaalo ai ape. Ai naale detepa, ama doi Yesu mulae. 32 ă doasi topo whĩ betepa kilituraalu, so whĩ feané mo ó taoró betere Kótóné Naalemapó du betaalo ai ape. Ai naaleta, take ama noumatere Depit bitu yale kaae, so whĩ fea tęteróló kaae tanópóló, Kótóné amatei ă doasi whĩ sóró beteraalo ai ape. 33 ăta topo whĩ bituraalu, Jekop-né firale fakerape tęteróló kaae tare ala kemekélé ini, hãle yótóró tawaalopó,” yalepó.

34 Tętepa, Mariané *ensel*-paae duraalu, “Ěta, whĩtamokélé konipa, ai ala neyóló yaaloé?” yalepó.

35 Ai fo depa, *ensel*-né ăpaae tokó mótu duraalu, “Kale Dęi Kepe Wisi yă tuăpaae bitĩ waalopó. Tęturaalu, mo ó taoró betere Kótóné fotokőné yă tęteróló husuró betaalo ai ape. Ai deyaaire naaleta, me dowi alakélé muni, mo kae naale detepa so whĩ feané kilitu, ita Kótóné Naalemapó fo yaalo ai ape. 36 Aita yă maaté mei, naao kekelé so Elisabet-kélé seretei naale erapó. Upulé ă ni daapa mepaae so whĩné atei serené naale deyaalomeipó dua yaleteti, mió ă naale epa, apomiró wélié kemeyalepó. 37 Ti fea ala fea Kótóné sũmó enénipóló de?” yalepó.

38 Ai fo depa, Mariané ăpaae duraalu, “Ti ęta Kótóné ama kutó diratere so betepa, naao yale fotóró ama ępaae erópóló yae,” yalepó. Téró, kale *ensel* felepó.

Maria ă Elisabet kęle fele fo

39 Atéyale be dęmótóró, Maria ă ęla ęla hapale sisóló ai be hulua taaróló, Judia du sorokó mole haemó tene be huluapaae felepó. 40 Atéror, kale so ă Sekaraiaró somatamo betere be dolopaae fóló, Elisabet-paae duraalu, “Fapa kőleó,” yóló apualepó. 41 Mariané Elisabet-paae ai dere fo woseturaalu, Elisabet-né depemó betere naale toróyó holalepó. Atęturaalu, Dęi Kepe Wisi ă tuămó faayóló sũralepó. 42 Atéru Elisabet-né fo fakeyóló duraalu, “Sorape fea betó mupatei, yă betã Tale Kótóné mo wisiró beterapó. Atęturaalu, naao deyaaire naalekélé ama mo wisiró beterapó. 43 Ě mé so wisi betepa, ę tęteróló kaae tare Talené hama naao ę kęle waleé? 44 Naao kőleó dere fo woseturaalu, yălo depemó betere naalekélé hękesené sukutu toróyó holalepó. 45 Kótóné yăpaae eraalopó yale fo wosóló, naao kisipa tiki tiralemó yă wisiró betepa, mióta yă hękesené sukăe,” yalepó.

Mariané Kótóné doi hale horótu yale wole fo

- 46 Téro, Mariané duraalu,
 “Yalo hosaa tuamó Talené doi hale soro horatapó.
 47 Yalo hosaa turónékélé ɛ aluyaosoro tao sale Kótópaae mo kée yóló
 hajné sukutapó.
 48 Ti ɛta, kutó diratere doi muni sókótei so betepatei, ama ɛ wisiyóló
 tao salepó.
 Mió i be demó kaae soro bitiré faaire so whi feané ɛ kilituraalu,
 ita Kótóné wisiró betere sopó yaalo ai ape.
 49 Ti noatepae, mo doa fotokɔ bole Tale Kótóné emó mo doakale ala
 eralepó.
 Ama doi mo kae muluraalu, dowi ala mo betakélé munire Talepó.
 50 Mepaae so whi de Kótópaae winé sukóló a amó dua betepa, ama
 kolené sukutere ala mió i alimó betere so whipaaekélé, take bitiré
 faaire so whipaaekélé, haje yó tarapó.
 51 Ama doasi bole fotokoné mepaae doasi alarape eralepó.
 Atéturaalu, mepaae whi de atima kisanétei duraalu, ‘ɛta mo
 doasi seké whi beterapóló,’ bopé faketu betale whirape dapo
 dapo yóló fópóló, hokó faralepó.
 52 Mepaae ɛteróló kaae tare doasi topo whirapené kaae tare alarape
 ama kemeróló, haepaae só deró, mepaae naameyóló sókótei
 betere so whi ama sikipaae horó, yalepó.
 53 Mepaae woténé sukutere whirape ama ɔla wisi melóló hairó,
 mepaae ɔla ɔla dekéro mole néli so whi haje fópóló dotonó, dua
 yalepó.
 54 Ama kutó diratere Israel fake whirape kiswa keteréni, kolené
 sukuturaalu, atima tao sere ala haje yó tarapó.
 55 Talené Abraham-ró ama deté faaire naaletamopaae wisi ala eraalopó
 yóló mulale fo keteréni, dané ayarapepaaekélé eralepó.
 Atéyale kaae, mió i alimó dapaaekélé ama kolené sukutere ala
 haje yó tarapó,” yalepó.
 56 Téro, wélié soremó Maria a Elisabet-tamo betero, nalo ama bepaae
 fesaae felepó.

Wei tópuratere whi Jon deyale fo

- 57 Téro etéyalepó. Kale so Elisabet a naale saaitere be demó ama naale
 dealepó. 58 Tale Kótóné doasi kolené sukuturaalu, apaae erale alamó
 Talepaae mo kée yóló doasi hekese yalepó. Atétepa, ama be whi so whiró
 kekelé so whitamokélé ama dere hekese kaaetóro du betalepó.
 59 Atéro kale so naale soro betero, bokó wale be demó ama tiki sekaɛ
 tukóló siriró, kale naalené doikélé alima Sekaraiané doi yakoró yaai,

ama fake so whi walepó. ⁶⁰Até yaaitepa, ama hama Elisabet-né duraalu, “Meipó. Ama doita, Jon mulaai dapó,” yalepó.

⁶¹Ai fo depa, atimané aḡaae duraalu, “Ya fake whikó mo betakélé atei doi munipó,” yalepó.

⁶²Ti fo depa, atimané alimapaee naasené maaté yóló duraalu, “Naao kisipané a de doi mulaaloé?” yalepó. ⁶³Tétepa, ama atimapaee naasené maaté yóló duraalu, aḡetere sóku sóró ape depa, sóró walepó. Atéro, ai kale sóró wale ḡla tómó Jon doi aḡyalepó. Ai doi aḡetere kilituraalu, so whi feané haió yóló, sirayalepó. ⁶⁴Até yaletamotóro Sekaraia a fo aluretei momó duraalu, Kótóné doi hale sóró horalepó. ⁶⁵Atimaamoné be felekemó betó mole so whiné atétere ala kilitu, me ala kae dapóló winé sinalepó. Du sorokó mole Judia hae kwiamó betó mole so whi feapaae i ala yalepóló deté kweyóló fakeralepó. ⁶⁶Mepaae i fo wosale so whiné “I naaleta, Tale Kótóné mo doasi fotokḡ bete a tuamó mupa kilitu, take doayóló a noa kaae whi betaalorópó,” du betalepó.

Sekaraiané yale wole fo

⁶⁷⁻⁶⁸Kale naale Jon-né alima Sekaraia Deḡ Kepe Wisiné fotokḡratepa, Kótóné aḡaae yae depa mo so whiḡaae duraalu,

“Dané Talené doi hale sóró horaalópó. Israel fake so whi tetérolo kaae tare Kótópaee mo kée du betae.

Ti noatepae, da ama so whiḡóló dupuró beteraḡó.

⁶⁹Ama kutó diratere whi Depit-né firale fake tuamó Kótóné whi betá sóró betero beteraḡó.

Ai sekéné ama fotokḡné da i hae so whi aluyaḡsóro tao saalópó.

⁷⁰Ti mo take Kótóné ama kae betero betere ḡóló whiḡapené yale fo mo dokonóturaalu yalepó.

⁷¹Da bóe whi kuamó betepa, ama tao saalópó. Téturaalu, mepaae whiné dowi kisipa muóló daḡamo bóe dupa, ama fotokḡné sesé yaalópó.

⁷²Dané ayarape ama kisipa keteréni, ḡlené sukuturaalu mió da tao saaire whi dotonaalópó.

⁷³Ti aita ḡale mei, Kótóné dané aya Abraham-paae i ala eraalópóló mo dirii fo yóló muló betereiteinépó.

⁷⁴Take ai yóló muló betere fo dokonóturaalu, bóe whiḡapené da dóló teteraḡsóro, tao sóró betero beteraḡó.

Atérené mió da wikélé ini, halaainé Kótóné kutó betá dirótu betenárapó.

⁷⁵Ti betere dokḡ fea da ama keletómó ama kae ere alaró mo donoi alatamo tuamótóro betó tawaalópó.

⁷⁶Yaḡa, yaḡo naalepó. Take nalopaae so whi feané ya kilituraalu, mo taoró betere Kótóné ama ḡóló whiḡó yaalópó.

Ti Tale waaipa yaꝑi folosóro wouraalu, a waaire tu donoraē yaaire whi̇ betaalopó.

77 Téturaalu, Kótóné ama so whiné dowi alamó melaaire kwia aluróló tao saaire ala nao atimapaē yó melaalo ai ape.

78 Ti Kótóné kōle dere ala ama hosaa tuamó fȧaneteiné ai ala eraalopó. Ti atéyaaire alata, hika teó sokotere suka dāné tikimó felétu dere kaaē, Kótóné ama hepen-mó ere dē dā betere tuapaē eraalopó.

79 Ti aita, noa yaai mei, mepaē diliki tuamó betó mole so whiró mo felekemó sukāi du betere so whitamo Kótóné hosaa muni deyóló dua betere ala tuapaē bitī fōpóló, ai dēné yó melaalopó,” yalepó.

80 Atéró, kale naale a doaturaalu, ama kepe tuapaekélé doasi fotokō bualepó. Atéru, a Israel so whi̇ beterepaē hȧkearóló sókó waairaalu, so whi̇ bitini hȧle wópu tikimó bitiré felepó.

Yesu deale fo

(Mat 1:18-25)

2 ¹Ai alarape du betale tuamó etéyalepó. Rom *Gavman* topo whi̇ Sisa Akastus-né i hae kwiamó betó mole so whi̇ doi siré kwēyaē yóló mulalepó. ²Atéró so whi̇ doi saleteita, Siria hae kwia Kwirinius-né tēteróló kaaē tapa, folosóro kaaē sutóro yalepó. ³Atétepa, kale so whi̇ mo fea doi sōpóló, atimané turuku be séle sélepaē felepó.

⁴Atétepa, Josep a Depit-né deté wale whi̇ ereteiné Kaleli hae kwiamó tēne Nasaret be taaróló, Judia haemó tēne Depit-né be hulua Betelehem-paē felepó. ⁵Ama dokaai tukóló betéró betere so Maria naale epa, atimaamoné doikélé mulaai felepó. ⁶Atéró fóló, atimaamo ai bemó betepa, kale so naale saaire be dē sókó walepó. ⁷Ai be dēmó kale soné ama topo naale deyalepó. Atéró, kale naale kutiné bope yóló hupurape gla melótua dere ni fakené aleyale nuku tómó beleró beterepó. Ti noatepaē, uké wale so whiné fitere be fȧaneteiné yalepó.

Ensel-rapéné sipsip hupu kaaē tare whi̇rapepaē yale fo

⁸Téró etéyalepó. Ai hae kwiamó mepaē *sipsip* hupu kaaē tare whi̇rape ai be hulua taaróló, ne yó molepaē fóló, dikitamo atima hupurape kaaē tawóló betó molepó. ⁹Atéró beterepó, Talené *ensel* betā atima betere tikimó sókó wouraalu, Talené ama ere doasi dēné atima betere tikikélé dēyó felepó. Atéteremó atima fea winé sukutu betalepó. ¹⁰Atétepa, kale *ensel*-né atimapaē duraalu, “Diā wiyaqse, ēta i hae kwia feamó betó mole so whiné wosóló doasi hȧiné sukāaire fo wisinaale ene walepó. ¹¹Diā i haemó betó mole so whi̇ aluyaqsóro, tao saaire whi̇ mió i be dēmó Depit-né be huluaamó ai deyale ape. Ȧta, Kótóné so whi̇ fea tēteróló kaaē tanópóló, sóro betéró betere Kerisopó. ¹²Diā fóló kelenalemó, miótóro

deale naale kutiné bopeyóló hupurape ɔla melótua dere ni fakené aleale ɔla tómó beleró betepa kilituraalu, ita kale bope yale naale h̄itipó yaalo ai ape,” yalepó.

¹³⁻¹⁴ Atéró, mo tétitóró kale *ensel* betə daalepaae ó hepen bemó betó mole *ensel*-rape mo h̄ale ɔla kaae dorowóló daae mulu, Kótóné doi hale sóró horótu duraalu,

“Mo taoró betere Kótóné doasi mole doi hale sóró horae.

Kótóné ama tuéne wisi ala eraaitere so wh̄ipaae hosaa muni deyóló mo dua betere ala erópóló yae,” yalepó.

¹⁵ Kale *sipsip* hupu kaae tare wh̄irape betó mupatei taaróló, *ensel*-rape hepen-paae fesaae holalepó. Atétepa, kale wh̄irape atimasisi duraalu, “Talené ɔapaae yó melale ala kelaai, Betelehem be huluapaae faalopa fiépe,” yalepó.

¹⁶ Atéró, atima hapale fóló Mariaró Josep-tamo betóo, kale naalekélé hupurape ɔla melótua dere ɔla tómó firóo, epa kelalepó. ¹⁷ Atimané kale naale kolóló *ensel*-rapené atimapaae yale fo so wh̄i feapaae deté kweyóló fakeralepó. ¹⁸ Ai fo depa wosale so wh̄i feané ita, noa kaae fo yalerópóló, sirayóló tué teketu betalepó. ¹⁹ Até du betepatei, Mariané ai dere fo wosóló, ama hosaamó muló bitu kisipa h̄ale yó tarepó. ²⁰ Téró, kale *sipsip* hupurape kaae tare wh̄irape atima bepaae fesaae furaalu, kale *ensel*-rapené atimapaae i ala epa kelaalo ai ape, yale ala motóró epa kelaleteiné Kótóné doi hale sóró horaté fu betalepó.

Yesu momatere bepaae yó male fele fo

²¹ Atéró kale naale sóró bitiré fóló, bokó wale be ɔemó ama tiki siriróló Yesu doi mulalepó. Aita kale so naale yaaipatei, *ensel*-né mulae yale doipó.

²² Moses-né ašemó soné naale sale tiki Talené keletómó wisiyópóló, kaae tawae ere be ɔe kemetepa, Josep-ró Mariatamo kale naale Talepaae melaai ɔapóló, Jerusalem bepaae dapesó felepó. ²³ Aita h̄ale meipó. Talené fo tuəmó “Topo naale Talepaae melae,” ere fo sya furaalu yalepó. ²⁴ Téró, me ere fo i ape. “Betə soné naale senaale detepa, kale soné naale ditu yale ala Talené wisirópóló, ba h̄okósere tamo ó sukusi tamo Talemó melae,” ere fo sya furaalu atéyalepó.

²⁵ Até yale sukamó, Jerusalem bemó wh̄i betəné doi Simeon beterepó. Āta, mo donoyóló bituraalu, Kótóné ala betə erótu betale wh̄ipó. Atéró, kale Israel fake so wh̄i dowi sek̄ei ala tuəmó betepa, tao saaire wh̄i wópóló, kale ɔei Kepe Wisi ātamo betəmó beterepó. ²⁶ Apaae kale ɔei Kepe Wisiné etei fo yóló mun̄lipakalepó. Yə hapale sukuni, Talené sóró beteró betere wh̄i Keriso kolóló sukaalo ai ape. ²⁷ Atéyale sukamó, Simeon otere ɔei Kepe Wisiné fotok̄ratepa, momatere be tuapaae fóló beterepó. Atéró beterepó, kale yóló muló betere foné yae ere ala yaairaaalu, hamaró

alimatamoné Yesu apuóló momatere bepaae sókó walepó. ²⁸ Atéro wapa, kale Simeon oterené kale naale tao sóró ama naase tómó beleróól, Kótóné doi hale sóró horótu duraalu,

²⁹ “Qla qla fea teteróól kaae tare Tale-ó, naao kale yóló mulale fo mió mo dokonatereteiné naao kutó diratere whi sukutepa, hosaa muni deyóló dua fópóló yae.

³⁰⁻³¹ Ti noatepae, naao so whi aluyaqsóró, tao saaire ala so whi feané keletómó donoróól muló betepa mió yalo i keletere ape.

³² Ai dené Juda mei, kae fake so whi tuapaae Kótóné ere ala hakearatepa kolóól tué yóo, Israel fake so whikélé doasi doi sóo, yaalopó,” yalepó.

³³ Téró, kale naale hamaró alimatamoné Simeon oterené yale fo wosóló, haió i yale fo-a, noa betené yalerópóló siratu betalepó. ³⁴ Kale Simeon oterené atima wisiratere fo yóló, hama Mariapaae duraalu, “I naalenéta, Israel fake so whi fea haepaae só deróo, mepaae so whi tao sóró sikipaae horóo, yaalopó. Atétere ala kilituraalu, Kótóné hiróló mole ala so whi feapaae hakearóól yó matepa, mepaae so whiné ai dere fo wosaalomeipóló, a só deraalo ai ape. ³⁵ Atétere alané mepaae so whiné hosaa tuámó mole tué tiki hakeamó mulaalopó. Atéteremó, sepake kwia kaaené naao hosaamó deyaalo ai ape,” yalepó.

³⁶⁻³⁷ Aimó Kótóné ama betá kóló so wulia Aser fakekó Fanuel-né senaalema Anakélé beterepó. Ama whitamó dokóló betepa weikeró ba fo kemeyóló, oma sukutepa wulia bitu kemeyale ba fotamo touróturaalu 84 ba fo biti serepó. Atéro Kótópaae kisipa tiró bitu, momatere be taaréni, dikitamokélé, detamokélé, moma dere ala hale yó tarepó. Atéru, a qla weyóló bitu, moma dere ala betá dua yalepó. ³⁸ Téró ai fapotóro kale so Ana atima beterepaae sókó wóló Kótópaae mo kée yóló, Jerusalem bemó betó mole so whi aluyaqsóró dupuróló tao saaire whi wópóló kaae tare so whipaae kale naale i ape yóló yó mótu betalepó.

³⁹ Atéro, Josep-ró Mariatamoné Talené yae yóló muló betere alarape yóló kemetepa, Kaleli haemó tene atimané diri Nasaret be huluapaae momó fesaae felepó. ⁴⁰ Kale naale a doaturaalu, mo doasi fotokó buóo, tué tiki dotoróé fóló fosó fosó yóo, Kótóné apaae hosaa muóló yaala sókó fío erapó.

Yesu a teó naale belekqamale, momatere bemó betere fo

⁴¹ Téró etéyalepó. Kale bosenée fele be de sókó wapa qla deteremó, ama hamaró alimatamo ba fo dokó fea Jerusalem be huluapaae fua yalepó.

⁴² Kale naale doayóló 12 ba fomó betepa, atima dua dere kaae, qla detere sukamó atimaamo Jerusalem be huluapaae holalepó. ⁴³ Kale bosenée fele be demó qla detere ali kemetepa, ama hamaró alimatamo bepaae fesaae furaalu, kale naale Yesu Jerusalem bemó betepatei, fole so whitamó

fele nisiyóló atimaamo felepó. ⁴⁴Téró kale soró wh̄tamoné kisipané so wh̄tamo fole nisiyóló atimaamokélé fu betepa, be deḡ betā kemeyalepó. Atéró fóló kale naale atimaamoné fake so wh̄ró fulumu wh̄rapetamo betere tikimó kekālepó. ⁴⁵Até yalemó bitinipa, kekāi Jerusalem be huluapaae momó fesaee felepó. ⁴⁶Atéró kekitu betepa, be deḡ sore haḡe kemeyóló nalo kale momatere be bopére tipi tuāmó betepa kelalepó. Atéru, mepaae Juda yó matere wh̄rapené dere fo wosóo, mepaae wosetere forapekélé yóo du betalepó. ⁴⁷Kale naale atéró kisipa fosó fosóru atimané āpaae wosetere fo mo donotóro tokḡ matepa woseturaalu, wh̄rape feané siratu betalepó. ⁴⁸Atétere ala hamaró alimatamoné kilitu, atimaamo kilita sókó fóló hamané āpaae duraalu, “Ti naale-ó, ayanaao daḡmo yaḡ whaalia depa kekāle supa, noatempa atei kaae ala yaleé?” yalepó. ⁴⁹Ti fo depa, atimaamopaae duraalu, “Yaḡo ayané eḡ beterópóló ere bemó fóló beteretei diaamo tuḡ iniru eḡ kekenapó,” yalepó. ⁵⁰Ama ai yale fo bete atimaamoné diriyóló wosóló kisipa sinipó.

⁵¹Téró, kale naale ama hama alimatamo Nasaret be huluapaae fóló, atimaamoné dere fo betā wosóló aḡmó sukóló beterepó. Téruraalu, Yesuné ama yale fo fea hamané kisipa keteréni, ama hosaamó muló beterepó. ⁵²Téró, Yesu aḡ teó doatutei kisipa tiki dotoróḡ fóló, fosó fosóni naale wisi doatempa Kótónékélé, mo so wh̄inékélé, heḡekeyóló āpaae hosaa mualepó.

W̄ei tópuratere wh̄i Jon-né yó male fo

(*Mat 3:1-12, Mak 1:2-8, Jon 1:19-28*)

3 ¹Taiperius Sisa 15 ba fo tuāmó aḡ topo wh̄i bituraalu, Rom hae kwia mo fea ama t̄eteróló kaae tarepó. Atéyale sukamó, Pontias Pailat aḡkélé doasi *Gavman* topo wh̄i bitu, Judia hae kwia t̄eteróló kaae tawóo, Herot aḡkélé doasi topo wh̄i bituraalu, Kaleli hae kwia t̄eteróló kaae tawóo, ama noma Filip-né Ituraea hae kwiaró Trakonaitis hae kwiatamo t̄eteróló kaae tawóo, Lisaniaḡ aḡ doasi topo wh̄i bitu, Abilene hae kwia t̄eteróló kaae tawóo, erepó. ²Anas-ró Kaiapas-tamo Kótópaae momaratere doasi topo wh̄i betere sukamó, Sekaraiané naalema Jon wh̄i bitini wópu mole tikimó betepa, Kótóné fo aḡ tuāpaae sókó walepó. ³Atéró, Jon aḡ Jordan w̄ei fole hae kwiamó t̄e mole be hulua dokōpaae fóló, fo yó mótu betalepó. Atéró, Kótóné fo yó mótu duraalu, “Diaaḡ du betere dowi ala taaróló, Kótópaae kisipa tiki feteyóló ape. Atétepa, yaḡo diā w̄ei tópuraaalo ai ape. Diaaḡ dowi alamó saaire kwia Kótóné me ḡla meipóló, haḡe kemeraalo ai ape,” deté kutu betalepó. ⁴Mo take betale Kótóné ama kḡló wh̄i Aisaiané aseḡyóló muló betere fo mo donotóroḡi yalepó. Ai fo i ape.

“Wh̄i betā haḡe wópu mole tikimó bitu fo fakeyóló duraalu,

“Tale waaire t̄u aleyae, aḡ waaire t̄u donorae.

⁵Tukw̄e derepale tiki, hae mulóló wisirae.

Doasi hasi uluró du sokoreiteitamo dukjyóló mulurae.

Wę wére tükélé, mo donoyóló aleyae.

Kapo ó hapisaşa muóló dore tų dukjyóló taae faróló wisirae.

6 Até depa, ti Kótóné so whį fea aluyaşsóró tao saaire ala wisi so whį mo feané kelaalo ai ape, ’ yalepó.

7 So whį mo fea Jon-né węi tópurópóló ą beterepaae wua depa, atimapaae duraalu, “Diaaş dere alata, wuliné tų kotere kaae dapó. Kótóné diątamo fopaae butu taleyaşsóró, mopaae botokó faai de? 8 Dią dowi ala taaróló kisipa feteyóló tų wisipaae fulapó du betere fo, haşeamó motóró du betae. Ti noatepae, Abraham-ta diaaş ayapó du betere fomó yało diąpaae i dere ape. I muó mole kapo fakerape Kótóné whį aleyóló, Abraham-né naale senaale beteranérápó. 9 Talené kaşwei ni bete dokş taketi muló beterapó. Mepaae ninétamo du wisi olenitepa, ti ai nirape fea diyóló sipaae taae deraai Talené ama tų ai ni betemó bukó tarapó.” yalepó.

10 Ai fo depa so whį feané ąpaae duraalu, “Ti đané noa alakó yaaloé?” yalepó.

11 Ti fo depa Jon-né atimapaae duraalu, “Me whį dené kuti tamo deró betepa, me kuti sokóló yaşşare whį melae. Whį me dené ąla hųyóló mupa, ti aikélé betą kaae alatóró yae,” yalepó.

12 Mepaae *takis moni* siré kotere whįrape atimakélé węi tópuaae dapóló wóló ąpaae woseturaalu, “Yó matere whį-ó, đa noa alakó yaaloé?” yalepó.

13 Tétepa, ama atimapaae duraalu, “Diaaş *takis moni* siré kutu, bosenóló sini, sae yale şutóró sae,” yalepó.

14 Ti fo depa, mepaae diki tare whįrape wóló ąpaae woseturaalu, “Đa noa ala yaaloé?” depa ama duraalu whįné *moni* saai, so whį teteréli fo yóló ó dilikóló saşse. Naa *Gavman*-né dią matere *moni*-tóró tawóló betae. I şų meipóló, dokó dokó yaşse,” yalepó.

15 So whį feané Jon kilituraalu, i seké Kótóné sóró beteró betere whį Keriso du yalepóló, tuş tekitu betalepó. Ti noatepae, atima Keriso mo kelaai kisipa mutu betaletinépó. 16 Até du betepa, Jon-né atimapaae tokó mótu duraalu, “Yałota, dią węi maaté tópuratapó. Téteretei, mo doa seké whį betą waalo ai ape. Aşa ę kaae meipó. Ę ą aómó naale belekaşamale kaae betereiteiné yało ama hó be dokore képi teraayaairetei mo şunipó. Amata, kale Đei Kepe Wisiró sitamoné dią węi tópuraaalo ai ape. 17 Ama naasené *whit* betąpaae eróló kane fake kaae ąla tómó mulóló, fumi beşşné só fópóló epeyóló horatere ąla tarapó. Tétu, mo *whit*-ta betąpaae eróló mulótu beterapó. *Whit* fumita, mo sukókélé feni hałe dó tare sipaae taae deraalópó,” yalepó. 18 Atéro, Jon-né kale mió wosetere kisi fo wisi so whį feapaae yó melóturaalu, so whįné kisipa tiki feteraaire forapekélé, yó melótu betalepó.

19 Tétu betaletei, kale doasi *Gavman* topo whį Herot-né noma Filip-né sotei ą dokóo, mepaae kae kae dowi alarape yóo, du betalepó. Até

du betepa, Jon-né Herot-paae atei alarape taalae yóló, foné salepó.
 20 Herot-né take yale alarape tómó, me i alakélé yalepó. Kale Jon *dipula*
 beteralepó.

Jon-né Yesu wẹi tópurale foró Yesu deté yale whırapené doirape
(Mat 3:13-17, Mak 1:9-11)

21 Atéyale sukamó, Jon-né so whı fea wẹi tópuróturaalu, Yesukélé wẹi tópuralepó. Atéro ą momatu beteremó, ó hepen be tų tukwẹ fóló molepó. 22 Atépa, kale Dẹi Kepe Wisi ba hókósere kaae Yesuné tikimó bitı dorowalepó. Até deretamo, hepen beró fo fakeyóló duraalu, “Yąta, yąlo Naalepó. Naa dere ala wisi kilituraalu, ę mo doa hękesené sinitapó. Ti yąta yąlo mo yaala sókó fóló mole Naalepó,” yalepó.

23 Téro etéyalepó. Yesu ą kutó kaae saai betale sukamó, 30 ba fo beterepó. ą atéro betepa so whıné ąta, Josep-né naalema nisi yalepó.

Josep-ta, Heli-né naalemapó.

- 24 Heli-ta, Matata-né naalemapó.
 Matata-ta, Lipai-né naalemapó.
 Lipai-ta, Melki-né naalemapó.
 Melki-ta, Janai-né naalemapó.
 Janai-ta, Josep-né naalemapó.
- 25 Josep-ta, Matatias-né naalemapó.
 Matatias-ta, Amos-né naalemapó.
 Amos-ta, Naham-né naalemapó.
 Naham-ta, Esli-né naalemapó.
 Esli-ta, Nakai-né naalemapó.
- 26 Nakai-ta, Mat-né naalemapó.
 Mat-ta, Matataias-né naalemapó.
 Matataias-ta, Semen-né naalemapó.
 Semen-ta, Josek-né naalemapó.
 Josek-ta, Joda-né naalemapó.
- 27 Joda-ta, Joana-né naalemapó.
 Joana-ta, Resa-né naalemapó.
 Resa-ta, Serubabel-né naalemapó.
 Serubabel-ta, Sealtiel-né naalemapó.
 Sealtiel-ta, Neri-né naalemapó.
- 28 Neri-ta, Melki-né naalemapó.
 Melki-ta, Adi-né naalemapó.
 Adi-ta, Kosam-né naalemapó.
 Kosam-ta, Elmadam-né naalemapó.
 Elmadam-ta, Er-né naalemapó.
- 29 Er-ta, Josua-né naalemapó.
 Josua-ta, Elieser-né naalemapó.

- Elieser-ta, Jorim-né naalemapó.
 Jorim-ta, Matata-né naalemapó.
 Matata-ta, Lipai-né naalemapó.
 30 Lipai-ta, Simeon-né naalemapó.
 Simeon-ta, Juda-né naalemapó.
 Juda-ta, Josep-né naalemapó.
 Josep-ta, Jonam-né naalemapó.
 Jonam-ta, Eliakim-né naalemapó.
 31 Eliakim-ta, Melea-né naalemapó.
 Melea-ta, Mena-né naalemapó.
 Mena-ta, Matata-né naalemapó.
 Matata-ta, Natan-né naalemapó.
 Natan-ta, Depit-né naalemapó.
 32 Depit-ta, Jesi-né naalemapó.
 Jesi-ta, Obed-né naalemapó.
 Obed-ta, Boas-né naalemapó.
 Boas-ta, Salmon-né naalemapó.
 Salmon-ta, Nason-né naalemapó.
 33 Nason-ta, Aminadab-né naalemapó.
 Aminadab-ta, Atimin-né naalemapó.
 Atimin-ta, Arni-né naalemapó.
 Arni-ta, Hesron-né naalemapó.
 Hesron-ta, Peres-né naalemapó.
 Peres-ta, Juda-né naalemapó.
 34 Juda-ta, Jekop-né naalemapó.
 Jekop-ta, Aisak-né naalemapó.
 Aisak-ta, Abraham-né naalemapó.
 Abraham-ta, Tera-né naalemapó.
 Tera-ta, Nahor-né naalemapó.
 35 Nahor-ta, Seruk-né naalemapó.
 Seruk-ta, Reu naalemapó.
 Reu-ta, Pelek-né naalemapó.
 Pelek-ta, Eber-né naalemapó.
 Eber-ta, Sela-né naalemapó.
 36 Sela-ta, Kainan-né naalemapó.
 Kainan-ta, Arpaksat-né naalemapó.
 Arpaksat-ta, Sem-né naalemapó.
 Sem-ta, Noa-né naalemapó.
 Noa-ta, Lamek-né naalemapó.
 37 Lamek-ta, Metusela-né naalemapó.
 Metusela-ta, Enok-né naalemapó.
 Enok-ta, Jared-né naalemapó.

- Jared-ta, Mahalalel-né naalemapó.
 Mahalalel-ta, Kainan-né naalemapó.
 38 Kainan-ta, Enos-né naalemapó.
 Enos-ta, Set-né naalemapó.
 Set-ta, Adam-né naalemapó.
 Adam-ta, ti Kótóné naalemapó.

Satan-né Yesu dée nópóló sụ sale fo

(Mat 4:1-11, Mak 1:12-13)

4 ¹Yesu ą Dęi Kepe Wisi fąyayóló sųruraalu, Jordan węi taaróló wapa, Dęi Kepe Wisiné ą whį bitini, hałe wópu mole tikipaae ąlisóró felepó. ²Ą aimó betepa, dowi Satan-né ą dée nópóló, sų sere alarape deté fu betepa 40 be dęrape kemeyalepó. Atéyale be dęmó ą ọlakélé néni wote siri bitiré fóló, kemene folepaae ą wote yalepó.

³Atéró betepa, dowi Satan-né ąpaae duraalu, “Yątamó Kótóné Naalemapata, ti i kapopaae *bred* o alée fae yae,” yalepó.

⁴Ai fo depa Yesuné ąpaae duraalu, “Tale Kótóné ašemó i fo erapó.

‘So whį betereiteita, mo ọla maaté nukuraalu bitinipó erapó,’ ” yalepó.

⁵Atéró, kale dowi Satan-né ą mo ópaae hore dupaae dapesó holóló daalu, i hae kwia dokọ tẹteróló kaae tare alarape fea ąpaae tétitóró hapale yó melalepó. ⁶Téró, ąpaae duraalu, “Yąlo yąmó doasi doi muaaire alaró i haemó muó mole wisi wisi alatamo naao tẹteróló kaae tawaasepóló melaalopó. Ti noatepae, take ẹpaae matepa taretei, mepaae yąlo kisipa mole whįrape melaai depa, ti sųmó manérapó. ⁷Yąlo i dere fotamo naao betą wosóló ẹ aqmó bitu, doa Tale-ó depa, ti i ọla ọla fea naaotóró tẹteróló kaae tawaasepóló melaalopó,” yalepó.

⁸Ti fo depa, Yesuné ąpaae duraalu, “Kótóné ašemó ere fo i ape.

‘Tale Kótó mo betątóró betepa, ą aqmó sinóló bitu, Aya doa Tale-ó, yóló ama ala betą erótu betae erapó,’ ” yalepó.

⁹Téró, kale dowi Satan-né Jerusalem bemó tene momatere be hulua tómó dapesó holóló daaló bitu duraalu, “Yątamó Kótóné Naalemapata, ti haepaae tųó derepae. ¹⁰Ti noatepae, ašemó i fo erapó.

‘Kótóné ama *ensel*-rapepaae yą me ọlané doalé yaqsóró, wisiyóló kaae tawae yaalopó.’

¹¹Me fo i ape. ‘Yą atimané naase tómó muni durupuraalu, me ọlané yą kotóo sóró doalé yaalomeipó,’ ” yalepó.

¹²Ai fo depa, Yesuné kale dowi Satan-paae duraalu, “Ašemó i fokélé erapó.

‘Naao Tale Kótóné yą tao sirémóló kąae kolóló sų saqse,’ erapó,” yalepó.

¹³Atéró, kale dowi Satan-né Yesu dée nópóló sụ sale kılıpaae me tẹ mutere sukamó momó sų saai dapóló taaróló felepó.

Nasaret so whi Yesuné dere fo wosaalomeipó yale fo
(*Mat 13:53-58, Mak 6:1-6*)

¹⁴Atéró, Yesu kale Deji Kepe Wisiné fotokoratepa, a Kaleli hae kwiapaae momó fesaae felepó. A atéró wóló beterafó dere fo ai hae kwiamó betó mole so whi feapaae deté kweyalepó. ¹⁵Atéró, a ai hae kwiamó bituraalu, atimané fo wosetere be dokó fo yó maté kotopa, so whi feané ama doi hale sóró horótu betalepó.

¹⁶Take a doayóló betale Nasaret be huluapaae fóló bituraalu, kale sa a nokole be demó ama dua dere kaae, fo wosetere be dolopaae holalepó. Atéró, Kótóné asemó ere fo dosayaaairaaluru turukó holalepó. ¹⁷Kótóné ama kóló whi Aisaiané asere buku bopeyóló moletei, ama dosayófpóló, whi mené apaae melalepó. Tétepa, ai buku sóró dāae faróló, ama tué mole fo kekālemó keletepa dosayale fo ipó.

¹⁸“Talené ama Deji Kepe Wisi e tuamó betero beterafó. Ti aita hāle mei, ama kale fo wisi so whipaae yó melófpóló e sóró beteralepó. Atéru, *dipula* kaae betere so whi hāle fōfpóló dotonóo, kele dilikire so whiné kele fisāae falóo, mepaae wae sóró sonaalei ala tuamó betero betere so whi sokóló hāle betero yōfpóló, e dotonalepó.

¹⁹Talené so whi wisiyóló beterofpóló, ama kōlené sukutu hamokoróló hāle tao sere ali i wale ape fo so whipaae yōfpóló, e dotonalepó,” yalepó.

²⁰Téró, Yesuné kale fōloi buku momó bopeyóló kaae tare whipaae melóló, a bití deyalepó. Atéró betepa, ai fo wosetere be dolomó betó mole so whi feané apaaetóro kele fopolaa yalepó. ²¹Téró, ama atimapaae momó duraalu, “Mió diaaō wosale asemó yóló muló betere fota, motóro dokonalepó,” yalepó.

²²Ama yó matere fo wosale so whi feané i whiné kōlómó mo kokoi fo wisinaale dapóló, siratu betalepó. Tétu atimasisitei duraalu, “Ita, Josep-né naalema meié?” yalepó.

²³Ai fo depa, Yesuné atimapaae duraalu, “I mara mole fo diaaō epaae mo enérapó. ‘Dokta whi-ó, naaotei ya tikimó daale kisi bete wisirótimié? Ti Kapeneam be huluamó du betere alarape dané wosalepa, umó erótu betale ala kaae naao i turuku bemókélé erótumié?’ ” yalepó.

²⁴Atéró ama atimapaae momó duraalu, “Yaō diapaae mo i dere ape. Kótóné kóló whiné ama be whi so whipaae Kótóné fo i ape yóló yó matepa, atimané mo dapóló wosetimipó. ²⁵Yaō diapaae mo i dapa wosae. Mo take Israel haemó Ilaija betale alimó mepaae sorape atimané whi sukóló wulia betó molepó. Ai sukamó ba fo sorené wélié apo mirómó hali kinó betepa, hae kwia feamó ɔla sóku aluyóló, wote ali walepó. ²⁶Téyaletei, Kótóné Ilaija dotonaleiteita, mo betā Israel fake sorapekó tao sōfpóló dotonénipó. Ténitei, Saidon hae kwiamó tēne Sarepat be huluamó betere betā wulia so tao sene

fǫpóló dotɔyalepó. ²⁷Téró, Kótóné ama kǫló whǫ Elaisané Israel hae kwiamó dowi humu fuluné tiki doyóló betó mole so whǫ mo betǫkélé wisirénipó. Israel hae kwiamó atei kaae whǫrape betó mupatei, mo betǫkélé wisiréni, Siria hae kwiamó betere whǫkó Naaman maaté wisiralepó,” yalepó.

²⁸Ai kale fo wosetere be dolomó betó mole so whǫ mo feané ama ai dere fo wosóló, atima doasi fopaae bualepó. ²⁹Atéró atima hapale turukó huturaalu, ǫ belapaae hǫkó deralepó. Téró, ai be hulua felekemó ere kulapaae taae deraai dapóló dapesó felepó. ³⁰Téyaaí depa, ai touró betere so whǫ kua dolomótei sókótamo yóló, ama faai yale tikipaae felepó.

Yesuné dowi kepe hǫkonale fo

(Mak 1:21-28)

³¹Téró, Yesu ǫ Kaleli hae kwiamó tɛne Kapeneam be huluapaae derepelepó. Aimó bituraalu, kale sǫa naai tukóló muló betere be demó so whǫ feapaae ama fo momó kaae sóró yó mótu betalepó. ³²Ama ai yó matere fo so whǫ feané woseturaalu, sóró betero betere topo whǫiné fo kaae dapóló, siratu betalepó.

³³Ai fo wosetere be dolomó dowi keperape tepeyóló betere whǫ betǫ beterepó. ³⁴Ai sekéné fo fakeyóló duraalu, “He! Nasaret be hulua whǫkó Yesu-ó, naao dapaae noa alakó eraai waleé? Naao dǫ doraai waleé? Yǫta, me dowi alakélé muni, Kótóné mo kae betero betere whǫpóló, yǫlo kisiparapó,” yalepó.

³⁵Ai fo depa, Yesuné kale dowi kepe foné sóró duraalu, “Fo taaróló yǫ ai whǫ tuǫmó betereitei, sókó ape,” yalepó. Ti fo depa, dowi kepe kale whǫ tuǫmó betaletei, so whǫ feané keletómó ama tiki haepaae taae deróló ǫ sókó felepó. Atéyaleitei, kale whǫ ǫ doalékélé inipó.

³⁶Atétere ala so whǫ feané kolóló, sirayóló atimasisitei duraalu, “I whǫiné yó mótu betere fota, mo kaepó. Ti ama fota, doasi fotokǫtamo yó matepa, dowi keperapénékélé ama dere fo mo betǫ wosóló, ai sókó fulapa, kela!” yalepó. ³⁷Yesuné i ala du beterapó fo, ai hae kwiamó betó mole so whǫ mo feapaae deté kwɛyalepó.

Yesuné so whǫ feané kisi wisirale fo

(Mat 8:14-17, Mak 1:29-39)

³⁸Yesu ǫ ai fo wosetere be taaróló, Saimon-né bepaae felepó. Ai bemó kale Saimon-né auma sere tiki suputere kisiné sinóló mupa, atimané Yesupaae, “Naao wisiraaloé?” yóló wosalepó. ³⁹Atétepa, ǫ kale so molepaae fóló hemene doropóló, kale soné tiki supu dere kisi bete foné salemó, kemeyalepó. Atéteretamotóro kale so ǫ turukó holóló, atimamó ǫla kaae sóró biliyóló melalepó.

⁴⁰Be dikiyaaíraalu, suka doropoletamo mepaae haɽe betere whǫrapené kae kae hepo daale so whǫ Yesu beterepaae dapesó walepó. Atéró wóló

betó mupa, so whi dokó feané tikimó ama naase mulótua yalemó, atimané kisi beterape wisiyalepó. ⁴¹So whi feané tiki tuamó tepeyóló betere dowi keperape fo fakeyóló sókó furaalu, yaṭa Kótóné naalemapó dua yalepó. Ai fo depa, atimané aṭa haḷe whi mei, Kótóné so whi ṭeteróló kaae tanópóló sóró betero betere whi Kerisopó yaṣóró, kale dowi keperape foné sua yalepó.

⁴²Mo hīkati Yesu ama wotoró so whikélé bitinire tikipaae felepó. Atépa, kale so whi feané keketé kwęyóló, aḷ betere tikimó sókó walepó. Atéro wóló bituraalu aḷ metikipaae faṣóró, atimatamo betaai dapóló, sesé du betalepó. ⁴³Tétepaitei, ama atimapaee duraalu, “Kótóné ṭeteróló kaae tare aqmó mole fo wisi i ape yóló yó maté kwęyópóló, Kótóné ę dotęyalepó. Atéreteiné ę diatamo beteneni, mepaae be huluapaae faai dapó,” yalepó. ⁴⁴Téro, aḷ Judia hae kwiamó ṭę mole fo wosetere be dokó fea fo yó matétóró kutu betalepó.

Yesuné mepaae ama yó melaaire whirape ape yale fo

(Mat 4:18-22, Mak 1:16-20)

5 ¹Téro etéyalepó. Me be demó Yesu aḷ Kenesaret węi fókumó daalepó. So whi mo fea haḷe ęla kaae wóló tourale tikimó, hae tiki faęe fóló mulu, Kótóné fo wosetu betalepó. ²Até du betepa, węi nuku tamo ai węi fókumó duló betepa kelalepó. Ai nuku tamota, ya siré kotere whirapené nukupó. Atimané nuku aimó dupa teraae fóló, węi fókumó haḷeke warape fukutu betalepó. ³Atétu betepa, aḷ nukumó bitī holalepó. Ai nuku tale, Saimon-paae duraalu, “Naao nuku ai węi kulu tuapaae sawa hīkili falae,” yalepó. Téro, aḷ nuku tómó bituraalu so whi feapaae fo yó mótu betalepó.

⁴Aḷ fo yó melóló kemetepa, Saimon-paae duraalu, “Yakó detémóló kelaalopa, nuku węi kulu tuapaae fóló, diaaḷ haḷeke warape węi dolopaae derae,” yalepó.

⁵Ai fo depa, Saimon-né apaae duraalu, “Doa whi-ó, mió dikitamo yakó saalo nisiyóló daḷ depe tukó wei ala yóló deraté kwęyalemó, mo betakókélé denipó. Téyaleteti, naao derae depa ti haḷeke warape dané deraalopó,” yalepó.

⁶Atéro, atimané haḷeke warape deralemó mo doakale yarape deale tikimó, atimané haḷeke warape tukó faairaaalu yalepó. ⁷Atéteremó, atimané fulumu whirapepaae atima tao sene ape depa wóló, mepaae yarape nuku dolopaae bulóló fu betalemó, kale nuku tamo wusuró mo felekemó węi dolopaae buó deyaai yalepó.

⁸⁻¹⁰Atétepa, Saimon-ró aṭamo kutó diteri whirapetamokélé, atima betamó ya siré kotere Sebedi naalema tamo Jems-ró Jon-tamokélé, ya mo dekéro sóró muló betere kilituraalu, haió yóló siratu betalepó. Atétepa, Saimon Pita aḷ Yesuné hó aqmó bukutiri teṛó bitu duraalu, “Tale-ó, ęta dowi ala du betere whipa, taaróló ya fumié?,” yalepó.

Tétepa, Yesuné Saimon-paae duraalu, “Yā wiyaqse, naao ya su dere kaae, mió kaae sóró so wh̄i siré kw̄yaasepólópó,” yalepó. ¹¹Atétepa, atimané nukurape w̄ei fókupaae tao sóró mulóló, atimané ɔla ɔlakélé mupatei taaróló ɔ sya felepó.

Dowi humu fuluné tiki dore wh̄i Yesuné wisirale fo
(*Mat 8:1-4, Mak 1:40-45*)

¹²Téró etéyalepó. Yesu ɔ betɔ be huluamó betere mó, dowi humu fuluné tiki dore wh̄i walepó. Atéroró, Yesu betere felekemó ama kelepaa haepaae deróló bukutiri teɔró bitu ɔpaae woseturaalu, “Tale-ó, yālo tiki doretei naao kisipané wisiraa depa, ti wisiraasepólópó,” yalepó.

¹³Atétepa, Yesuné ama naase teréɔ faróló kale wh̄iné tikimó wolaayóló duraalu, “Naao tiki yālo wisiraai kisipa mutapa wisiyae,” yalepó. Téyalemó, mo ai fapotoró kale wh̄iné dore tiki mo ti wisiyó felepó.

¹⁴Atéroró, Yesuné kale wh̄i dotonaai ɔpaae mo diri ma fo yóló duraalu, “Yālo naao tiki wisiralepóló, mo wh̄ipaae momókó yaqse. Yā fóló, Kótópaae momaraterere wh̄iné naao tiki fope yópóló, yó male fae. Atéroró fopeyóló naao tiki wisipa kilitu, Moses-né ere fo sya furaalu, Talepaae haɔle melae ere ɔla melae. So wh̄i feané ai ala kilituraalu, ita Talené erapó kisipa muaalopó,” yalepó.

¹⁵Yesuné mo so wh̄ipaae yaqse yaletai, i ala yalepóló deté kw̄yóló fakeratepa, so wh̄i feané woseturaalu, atimané kae kae kisi betereape wisiróo, ama dere fo wosóo yaairaalu, wua yalepó. ¹⁶Atétepa, Yesu ɔ so wh̄itamo betere tiki taaróló so wh̄ikélé bitinire tikipaae suka fea moma eneta dua yalepó.

Yesuné tiki momaare wh̄i wisirale fo
(*Mat 9:1-8, Mak 2:1-12*)

¹⁷Atéroró, me sukamó etéyalepó. Ama fo yó mótu betepa, mepaae Farisi wh̄iraperó Moses-né asere fo yó matere wh̄irapetamo Kaleli haeró Judia haetamomó betó mole so wh̄ikélé, Jerusalem be hulua so wh̄ikélé, wóló betó molepó. Ai sukamó, so wh̄i feané kisi bete wisiraare Talené fotokɔ sumó bolelepó. ¹⁸Atépa, mepaae wh̄irapené betɔ tiki momaare wh̄i beseq̄né dokopatei, beleyóló wóló be tuɔpaae holóló Yesu beterepaae sóró holaai kisipa mualepó. ¹⁹Téroró, kale wh̄i sóró faaire tumó so wh̄i mo fea daayale tikimó fenénipa, siki bepaae sóró holóló kea sokóló, kale wh̄i dokopatei, beseq̄tamo Yesu daale donotoró deralepó.

²⁰Atéroró, atimané kisipa tiki tiratere ala Yesuné kolóló, kale tiki momaare wh̄ipaae duraalu, “Ti naale-ó, naao dowi alamó kwia melaa yaletai mió i kemeraterere ape,” yalepó.

²¹Yesuné ai fo depa, Farisi wh̄iraperó Moses-né asere fo yó matere wh̄irapetamo atimasisi fo yaai tué teketu betalepó. “Ti wh̄iné ɔta, Kótó

kaaepó du betere foné Kótó faletu betera. Mo whi betanékélé dowi alamó melaaire kwia kemeranénitei, Kótóné betá sumó enérapó,” du betalepó.

²²Atéro mutere kisipa Yesuné kolóló, atimapaee duraalu, “Noatepa dia atei tué mutu bitu de? ²³Ti mé fo so whi feané enére? Naa yale dowi alamó saaire kwia aluratapo enérépe, ya turukó holóló naao beseké sóró fae fo enére? ²⁴I haemó betó mole so whiné dowi ala bete tokóló aluraaire fotokó Whiné Naalemané sumó bulapóló, kisipa yaasepóló i whiapaee eratere ala kelae. Yalo yapaee mo i dere ape, ya turukó holóló naao beseké sóró bepaee fae,” yalepó. ²⁵Ai fapotoró kale be whi so whi feané keletómó turukó horóló ama beseké sóró bepaee furaalu, Kótóné doi hale sóró horaté felepó. ²⁶Atéteremó, so whi fea winé sukutu sirayóló duraalu, “Mo take etei kaae ala depa, dané kolókéle ini, mió kisi ala keletapóló,” Kótóné doi hale sóró horótu betalepó.

Takis moni sere whi Lipaipaee Yesuné a sya ape yale fo
(*Mat 9:9-13, Mak 2:13-17*)

²⁷Ai ala yóló kemetepa, Yesu a betá *takis moni* siré kotere whikó ama doi Lipai *moni* su betepa kolóló, Yesuné apaaee duraalu, “Ya e sya ape,” yalepó. ²⁸Ti fo depa, a turukó holóló ama ɔla ɔlakélé mupatei, taaróló a sya felepó.

²⁹Téroró, Lipainé Yesu ama bepaee dapesó fóló, amó doasi ɔla deralepó. *Taks moni* siré kotere whiraperó mepaaee so whitamó fea touró bitu, ɔla nuku beterepó. ³⁰Tétu betepa, mepaaee Farisi whiraperó atima betá kisipa mulu Moses-né asere fo yó matere whirapetamoné Yesuné yó matere whirapepaee duraalu, “*Taks moni* siré kotere whiraperó dowi ala du betere whirapetamo weiró ɔlatamo betamó noatepa ɔla nuku bitu dérópó,” yalepó.

³¹Ti fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Hepo daanire so whi *dokta* whi beterepaee fumi, hepo daale so whi maaté fua dapó. ³²E waleteita, donoi ala du betere whiapaee ape yaai ani, dowi ala du betere so whi atimané dowi ala taaróló ape yaairaaalu walepó,” yalepó.

Yesuné yó matere whirape ɔla woteremó yale fo
(*Mat 9:14-17, Mak 2:18-22*)

³³Atimané apaaee duraalu, “Jon-né yó matere whirapeta, Kótópaaee kisipa muóló, me féli ɔla weyóló bitu, momatua dapó. Atétere kaae, Farisi whirapené yó matere whirapekéle atétua dapó. Tétepatei, naao yó matere whirape ai ala ini, atima ɔlaró weitamó nokole ala suka fea hãle yó tarapó,” yalepó.

³⁴Tétepa, Yesuné atimapaee duraalu, “Betá whi a so dokotere sukamó ama nomarape ɔla weyóló hãle bitua de? Meipó. ³⁵Téyaalo meitei,

me sukamó kale so dokaaire whi atima betamó bituraalu, ɔla nuku beteralemó, a tawóló só fole sukamó atima ɔla weyóló haɓe betaalopó,” yalepó.

³⁶Ama atimapaee yale fo kisipa sɔpóló, me fo sale etéro yalepó. “Mepaae whiné kisi kuti bisayóló derakele kuti bisaae faletei nomotua de? Atétepa, ti derakele kutiné kisi kuti hukulu yóló doroo, nomaletiekélé kokɔ ini yoo, yaalopó. ³⁷Atétere kaae, mepaae whirapené *wain* wei hupu sekaɓné aleyale derakele wutimó tepetumipó. Até enalemó, kale wei fotokɔné kale hupu sekaɓné aleyale derakele wuti fulukó furaalu, weikélé sunée faalopó. ³⁸Até yaqsóro, atimané kisi *wain* wei tepeturaalu, ti hupu sekaɓné aleyale kisi wutimó tepetua dapó. ³⁹Folo moi *wain* wei nokole whirape atima kisi *wain* wei naai hekese dumipó. Ti noatepae, folo moi *wain* wei nóló toureteiné mo wisirapó, du beteraopó,” yalepó.

Yesu ata, saa nokole be de tetéroló kaae tare Talepó yale fo

(*Mat 12:1-14, Mak 2:23-28, 3:1-6*)

6 ¹Téro, saa naai tukóló muló betere be demó, Yesu a ama yó matere whirapetamo *whit* kutó tuamó teyóló felepó. Atéro furaalu, ama yó matere whirapené ai kutómó ere *whit* du kaae sóro fumi hotokóló nukulé fu betalepó. ²Mepaae Farisi whirapené até dere ala kolóló, apaae duraalu, “Saa nokole sukamó naao yó matere whirapené atei ala yópóló, noatepa kaae tare?” yalepó.

³Ai fo depa, Yesuné atimapaee tokó mótu duraalu, “Depit-ró ama fulumu whirapetamo wotetepa yale ala asemó moletei, diaaɔ dosayóló kisipa muni airapó. ⁴Depit a Kótóné be dolopaae holóló bituraalu, Kótópaae melale mo kae muló betere *bred* otei ama sóro nalepó. A nóló, kwiapaae ama fulumu whirapekélé matepa, atimané sóro nalepó. Ai ota, haɓe mo whiné nukumi, Talepaae momaraterere whirapené maaté nukua dapó,” yalepó. ⁵Téro, Yesuné atimapaee duraalu, “Saa nópóló tukóló muló betere be de tetéroló kaae tare Taleta, ti kale whiné Naalemapó,” yalepó.

⁶Téro, saa nokole me be demó, Yesu a Kótóné fo wosetere be dolopaae fóló, fo yó mótu betalepó. Atéro yó mótu betalemó, betá whi ama turu naase sinóló dopa kelalepó. ⁷Atétepa, mepaae Farisi whiraperó Mosesné asere fo yó matere whirapetamoné Yesu só deraaire bete kikitu, kale saa nokole be demó naase dowi whi wisiratéro kelaairaaalu, kaae tawóló beterepó. ⁸Atimané atéro mutere kisipa ama kolóló, kale naase dowi whipaae duraalu, “Ya so whi kuamó turukó holóló, daayae,” yalepó. Atétepa, kale whi a so whi feané keletómó daane holalepó.

⁹Tétepa, Yesuné atimapaee duraalu, “Yaɓo diapaae betá fo wosetapó. Saa nokole sukamó noa ala yaqse yóló mule? Whi tao sóro wisiraterere alapé, dowi ala deretei? Ó whi sukaqsóro tao sere alapé ó whi betere bete doraterere alaé?” yalepó.

¹⁰ Ai so whi̇ beterepaae keke keleyóló kale whi̇paae duraalu, “Naao naase teréꝑ falae,” depa, kale whi̇né naase teréꝑ faralemó, wisiyalepó.
¹¹ Atéteremó, doasi fopaae buóló atimasisitei fo kęlaaróló duraalu, “Dęnę ępaae noa alakó eraaloé,” du betalepó.

Yesuné 12 whi̇rape sókó sóró beterales fo

(Mat 10:1-4, Mak 3:13-19)

¹² Téró betę sukamó Yesu ę moma yaairaaalu, du sorokó mole ępaae felepó. Atéró, aimó Kótópaee moma deté fu betepatei, be dęralepó.
¹³⁻¹⁴ Atéró be dęyó hotepa, hi̇ka ama yó matere whi̇rapepaae ape yóló, fea betó mupatei, 12 whi̇rape maaté sorokó sóró, *aposel* doi mulalepó.
¹⁵ Saimon doi mupatei, ama me doi Pita mulalepó. ¹⁶ Ama noma Andru, Jems, Jon, Filip, Batolomiu, Matyu, Tomas, Alpias-né naalema Jems-kélé, kęlo kęlore whi̇ Saimon, Jems-né naalema Judas-kélé, Yesu dępóló eleké deyaaire whi̇ Judas Iskariot, atima atéró whi̇rape sóró beteralespó.

¹⁷ Atéró, Yesu ę kale du sorokó mole tiki taaróló, ai aęmó sawa mulure tikipaae ama sóró beterales whi̇rapetamo derepelepó. Kale mepaae yó matere whi̇rapekélé, Judia hae kwiamó wale so whi̇kélé, Jerusalem be huluamó wale so whi̇kélé, węi fóku felekemó tęne Tair beró Saidon betamomó wale so whi̇kélé, mo hęle ęla kaae wóló touró beterepó.
¹⁸ Atéró waletaitea, ama dere fo wosóo, atimané kisi bete kemeróo, mepaae so whi̇kélé dowi kepe tepeyóló betereitei dóló hękonóo, yępóló walepó. ¹⁹ Ama fotokęné aimó betó mole so whi̇ atimané kisi bete wisirótua yaletaieiné, ama tikimó wolaayaaı dapóló walepó.

Yesuné ama yó matere whi̇rapepaae dere fo

(Mat 5:1-12)

- ²⁰ Atétepa, Yesuné ama yó matere whi̇rape kaae taru duraalu,
 “Dię yoleale betere whi̇rapeta, ti Kótóné tęteró betere ala sereteieiné dię hęiné sukutu beteralespó.
²¹ Dię mió wotené sukóló mole so whi̇rapeta, take ęla sumó naalopóló kisipa mutu, hęiné ai sukutu betere ape.
 Mió dię dekęné sukóló moló du betere so whi̇ta, take hęiné sinóló betaaireteimó, Talené wisiró beterales, wisi kisipa muóló betae.
²² Atéró, dię Whi̇né Naalema sya fu beterepó, mepaae whi̇rapené dię hęróo, kae beterepóló hękó falóo, dowi ala dere whi̇póló diaaę doi doróló fale yóo du betepa, ti Talené dię wisiró beterales, hęiné sukutu betae.
²³ Atétere sukamó hękesené sukutu, tųwó holae. Ti noatepae, diaaę take saaire doasi dupu wisi hepen-mó muló beteralespó. Ti take atima alimarapenékélé Kótóné ama kóló whi̇rapepaae betę kaae ala erótua yalepó.

- 24 Téretei, néli whĩrape diã mo doa wió yae! Ti noatepae, diaaõ tiki feléyóló mo dua betaaire ala taketi sóró tareteiné, nalopaae atei wisi wisi òla momó kae saalomeipó.
- 25 Mió diã mepaae whĩ de òla sũmó nóló betere so whĩ diã mo wió yae! Ti noatepae, take diã wotené sukãalo ai ape. Mió diã mepaae whĩ de dõ nóló hẽkesetu betepa, take diã dekené sukuturaalu doasi wole yaaireteiné mo doasi kòlerapó.
- 26 So whĩ feané yãpaae whĩ wisi-ó, yóló dukiraterere fo du betepa, kòlerapa mo doasi wió yae. Ti noatepae, mió diã dukiraterere so whĩ atima alimarapenékélé take betale kapala kóló whĩrape atéro dukirótua erapó,” yalepó.

Bóe whĩpaae yaala sókó fu betae yale fo

(Mat 5:38-48)

27“Téretei, mepaae yãlo fo wosetere so whĩ diãpaae i dere ape. Diã hóróló bóe duraalu, dowi ala erótu betere so whĩpaae yaala sókó fóló hẽkesené sukutu, wisi ala betã erae. 28 Mepaae whĩ dené diã doróló sekeraterere fo depa, Kótóné atima wisirópóló, fo wisitei yae. Mepaae whĩ dené diãpaae sekei ala eratepa, Kótópaae atima wisirae yóló momarae. 29 Mepaae whĩ dené naao faamumó deké supa, metikirókélé dõpóló yó melae. Mepaae whĩ dené naao tómó deró betere kuti sokotepa ti naao tuãmó deró betere kutikélé seséni, sokópóló yae. 30 Mepaae whĩ dené yãpaae me òlakó ãlae depa, ama kematerere òla melae. Mepaae whĩ dené naao tare òla fasetepa, momó ãlae fo yaõse. 31 Mepaae so whĩné yãpaae eranée dere ala kaae, naao mepaae so whĩpaaekélé erótua yae.

32 Diãpaae yaala sókó fu betere whĩpaae maaté yaala sókó fu betere-a, ai doasi alaé? Mepaae dowi ala dere whĩrapenékélé atimané fulumu whĩrapepaae atéro yaala sókó fole ala du beterapó. 33 Mepaae whĩ dené diãpaae wisi ala erótu betepa, diaaõkélé atimapaee wisi ala eratepa, aita doasi ala meipó. Ti aita, dowi ala du betere so whĩnékélé dere alapó. 34 Diaaõtamo mepaae whĩné diãpaae momó tokõ melópóló me òla melatepa, ai-a hapólure? Ti mepaae dowi ala dere whĩrapenékélé momó tokóló saai ai ala dua dapó. 35 Tépateti diaaõta, bóe whĩpaae yaala sókó fóló wisi ala betã erótua yae. Atéturaalu, naao me òla mótu, momó tokõ melópóló kisipa muóló meni, hãle meló betã yae. Atétepa, ti diã mo taoró betere Kótóné dupu wisi menóló, ama naalerape betaalo ai ape. Ti noatepae, ama kolené sukutere alaró hãle tao sere alatomota, dowi ala du betere whĩraperó ãpaae mo kée initere whĩrapetamopaae erótu beterapó. 36 Diaaõ Ayané mo so whĩ feapaae kolené sukutu dere kaaetóro diaaõkélé me whĩpaae atéro kolené sukutu betae,” yalepó.

Me whĩ hãletei foné só deraõse yale fo

(Mat 7:1-5)

37“Diaaõ me whĩ taleyóló só deraterere ala yaõse. Naaotamo me whĩ só deraterere ala initepa, ti mené diãkélé taleyóló só deraalomeipó. Diãné

mepaae whĩtamo foné só deréni depa, ti yaǵkélé mené só deraalo meipó. Mené yaǵpaae erale dowi ala me ǵla meipóló haǵle kemeratepa, ti diaaǵ yale dowi alakélé me ǵla meipóló haǵle kemeraalopó. ³⁸Mepaae ǵla ǵla yaǵyaǵre so whĩmó haǵle matepa, menékélé diamó haǵle melaalo ai ape. Naaó me ǵla melaai depa, ti deyóló mo ti faǵanoló mela. Ti noatepae, naaó mepaae whĩmó mo dekéro mótu dere kaae, menékélé yaǵmó naaó male sũtóro melaalo ai ape,” yalepó.

³⁹Atéro, ama i yale fo tómó atimapaee i fo sale yalepó. “Betaǵ kele dilikire whĩné me kele dilikire whĩpaae tu i mole ape yóló ǵlisóro fenére? Atétepa, ti ǵ dée nukuraalu, atimamo wusuró dée nóló dolopaae derepaalopó. ⁴⁰Betaǵ *skul* naalené ǵ yó matere whĩ tẽteraalo meipó. Téyaalo meitei, kisipa siré fóló sũtepa, ti ǵ yó melale whĩ kaae betaalopó.

⁴¹Naaó kele dolomó doakale bole ni fake kilini, naaó noné kelemó sawatamo bole mometei noatepa sokaai du betere? ⁴²Naaó nopaae duraalu, ‘No-ó, naaó kele dolomó bole mome sawa sokotapa maé,’ dere noatepa de? Naaó kele dolomó bole doasi ni fake sokóló naaó kele feléruraalu, ti naaó noné kelemó bole mome sokotepa mo wisirapó,” yalepó.

Wisi niné dowi du oletimipó yale fo

(*Mat 7:16-20, 12:33-35*)

⁴³“Ni wisiné dowi du oletimipó. Dowi ninékélé wisi du ulutimipó. ⁴⁴Mo nirape fea du oletepa kolóló, ita du wisi oletepe nipó, ita, kokola oletepe nipó dua dapó. Whĩrape feané nose du teketuraalu, mu daai képi tikimó ó haǵle hõko ni tikimó olepa teketumipó. Mo besaae teketukélé haǵle képimó olepa tekete? Meipó. ⁴⁵Whĩ wisiné hosaa tuamó wisi alatóro faǵayóló muluraalu, ama dere fokélé, wisi fotóro dua dapó. Dowi whĩné ama hosaa tuamó faǵayóló mole alatóro dowi fo haǵkeamó depa wosetua dapó.

Be hõko tẽtere alaró wisiyóló tẽtere alatamomó yale fo

(*Mat 7:24-27*)

⁴⁶Yaǵlo diappaee yae dere alamo diaaǵ iniyóló, epaae doasi Tale-ó fo noatepa du betere? ⁴⁷Mepaae whĩné yaǵlo dere fo wosóló, yaǵlo yae dere alakélé wisiyóló erótu betere so whĩ ti etei kaae alané kelerapó. ⁴⁸Whĩ betané ama be tẽyaairaaalu, tó hae fea dukuté doropóló, hae dirimó kapo fake mulóló, ai tómó be tẽtua dapó. Atéro tẽne be doakale hali tikiró weĩ asyatamo waalotei, ai be mo wisiyóló tẽneteiné tokó fenipó. ⁴⁹Téyaalotei, whĩ me dené yaǵlo fo wosetutei, yaǵlo erae dere ala erénitepa, ti etei ala kaaené kelerapó. Whĩ betané ama be tẽyaairaaalu, tó hae kǵayóló taae faréni, haǵle hõko tẽnapó. Atépa, doakale hali tikiró weĩ ayatamo waletikimó, kale be tokó taae faróló, mo ti doralepó,” yalepó.

Topo diki tare wh̄iné kutó diratere wh̄i wisirale fo
(*Mat 8:5-13*)

7 ¹Téró, Yesuné so wh̄ipaae fo yó melóló kemetepa, a Kapeneam bepaee felepó. ²Ai bemó bet̄a topo diki tare wh̄iné ama hosaa mole kutó diratere wh̄i bet̄a heponé mo felekemó suk̄ai du betalepó. Ai topo wh̄iné 100 Rom diki tare wh̄irape t̄eteróló kaae tarepó. ³Atépa, kale topo wh̄iné Yesu wóló bet̄erapó dere fo woseturaalu, ama kutó diratere wh̄i Yesuné tao sene w̄ópóló, mepaae Juda topo wh̄irapené āpaae ene f̄ópóló dot̄eyalepó. ⁴Atima Yesu bet̄erepaae wóló āpaae duraalu, “U wh̄i wisinaale mo felekemó sukutapa, naao ā wisiraasepóló yā d̄a faalopó. ⁵Ti noatepae, d̄a Juda fake so wh̄itamo h̄ekesené suk̄óló yaala sókó fole ala muluraalu, d̄ané fo wosetere bekélé ama t̄enalepó,” yalepó.

⁶Atétepa, Yesu ā atimatamo fóló, kale wh̄iné be felekepaae sókó waairaaalu wou betepa, kale diki tare wh̄irapené doasi topo wh̄iné ama fulumu wh̄irape Yesutamo tumó hokolaatu, i fo yae yóló dotonalepó. ⁷Atétepa, atima fóló, kale topo wh̄iné Yesupaae yae yale fo yalepó. “Tale doa wh̄i-ó, ā wh̄i wisi betepapakó yā ama be tūapaae ape yaalomeipa, yā tika tumó daalu kisi bete wisi yae fo bet̄a yae. ⁸Ti noatepae, ekélé ē t̄eteróló kaae tare wh̄i āomó bet̄erapó. Yālo diki tare wh̄irape atimakélé ē āomó bet̄erapó. Ai wh̄irapepaae yālo ‘Fae,’ depa f̄oo, ‘Yā ape,’ depa wóo, dua dapó. Yālo kutó diratere wh̄ipaae i ala yae depa, ai alatóró ama dua dapó,” yalepó.

⁹Yesuné i kale wh̄iné ene wale fo wosóló sirayalepó. Téró, Yesu fetée fóló ā sya wou betere so wh̄ipaae duraalu, “Israel hae kwiamó etei kaae kisipa tiki tiró betere wh̄i mo bet̄akélé betepa kilinipó,” yalepó. ¹⁰Téró, kale doasi topo wh̄iné dot̄eyale wh̄irape bepaee momó fesaae wóló kelalemó, kale kutó diratere wh̄iné hepo bete wisiyóló, mo betepa kelalepó.

Yesuné wulia soné naale kepaarale fo

¹¹Atéró, Yesu ā Kapeneam be huluamó sawa bet̄eró, ama yó matere wh̄irapekélé, mo so wh̄ikélé, fea ātamo Nain be huluapaae sókó faai fu betalepó. ¹²Atéró fu betalemó, ai be hulua tipiné bopéró daaló betere tikimó sókó felemó, bet̄a suk̄ale wh̄i beleyóló walepó. Ai naalené hamata, oma suk̄óló wulia bituraalu, ai naale bet̄atóró kaae tarepó. Ama tiki sini beleyóló fupa, ai be huluamó betó mole so wh̄ikélé fea ātamo fu betalepó. ¹³Atétepa, Talené kale so kelalemó, k̄olené hosaamó supa, ā daalepaae fóló duraalu, “Yā wole ekesé,” yalepó.

¹⁴Téró, Yesu ā wóló kale suk̄ale wh̄i dokore besek̄e olaatepa, beleyóló fu betere wh̄irape feni, keiyóló daayalepó. Atétepa ama duraalu, “Ti naale-ó, yālo yāpaae dapa turukó holae,” yalepó. ¹⁵Tétepa, kale suk̄ale

wh̄itei turukó holóló bituraalu, fo kaae sóró yalepó. Téró, Yesuné kale sukāle naalené hamapaae naao naale ai ape yóló melalepó.

¹⁶ Ai ala kolóló, so wh̄i fea winé sukutepa, Kótóné doi hale sóró holóló duraalu, “Kótóné mo doasi kóló wh̄i betā ama so wh̄i tao saai i wóló betere ape,” yalepó. ¹⁷ Yesuné ai ala du beterapó fo Judia hae kwiaró ai hae kwia tuamó betóló fale so wh̄itamó feapaae deté fóló fakeralepó.

Jon-né ama yó matere wh̄i tamo Yesu beterepaae dotonale fo
(*Mat 11:2-19*)

¹⁸ Atéró, kale Jon-né ama yó matere wh̄irapené Yesuné i alarape du beterapóló, Jon-paae ene walepó. ¹⁹ Jon-né ama yó matere wh̄i tamopaae ape yóló, Tale beterepaae fópóló doteyalepó. Atétepa, atimaamo fóló apaae woseturaalu, “Waalopóló bope du betale wh̄i yapé? Wh̄i me kae wópóló kaae tawaróe?” fo ene fópóló dotonalepó.

²⁰ Atéró, kale wh̄i tamo Yesu beterepaae wóló apaae duraalu, “Dāmota, w̄ei tópuratere wh̄ikó Jon-né yapaae wosene fae depa walepa, yaṭa kale waalopóló bopetu betale wh̄ipé, wh̄i me kae wópóló kaae tawaaloé?” yalepó.

²¹ Atéyale sukamótóro Yesuné mepaae hepo daale so wh̄ikélé, depe dolomó dowi kepe betere so wh̄ikélé, keke dilikire so wh̄ikélé, wisirótu beterapó. ²² Atéró, ama atimaamopaae duraalu, “Diaamo fesaae fóló diaamoné wosale foró kelale alatamo Jon-paae ene fae. Mepaae keke dilikiyóló betale so wh̄iné keke fisāe fóló ɔla ɔla kolóo, h̄leke dore so wh̄i mo ses̄ere wh̄i kaae kw̄eyóo, dowi humu fuluné tiki dore wh̄irape ses̄e mo betere wh̄iné tiki kaae daayóo, mepaae wos̄eli kinu fokélé wosenire so wh̄i wos̄eli tukw̄e falóo, mepaae sukutepa दौराai yale so wh̄itei kepaaróo, mepaae yoleale betere wh̄irapepaaekélé, kale mió wosetere fo wisi yó matepa wosetu beterapó fo ene fae. ²³ Mepaae so wh̄i de yaḷo du betere alamó dée néni, suka fea eró tare so wh̄ita, h̄ainé sukópóló yae fo apaae ene fae,” yalepó.

²⁴ Atéró, kale Jon-né doteyale wh̄i tamo fimó, Yesuné Jon-mó kisipa mutu, ai betó mole so wh̄ipaae duraalu, “Upulé diā so wh̄ikélé bitini kópu k̄aae fitikipaae fua yale-a, bes̄éné kape fépo eratere kelaai felepé, wh̄i kuti wisinaale deróló auretei kelaai feleé? Meipó. ²⁵⁻²⁶ Ti mepaae wisi wisi kuti maaté deratere wh̄ita, topo wh̄i betere be wisimótóro bitua dapó. Aṭa atei ala inipa, diā noa ɔlakó kelaai feleé? Atépatēi, diātamó Kótóné ama kóló wh̄i mo kelaai fitikimó, ti aṭa ai kutó maaté mei, mepaae kutókélé dirópóló sóró beteró beterapó. ²⁷ Aṣemó yóló muló betere fota, i wh̄imó kisipa mutu erapó.

‘Wh̄i betā api folosóro furaalu, ya waaire tu donoraē fo ene fópóló yaḷo doteyaaló ai ape.’

²⁸ Yaḷo diāpaae i dere ape. I haemó betó mole soné deale wh̄irapekélé fea betó moletei, kale w̄ei tópuratere wh̄i Jon-né t̄eteró beterapó. Tépatēi,

wh̄i me detamo Kótóné t̄eteróló kaae tare aq̄mó, belei sókó deóló betepa, ti kale wh̄i t̄opuratere wh̄i Jon bosenée falapó,” yalepó.

²⁹Mo so wh̄i fearó *takis moni* siré kotere wh̄irapetamo Jon-né dere fo wosóló sya fupa, atima wh̄i t̄opuraleteiné Yesuné yale fo wosóló, Kótó ąta, mo donotóro taletere Talepó du betalepó. ³⁰Téyaletei, mepaae Farisi wh̄iraperó Moses-né as̄ere fo yó mótu betere wh̄irapetamo Kótóné tao sóró eraai yale wisi ala atimanétei h̄oralepó. Ti noatepae, atima Jon beterepaae wh̄i t̄opuaairaalu feni yaletéinépó.

³¹Téror, Yesuné duraalu, “Mió i alimó betere so wh̄irapené du betere ala yało noapaae dó faróló yaaloé? ³²Atimata, so wh̄i mo fea touróló betere tikimó, kale keteirape atimasisitei melaa duraalu, etei kaae ala dere naale senaale kaaené kelerapó.

‘Dią k̄iliyópóló đané fó wuti haleróló mepaae wole forape yaletéi, dią h̄keseyóló sama k̄iliniépó.

Dią deķ̄ duraalu moló yópóló, mepaae wole forape yaletéi, dią wolekélé inipó,’ yalepó.

³³Atére kaae, kale wh̄i t̄opuratere wh̄ikó Jon ąlakélé, wh̄ikélé, néni, weyóló h̄ale betepa, diaaą duraalu, ‘Ā tuamó dowi kepe tepeyóló betepapó,’ dua yalepó. ³⁴Kale wh̄iné Naalema ąlaró *wain* weıtamo nokole ala kolóló diaaą duraalu, ‘Kelere? i wh̄ita, ąla mo dekeró nó, *takis moni* siré kotere wh̄iraperó dowi ala dere wh̄irapetamo fulumu yóo, du betepapó,’ fo diaaą ai dere ape,” yalepó. ³⁵Atei fo diaaą du betereitei, mepaae so wh̄i de Kótóné mo fo wisi wosóló sya fupa, so wh̄i feané h̄akeamó kilitu, ita Kótóné mole fosó fosóre tuę sya feleteiné erapó, yalepó.

Dowi ala du betale soné Yesuné hó fokale fo

³⁶Téror etéyalepó. Farisi wh̄irapekó betané Yesupaae ątamo ąla naai faalopó depa, fóló beterepó. ³⁷Ā atéró wóló Farisi wh̄iné bemó ąla nuku betepapó dere fo ai be huluamó dowi ala du betere soné wosóló, *alapasita* kanené aleyale wutimó felé k̄łaa wale *wel* wh̄i sóró walepó. ³⁸Atéró wóló, ą Yesuné sisópaae fóló, ama hó aq̄mó hemée deyóló bitu, wole du betalepó. Atéró du betale wole kaae Yesuné h̄leke t̄opaae durupu beterepó. Tétepa, kale soné ama topo nikinétei, helekóló k̄opurótu betalepó. Atéró, kale soné Yesuné h̄leke tamo k̄óló tukó nóló, kale felé k̄łaa wale *wel* wh̄i ama hómó suniyalepó.

³⁹Atétere ala betą Farisi wh̄iné kolóló, ama kisipanétei duraalu, “I wh̄ita, Kótóné k̄óló wh̄i uąsóró, ti ama hómó olaa deremó, dowi ala dere sonétei ą olaa dapó, k̄isipa muapó,” yalepó.

⁴⁰Tétepa, Yesuné ąpaae duraalu, “Saimon-ó, yało yapaae yaaitere fo betą mulapó,” yalepó. Ti fo depa, ama duraalu, “Yó matere wh̄i-ó, naao ępaae yaaitere fo yae,” yalepó.

⁴¹Ti fo depa, Yesuné aḗpaae duraalu, “Betā whīné *moni* momó tokó melaai dapóló, tamo whīné kwia mulóló me whīné 500 *denarias moni* sóo, me whīné 50 *denarias moni* sóo, yalepó. ⁴²Kale whī tamoné sale *moni* talepaae tokó melaairetei sūnipa, kale whīné me ɔla meipóló, taaralepó. Atéro taalatepa, atimaamokó mé whīné kale *moni* talepaae doasi hosaa muóló yaala sókó fole ala enére?” yalepó.

⁴³Ti fo depa, Saimon-né aḗpaae duraalu, “Yaḷo kisipanéta, kale doasi *moni* sale whī a ḥekese yaalo ai ape,” Tétepa, Yesuné duraalu, “Naa dere fota, mo dono dapó,” yalepó.

⁴⁴Téro, a kale so daalepaae fetée fóló, Saimon-paae duraalu, “I so naao kelere? E naao bepaee waletēi, yaḷo ḥleke fokópóló, naao weikó e menipó. Ténitei, i soné betā ama wole kaape fe yaḷo hómó epa, ama topo nikinétei helekóló kópuralepó. ⁴⁵E naao bepaee wale sukamó, yaḷo faamumó naao kóló tukó néni, i soné betā yaḷo hó kóló tukó nuku betalepó. ⁴⁶Naa yaḷo topomó *wel* weī dilénitei, i soné betā yaḷo ḥlekemó felé kēlaa wale *wel* weī dilalepó. ⁴⁷Atéyale kaae, yaḷo yaḗpaae i dere ape. I soné ama mo doasi du betale dowi alamó saai yale kwia yaḷo ḥle kemeraleteiné ama eḗpaae hosaa muóló doasi yaala sókó fu beteraḗpó. Tépaitei, whī me dené ama dowi ala ḥle tómó maaté kemeratepa, ti ama yaala sókó fóló ḥekesené sukutere alakélé ḥle tómó eraḗpó,” yalepó.

⁴⁸Téro, Yesuné kale sopaae duraalu, “Naa yale dowi alamó saaire kwia ḥle kemeró beteraḗpó,” yalepó.

⁴⁹Ai fo depa, aḗtamo betāmó ɔla nuku betere whīrape atimasisitei, fo kēlaaróló duraalu, “I whīta, Tale kaae bitu, dowi alamó saaire kwia ama ḥle kemeraalopóló dérópó,” yalepó.

⁵⁰Tétepa, Yesuné kale sopaae duraalu, “Naa kisipa tiki tiró betere alané yaḷo tao sóró wisiralepa, naao hosaa muni deyóló mo dua fae,” yalepó.

ɔla wae biliterepaae dó faróló yale fo sale

(Mat 13:1-23, Mak 4:1-20)

8 ¹Ai ala yóló kemetepa, Yesu a doasi be huluaró sawa be huluatamopaae fóló kale fo wisi yó móturaalu, Kótóné teḗteróló kaae tare aomó mole ala etérapóló yó maté kweyalepó. A atéro kotere alata, ama yó matepa wosetere 12 whīrapekélé feapó. ²Téro, take depe tuāmó dowi keperape betepa wisirale sorapekélé, mepaae hepo daapa wisirale sorapekélé, fea aḗtamo felepó. So whīné Maktala be hulua sokó Mariapó du betere so felepó. Ai sota, take weikeró dowi keperape tepeyóló betepa, dóló ḥkonale sopó. ³Kale topo whī Herot-né ama be ó ɔla ɔla fea kaae tanópóló, sóró betero betere whī Kusané soma Joanakélé, so me Susanakélé, mepaae sorapekélé, mo fea aḗtamo felepó. Ai sorape atima *moninétei*, Yesuró ama yó matere whīrapetamo tao sua yalepó.

⁴Atéro so wh̄i fea bet̄apaee tourótu betepa, mepaae kae kae doasi be huluamó betó mole so wh̄ikélé wóló tourótu betalepó. Atépa, Yesuné ama i fo sale yalepó. ⁵“Wh̄i bet̄ané ɔla wae ke ama kutómó terepeté kw̄eyaairaaalu, sóró felepó. Atéro furaalu, mepaae kerape t̄umó sorokóta yóló mupa, so wh̄iné h̄lekené t̄eya t̄eya yalepó. Atépa, sikimó kotere barape dorowóló, kale kerape dósu yóló nalepó. ⁶Téro, kale wh̄iné kutómó kerape terepeté kw̄eyaaletei, mepaae ti kane tómó dakere haemó taae doróló hapale holalepó. T̄eyaaletei, kapo tómó dakere hae f̄e meiru, kale ɔla wae feleke doaló derepeniyóló, hapale séliyalepó. ⁷Mepaae ke ti dowi ne eremó taae derepelepó. At̄eyaaletei, dowi netamo bet̄amó holóló kale ke ɔla wae wisi dowi nené bopeyóló alurallepó. ⁸Mepaae hae wisimó terepée derepele ɔla wae wisiyóló holóló, du oleyalepó. Ai ɔla ɔlumétepa sóró, 100 yorape f̄añanalepó,” yalepó.

Ama i fo sale yóló kemetepa, fo fotok̄iné duraalu, “Wh̄i de wos̄eli daapata, i dere fo wisiyóló wosóló tūe muae,” yalepó.

⁹Tétepa, ama yó matere wh̄irapené ɔpaee woseturaalu, “Naao ti yale fo sale noa betené yaleé?” yalepó.

¹⁰Ai fo depa, ama atimapaee duraalu, “Tale Kótóné t̄eteróló kaae tare aqmó kinóló mole ala diaaɔ tūe yópóló, mené dīá sóró betero betrapó. Téretei, mepaae h̄ale mo so wh̄ipaaeta, ti fo salené maaté du betrapó. Ti noatepae, “Take atima kelené kelaalotei, mo diriyóló koló faalomeipó.

Take atimané fo wosaalotei, bete mo diriyóló kisipa yaalomeipó,’ erapó.

¹¹I yale fo sale bete i ape. Kale ɔla wae keta, ti Kótóné fo wisipó. ¹²Kale ɔla wae ke t̄umó taae doropóló mupa, barape dorowóló dósu yóló nale kaaeta, mepaae wh̄i de Kótóné fo wisi wosóló, atimané hosaa tūamó mulatepatei, dowi Satan wóló, kale fo wisi tok̄o sua du betrapó. Aita h̄ale mei, kale fo wisi wosóló kisipa tiratepa, Kótóné atima tao saqsóro du betrapó. ¹³Téro, mepaae kane tómó dakere haemó taae derepele ɔla waeta, i ala dere kaaepó. Kótóné fo h̄ekesetamo wisiyóló woseteretei, atimané tūe tūamó mulótimpipó. Sawa sukamó kisipa tiki tiró bitu, woseté fu betaalotei, sek̄e ala wale be d̄emó hapale dée nukua dapó. ¹⁴Kale dowi ne dolomó taae doropóló ɔla wae botok̄o sóró honiyale kaaeta, i ape. Mepaae wh̄i de Kótóné fo wosólóte, t̄umó furaalu, atima betere alamó doasi whaaliala dere alakélé, tó tikiné felé yaaire alakélé, atimané kisipa tiki tūamó muló bitu, kale fo wisi botok̄o sóró aluróló, du wisi oletimpipó. ¹⁵Tétepa, hae wisimó taae derepele ɔla waeta, i ala dere kaaepó. Mepaae so wh̄iné kale fo wisi kisipa wisitamo wosóló keteréni, atimané hosaa tūamó mulóló eró tareteiné, ɔla wae kaae holóló, kale fo wisi du oletua dapó,” yalepó.

Mo wh̄i bet̄anékelé lamp s̄a kinóló munanéniipó yale fo

(Mak 4:21-25)

¹⁶“So wh̄iné lamp s̄a d̄eróló haené aleale nuku aqmó ó fitere kea aqmó kinóló munéni, so wh̄i feané kolópóló d̄eróló h̄akeamó mulótua dapó. ¹⁷Ti

so whinə kelaqsóro mió hiróló muló betere ala fea take fopa haķeamó mulatepa, so whi feané kelaalopó. ¹⁸Téyaalopa, mió diaaq wosetere fo wisi mo wisiyóló sya fóló, erótóro tawae. Ti noatepae, mepaae so whi dené Kótóné fo wisi mo bete mulapóló tao tapa, atétere so whipaae Talené tómó beleróló mo dekéro melaalopó. Mepaae so whi dené wosale fo wisi ama kisipané tare nisi du betereitekélé Kótóné fasó saalopó,” yalepó.

Yesuné hamaró nomarapetamo wóló belamó daalopó yale fo
(*Mat 12:46-50, Mak 3:31-35*)

¹⁹Téro etéyalepó. Yesuné ama hamaró nomarapetamo a kelaai waletai, so whi fea touraletikimó, a daale felekepaae fenénipa, atima belamó kaae tawóló daae molepó. ²⁰Atépa, mepaae whinə aþaae duraalu, “Naa haeró nonaarapetamo ya kelaai wóló belamó daae mulapó,” yalepó.

²¹Ai fo depa, ama atimapaee duraalu, “Mepaae so whi de Kótóné fo wosóló erótu betepa, ti yaľo haeró norapetamo ai ape,” yalepó.

Yesuné hali tikiró besé tikitamo foné sale fo
(*Mat 8:23-27, Mak 4:35-41*)

²²Téro me be demó Yesuné ama yó matere whirapepaae duraalu, “I wei keľa uté teró faalopa fiépe,” yalepó. Atétepa, atima nuku tuþpaae bití holóló, te felepó. ²³Atéro, atima nukutamo wei tómó fu bituraalu, a nuku salemó toró mulóló, noke firepó. Atéro wei tómó fu betalemó, doakale besé tikiró wei asyatamo wale tikimó, nuku dolopaae wei bó dorowóló faaturaalu, weiné atima mo felekemó aluratapó, du betalepó.

²⁴Tétepa, ama yó matere whirape fóló, a turukuróló duraalu, “Doa whi-ó, mió weiné da mo felekemó i aluraterere ape,” yalepó.

Atétepa, a turukó holóló kale besé tikiró wei asyatamopaae taalae yóló foné salemó, béyóló dono felepó. ²⁵Atéro, ama yó matere whirapepaae duraalu, “Diľ kiswa tiki tiró bitini airapó,” yalepó.

Ai fo deremó atima witepa, sirayóló atimasisitei duraalu, “I sekénéta, noa whiropó. Wei asyaró besé tikitamokélé, a aomó bitu, ama dere fo mo betá wosetapó,” yalepó.

Dowi kepe tepeyóló betale whi wisirale fo
(*Mat 8:28-34, Mak 5:1-20*)

²⁶Atéro, atima ai Kaleli wei keľa teyóló, Kadarin hae kwiamó sókó felepó. ²⁷Atéro, Yesu a nuku taaróló hae tóþaae taae felemó, ai be huluamó betá dowi kepe tepeyóló betere whi atamo hokolaa yaai walepó. A mo take bitiré woutei, kutikélé deréni, tiki haľe whi dou tómotóro bitua yalepó. ²⁸Atéyale whinə Yesu daale kolóló, keteré yóló ama hó aomó deraapisa fóló fió mulu fo fakeyóló duraalu, “Mo taoró betere Tale

Kótóné Naalema-ó, yaŕlo yaŕpaae dapa, naao ę momó kae susupuraŕse,” yalepó. ²⁹Ti noatepae, Yesuné kale dowi kepepaae duraalu, ai whi tuamó beteretei taaróló sókó fae dere fomó yalepó. Ti aŕta, take mepaae whiné *sein* kėpiné dokóló mulótua yaletai, kale dowi kepené ę whi bitinire tikipaae fópóló, hókó fatua yalepó.

³⁰Yesuné ępaae woseturaalu, “Naa doi deé?” depa ama duraalu, “Yaŕlo doita Lisanipó,” yalepó. Ti noatepae, ę tuamó keperape mo haŕle ęla kaae woló, betó moleteinėpó. ³¹Tėró, kale dowi keperape atima betere tiki taaróló, mo apaae derepale dolopaae hókó deraŕse yóló momó du, momó du, yalepó.

³²Ai du sorokó mole aŕmó hupurape kimimó daae mupa, dowi keperapené Yesupaae woseturaalu, “Da ai hupurape tuapaae biti faai dapa, naao dāpaae fae yaaloé? depa, Yesuné wisirapa téyae,” yalepó. ³³Atėtepa, kale dowi keperape kale whi tuamó betaletai taaróló, kale hupurape tuapaae tepeyóló biti felepó. Tétepa, kale hupurape botokó fele tikimó weiné saane kulamó doropóló, weiné sorokó fóló, fea sisiraae felepó.

³⁴Atėtepa, kale hupu kaae tare whirape wituraalu botokó fóló, doasi be huluaró ipu berapetamopaae fóló atimané kelale ala deté kweyalepó. ³⁵Ai fo wosale so whi feané noa ala yalerópóló kelaai felepó. Atėró, Yesu beteremó sókó felemó, dowi keperape tepeyóló betale whitei tuę wisi muóló, mo whi kaae kuti wisitamo betepa kilitu, atima wiyalepó. ³⁶Tėró, mepaae ai ala depa, kelale so whiné ai wale so whipaae duraalu, “I whita, dowi keperape tepeyóló betale whitei, mió ę wisiyóló mo sesęre whi kaae, ai beterapa kelaē,” yalepó. ³⁷Tėró, ai kale Kadarin hae kwiamó betó mole so whi doasi wituraalu, Yesupaae atima taaróló fae yóló, sętu betalepó. Atėtepa, ę faairaae, we i nukupaae biti holalepó.

³⁸Tėtepa, dowi keperape tepeyóló betale whiné Yesupaae ękélé yaŕtamo feńere? yóló wosalepó. ³⁹Tėtepa, Yesuné ę dotęyaa i duraalu, “Ya ętamo faalomeipa, Kótóné yaŕpaae erale ala yó melaai naao bepaae fesaae fae,” yalepó. Atėtepa, kale whi ę fóló, Yesuné ępaae erale alarape ai be huluumó betó mole so whi feapaae yó melaté kweyalepó.

Yesuné betę senaaleró sotamo wisirale fo
(*Mat 9:18-26, Mak 5:21-43*)

⁴⁰Atėró, Yesu ę momó we i kęla teyóló uté teró sókó fóló beteremó, ę wópóló kaae tawóló betó mole so whi fea hekesetamo ę boperęle walepó. ⁴¹Yesu atėró betepa, Kótóné fo wosetere be kaae tare whi Jairus wóló, Yesu kelalemó, mo doasi whipa, ama hó aŕmó deraapisa fóló fió mulu, ępaae mo miótóró ama bepaae faalopóló, wosetu betalepó. ⁴²Aita haŕle mei, 12 ba fo kemere senaale mo betętóró beteretei mo felekemó sukęai depa yalepó.

Téror, Yesu t̄ymó fu betepa, so wh̄i feané betek̄i betek̄i deté fu betalepó. 43 Ā atéro sókó felemó, ƒake fu betepa 12 ba fo kemere so bet̄a walepó. Tétu betepatei, mo wh̄i bet̄anékélé ama ai kisi bete wisiraaire mo s̄unipó. 44 Atére so ā so wh̄i kuamó Yesuné sisóro kikiti sókó wóló, ama tó mó deró betere kuti salemó olaa yaletamotóro, ama samea fu betaletei tikalepó.

45 Atétepa Yesuné atimapaee duraalu, “Ē né olaa yaleé?” yalepó. Téyalemó, ai so wh̄i feané atima meipó depa Pitané duraalu, “Doa wh̄i-ó, so wh̄i feané yā t̄e alu yóló ai daae mole ape,” yalepó.

46 Tétepa Yesuné duraalu, “Dīakó wh̄i bet̄ané ē olaa yaletikimó, yālo fotok̄o sókó felepa, ē né olaa yaleé?” yalepó.

47 Téror, so wh̄iné keletómó kale soné ama yale ala hiranénipa, ā Yesuné hó aqmó deraapisa fóló fió molepó. Atéru, ama kisi bete wisi ȳpóló kisipa mutu olaa yalemó, kisi bete mo hapale tétitóro wisiyalepo. 48 Téror, kale sopaae duraalu, “Ti senaale-ó, naao kisipa tiki tiraletéiné yā ai wisiyalepa, hosaa muni deyóló dua fae,” yalepó.

49 Kale sotamo ai fo du betepatei, fo wosetere be kaae tare topo wh̄i Jairus-né ama be wh̄i wóló apaae duraalu, “Naao senaale mo ti ai suk̄ale ape. Térapa, yó matere wh̄ipaae fo me kae ini taalae,” yalepó.

50 Ai dere fo wosóló, Yesuné kale wh̄i Jairus-paae duraalu, “Naao senaaleta wisiyaalopa, yā fomoyóló whaaliani, kisipa tiki bet̄a tirae,” yalepó.

51 Atéro etéyalepó. Ā kale fo wosetere be kaae tare topo wh̄i Jairus-né bemó sókó fóló duraalu, “Mepaae wh̄irape ētamo faai dapóló waq̄se. Pita, Jon, Jems, kale senaalené alimaró hamatamo bet̄a w̄póló yae,” yalepó.

52 Atéro, sókó fóló kelalemó, kale senaale suk̄óló mupa molóro fo tiki whaatamo du betepa, Yesuné atimapaee duraalu, “Ai senaaleta, sukuni noke firapa, diaāo fo tiki whaaró moló-utamo taalae,” yalepó.

53 Ai fo depa, atima mo so wh̄iné kisipané i senaaleta, mo ti sukunapóló, ā d̄o nanalepó. 54 Tetepa, kale senaalené naasemó tao sóro duraalu, “Ti senaale-ó, yā turukó holae,” yalepó. 55 Atétepa, ama kepe bete ā tuapaae momó bit̄i wouraaalu, mo hapale tétitóro turukó holóló daayalepó. Tétepa, Yesuné atimapaee duraalu, “Me ɔlakó n̄póló melae,” yalepó. 56 Atétere ala kolóló, kale senaalené ama alimaró hamatamo hokomó sókó furaalu, sirayalepó. Tétepa, Yesuné atimaamopaae fo mulótu duraalu, “I ala yalepóló, mepaae so wh̄ipaae momókó yaq̄se,” yalepó.

Yesuné sóro beterales 12 wh̄irape dotonales fo
(*Mat 10:5-15, Mak 6:7-16*)

9 1 Atéro etéyalepó. Yesuné ama dos̄ayóló sóro betéro betere 12 wh̄irape bet̄apaae tour̄ale ape depa, walepó. Atéro wóló betó mupa, ama doasi fotok̄o bulóo, so wh̄i tuamó dowi keperape betereitei, dóló

hōkonótua yóo, mepaae kae kae kisi daale so whīrape wisirótua yóo, yōpóló sóró beteralepó. ²Atéro atima dotēyaa duraalu, “Diā be hulua dokō feapaae fóló, Kótóné tēteróló kaae tare aqomó mole ala yó melóo, mepaae hepo daale so whīkélé wisiróo yaasepóló fae,” yalepó. ³Atéro ama atimapaae duraalu, “Diā furaalu dotó tikikélé, waró yotamokélé, mo nokole ōlakélé, *monikélé*, kutikélé me dekaaporóló momókó sóró faqse. ⁴Diā me be huluamó sókó fēnalemó, betā whīné diā dape supā, ti ai whītamotóró fitua yóló, fole sukamó ai be taalae. ⁵Mepaae so whīné diātamo dape sini depa, ti atimané yale alamó dapóló kisipa muōpólópa, ai be hulua taaróló faairaalu, diaaq hómó dakere hae terepée deróló fae,” yalepó. ⁶Atéro atima fóló, be hulua dokō feamó kale fo wisi yó maté kwēyóo, atima kotere be huluamó kisi muó mole so whīkélé, fea wisiraté kwēyóo, yalepó.

⁷Atima ai ala deté kutu beteralepó dere fo Kaleli hae kwia tēteróló kaae tare whī Herot-né wosalepó. Mepaae so whīné kale sukāle whī Jon momó kepaayóló beteralepóló deté fele fo wosetu, Herot-né ama kisipa tiki kōló kōló du betalepó. ⁸Atétepa mepaae so whīné duraalu, “Mo take betale whī Ilaija wóló biturapó. Tétepa, mepaae so whīné du, mo take betóló sukāle Kótóné ama kōló whīrapekó, momó kepaayóló wou yalepó,” du betalepó. ⁹Tétepa kale topo whī Herot-né duraalu, “Jon-ta, yało diki tare whīrapené depa tikalepa, aita demó dérópóló,” ama kełe faai kisipa mualepó.

Yesuné 5,000 whīrape ōla melale fo
(*Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Jon 6:1-13*)

¹⁰Téro, ama dotēyale whīrape atima momó fesaae wóló, atimané yale alarape Yesupaae yó melalepó. Téro, ama atima maaté dape sóró, Betsaida be huluapaae felepó. ¹¹Atima atéro felepó dere fo so whī mo turóné woseturaalu, ā sya felepó. Atima atéro ā beterepaae wapa, wisirapóló dape sóró, Kótóné tēteróló kaae tare aqomó mole ala atimapaae yó melóo, mepaae hepo daapa wale so whīkélé wisiróo, yalepó.

¹²Atéro, suka doropoletamo ama yó matepa wosetere 12 whīrape ā beterepaae wóló duraalu, “Daā ōlakélé meire tikimó betera, i so whī felekemó tē mole berapapaae fóló atimané naaire ōlaró fiyaaire betamo atimanétei kekāi fōpólópa, dotonae,” yalepó.

¹³Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Diaaqte, atima naaire ōla melae,” depa atimané apaae duraalu, “Dañéta, *bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo, yóló betā i mole ape. Tétepa, naao kisipané i betó mole so whīné naaire ōlakó dañétei dupune fōpóló kisipa mute?” yalepó.

¹⁴Atéro, aimó betó muale soró naale senaaletamo dosāani, whī maaté dosāayóló touróturaalu, 5,000-rópó.

Tépatei, ama yó matere whīrapapaae duraalu, “Dosāayóló 50 whīrape kae kae yóló beteraté kwēyae,” yalepó. ¹⁵Tétepa, ama yó matere

wh̄irapené so wh̄i fea taleróló beteraté felepó. ¹⁶Atépa, Yesuné *bred* o bula aporó yóo, ya tamo yóo yóló taruraalu, hepen-paae kese holóló Kótópaae mo kée yóló terekée daalu yalepó. Téró, ama yó matere wh̄irapepaae melatepa, atimanémo so wh̄i feamó aliraté kw̄eyalepó. ¹⁷Atéró, atima fea nalemó s̄tēpa, buki muni feletei, ama yó matere wh̄irapené siré kw̄eyóló, 12 yorape deyóló f̄añanlepó.

Pitané Yesupaae Kótóné sóró beteró betere wh̄i Kerisopó yale fo
(*Mat 16:13-28, Mak 8:27-9:1*)

¹⁸Téró, me sukamó etéyalepó. Ama yó matere wh̄irape atimasisi maaté moma du bitu, ama atimapaee duraalu, “Ai so wh̄i feané ē-a, depó du bitu de?” yalepó.

¹⁹Ti fo depa, atimané duraalu, “Mepaae so wh̄iné yāta, w̄ei tópuratere wh̄i Jon-pó, mepaae so wh̄iné ti Elaijapó, mepaae so wh̄iné ti mo take betale Kótóné k̄lól wh̄irapekó kepaayóló bituraalu, du betera p̄pó,” yalepó.

²⁰Ai fo depa, ama atimapaee duraalu, “Dīañéta ē depóló kisipa mute?” yalepó. Atétepa Pitané duraalu, “Yāta, Kótóné so wh̄i fea t̄t̄eróló kaae tanó p̄lól, sóró beteró betere wh̄i Kerisopó,” yalepó.

²¹Ti fo depa, Yesuné atimapaee fo fotok̄iné duraalu, “Pitané ai yale fota, so wh̄ipaae momókó yāq̄se,” yalepó. ²²Téró ama duraalu, “Kale Wh̄iné Naalema kae kae sekei ala saalo ai ape. Doasi wh̄i disirapenékélé, mo so wh̄imó Talepaae momaratere topo wh̄irapenékélé, Moses-né as̄ere fo yó matere wh̄irapenékélé, ā mené d̄pólól, só deraalo ai ape. Téyaalotei, ā momó kepaayóló betaalopó,” yalepó.

²³Téró ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Wh̄i me de ē fole t̄mól waai kisipa mutēpa, ti naao yaaire ala t̄t̄eróló yā dólól oleraaire filipaa ni naaotei beleyólól, betere dok̄ ē s̄ya ape. ²⁴Mepaae so wh̄i dené ama betere bete me ala yāsórópólól amatei hotowaró kaae tapa, atétere so wh̄iné betere bete aluyaalo ai ape. Téyaalotei, wh̄i me dené yālo ala eróturaalu, Talepaae naaopólól taalatepa, atétere wh̄iné betere bete aluni, mo ti betó tawaalopó. ²⁵Bet̄a wh̄iné i haemó muó mole wisi wisi ɔla dekéró sóró bet̄apaae du betere tūamó ama betere bete alutēpa, ti me noa dupu wisikó saaló? ²⁶Mepaae wh̄i de witu halemó, ēkélé, yālo fokélé tūenipó depa, kale Wh̄iné Naalemakélé, Alimakélé, mo kae betere *ensel*-rapekélé ama mo kae ere d̄t̄amo wale sukamó, Wh̄iné Naalemanékélé ai wh̄i ā tūenipó, yaalopó. ²⁷Téyaalopa, yālo dīapaae mo i dere ape. Dīa i daae mole so wh̄i mepaae suk̄āipatei, Kótóné t̄t̄eróló kaae tare ala mo kelaalopó,” yalepó.

Yesuné ama tiki kae daane wale fo
(*Mat 17:1-13, Mak 9:2-13*)

²⁸Yesuné i forape yóló bitiré fólól, bokó waleró be d̄e kemetēpa, etéyalepó. Pita, Jon, Jems, atima Yesuné dape sóró du sorokó molepaae

moma yaairaału felepó. ²⁹Atéro holóló momatu betalemó, ama kelepaa kae daane wóo, ama deró betere kutikélé mo epée de kae yó fóo, yalepó. ³⁰⁻³¹Atere tuámó, whi tamo Moses-ró Elaijatamo mo kae ere de tamó sókó wóló, Yesutamo fo du betepa kelalepó. Atima atéro du betale fota, Yesu a i hae taaróló hepen-paae momó fesaae faaire ala dokonóló, Jerusalem bemó eraalopó du betalepó. ³²Pitaró ama fulumu whirapetamo noke fi turukó horóló kelalemó, kale whi tamo mo doasi ere de tuámó daalu, Yesutamo fo du betalepó. ³³Atéro, kale whi tamo Yesu taaróló faai depa Pitané duraalu, “Yó matere doa whi-ó, da fea etéro betere ala mo wisirapó. Dáne diámó furu be sore tenaai kisipa mutapó. Me yámó tenóo, me Moses-mó tenóo, me Elaijamó tenóo, yaalopó,” yalepó. Aita, Pita a noa fo enénitepa, kóló kóló duraalu yalepó.

³⁴Pitané atéro fo du betepatei, saiko dorowóló atima husuratepa, doasi winé sukutu betalepó. ³⁵Ai saiko dolomó i fo yalepó. “Ita, yalo Naalepó. A sókó sóró, yalo kae beteró betepa, ama dere fo wosae,” yalepó. ³⁶Ai fo yóló kemetepa kelalemó, Yesu a betá daapa kelalepó. Ama yó matere whirape atimané ai kelale alarape mo so whipaae ini, hiróló bitiré felepó.

Yesuné dowi kepe tepeyóló betere naale wisirale fo
(*Mat 17:14-21, Mak 9:14-29*)

³⁷Atéro be deyo hotepa, atima ai du sorokó mole tiki taaróló dorowou betalemó, so whi mo hale ɔla kae atamo tumó hokolaa yaai walepó. ³⁸Ai so whi betó mole kua dolomó betá whi turukó holóló daalu, fo tokoróló duraalu, “Yó matere whi-ó, yalo mo betá naale naao wisirale waaloé? ³⁹Suka fea dowi kepené a taneta depa, keteré yóló ama kóló dako sókó wua dapó. Até duraalu, dowi kepené a taaróló feni, fotokone ama tiki feseróló, hó naasekélé sosoro faróló mo dorótua dapó. ⁴⁰Até du betepa, naao yó matere whirapepaae hokonaaloé? yóló wosalemó, atima sunipó,” yalepó.

⁴¹Ai fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Mió i alimó kisipa tiki tiréni, dowaae fóló kópaee fu betere so whi-ó, diá tu wisipaae fópóló e diatamo betale supa, ai naale ipaae dapesó ape,” yalepó.

⁴²Kale naale dapesó wou betepatei, dowi kepené haepaae taae deralepó. Atéro haemó mulu, feserótu betepa, Yesuné kale keperape foné sóró duraalu, ai naale tuámó betereitei hókó faróló, alimapaee malepó.

⁴³⁻⁴⁴Kótóné doasi fotokone eralepóló, so whi feané kilituraalu, siratu betalepó. Yesuné atéro yale alamó so whi feané haió, i-a noa ala yalerópóló, siratu betepa, ama yó matere whirapepaae duraalu, “Yalo diapaee i yaaitere fo mo wisiyóló wosóló kisipa muae. Kale Whiné Naalema mo whirapené dópóló, mené eleké deyaalo ai ape,” yalepó. ⁴⁵Ama atéro yale fo kinóló moleteiné bete atima wisiyóló kisipa initepa wosaai yalemó, atima wituraalu taaralepó.

Doasi topo whi de betaaloé yale fo

(Mat 18:1-5, Mak 9:33-40)

46 Téro, Yesuné ama yó matere whirape atimasisitei de doasi topo whi betere yóló, u só derólu i só derólu dere ala kaae salepó. 47 Atimané atéro mutere kisipa Yesuné kolólo, naale beta tao sóró turukó horóló a daale demó daalalepó. 48 Téro, ama atimapaee duraalu, “Whi me dené yalo doimó etei kaae naale wisiyóló dape supa, ti etei dape sirapó. Whi me dené e wisiyóló dape supa, ti e doteyale sekétei dape sirapó. Whi me de dia tuamó naale belekqamale aleyóló belei betepa, ti a doasi whi ai betere ape,” yalepó.

49 Ai fo depa wosóló, Jon-né duraalu, “Tale doa whi-ó, beta whiné naao doi yóló dowi kepe hqkonótu betepa, ata dqkó meipóló kisipa mutu, dqne aqaae atékese yóló, sesé du betalepó,” yalepó.

50 Ai fo depa, Yesuné aqaae duraalu, “Diaaq a sesé yaqse. Ti noatepae, mepaae diqtamo bóe dinitere whita, ti diqtamo mole whi ai ape,” yalepó.

Yesu wisiyóló dape sini yale fo

51 Téro, Yesu i hae taaróló hepen-paae dapesó holaai feleke deremó, a me tikipaae faai kisipa muni, Jerusalem be huluapaae maaté faai fotokó yalepó. 52 Téro, Yesu a nalo faairaalu, mepaae whirape beró naaire qlatamo donoróló mullaai atimapi fqpóló dotonatepa, atima Samaria hae tuamó tene bemó sókó felepó. 53 Téyaletei, ai be hulua so whi feané a Jerusalem bepaee faai wale kilitu, dape sinipó. 54 Atétere ala kilitu, ama yó matere whitamo Jems-ró Jon-tamoné aqaae duraalu, “Tale-ó, i be huluamó betó mole so whi fea hepen-mó mole si dorowqpóló yaé yóló kisipa mute?” yalepó. 55-56 Ai fo depa, Yesu a fetée fóló atimaamo foné sóró, atima me be huluapaae felepó.

Beta whiné Yesupaae ya sya walapó yale fo

(Mat 8:19-22)

57 Atéro atima fu betaalemó, tu tuamó whi betane aqaae duraalu, “Ya mopaae fupa, ti ekélé yqtóro sya waalopó,” yalepó.

58 Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Haonarapeta, atima fitere tiki yóo, barapekélé fiyaaire dépi daayóo eretei, Whiné Naalema beta toró mulóló fiyaaire tiki inipó,” yalepó.

59 Atéro, whi mepaae duraalu, “Ya e sya ape,” yalepó. Ai fo depa, kale whiné duraalu, “Tale-ó, folosóro e yalo ayapi dourale fulapa, wisire?” yalepó.

60 Ai fo depa, Yesuné aqaae duraalu, “Sukune aqre whiné ti sukune whi dourqpóló, ya ti Kótóné tetéroló kaae tare aqmó mole ala yó maté kweyae,” yalepó.

⁶¹Atéror, me wh̄inékélé duraalu, “Tale-ó, ɛ ya sya waaitei, yało hae ayapaae k̄leó fo ene faai kisipa mutapó,” yalepó.

⁶²Ti fo depa, Yesuné Ɂpaae duraalu, “Wh̄i me de ama kutó ditu bitutei, dɛpaae kele mulatere wh̄iné Kótóné tɛteróló kaae tare aɁmó mole kutó diraaire sunipó,” yalepó.

Yesuné 72 wh̄irape dotɛyale fo

10 ¹Atéyale k̄lipaae. Talené mepaae 72 wh̄irape sóró beteróló, Ɂ faai dere be hulua dokɔpaae atimapi f̄ópóló, tamo tamoyóló dotɛyalepó. ²Atéror dotɛyaae atimapaae duraalu, “Kutómó ɔla mo dekéró Ɂlumépaitei, ai ɔla saaire wh̄i betɁ doaló meipó. Térapa, ai ɔla sere ala tɛteróló kaae tare Talené mepaae wh̄irapekó ai kutópaae dotonópóló, Talepaae kemayae. ³DiɁ bete haɔrape betere tuɁpaae *sipsip* hupu malerape kaae, yało i dotonatere ape. ⁴DiɁ furaalu *moni* detere bekélé, mo yokélé, hó bekélé, sóró faɁse. T̄umó furaalu, so wh̄ipaae k̄leó fokélé ini, f̄ó betɁ yae.

⁵DiɁ betɁ wh̄iné bemó sókó furaalu, Kótóné hosaa muni deyóló dua betere ala diɁ tuɁmó mulópóló yae, fo betɁ yae. ⁶Ai be tuɁmó hosaa muni deyóló dua betere wh̄itamo betepa, ti Kótóné hosaa muni deyóló dua betere ala ai wh̄i tuɁmó muaalopó. Meipa, ti ai ala diɁtamo momó fesaae waalo ai ape. ⁷Ai fitere bemótóró bitu, atimané diɁmó matere ɔlaró wɛitamotóró nuku betae. Ti aita, diaaɁ diteremó kutómó dupu dono ai sere ape. Térapa, diɁ be dokɔ h̄oko fité kuni, fitere bemótóró fitua yae.

⁸Téró, diɁ betɁ be huluamó sókó fenalemó, ai be hulua so wh̄iné diɁ wisiyóló dape sóró ɔla matepa, ti ai ɔlatóró nae. ⁹Atéror bitu, ai be huluamó kisi daae mole so wh̄i wisirótua yae. DiaaɁ atimapaae yó mótu, ‘Kótóné tɛteróló kaae tare alakélé diɁ beterepaae mo felekemó wale ape,’ fo yae. ¹⁰Téyaalotei, diɁ betɁ be huluamó sókó fenalemó, atimané diɁ wisiyóló dape sinitepa, ti ai be bela tuɁmó daalu, atimapaae i fo yae. ¹¹‘DiaaɁ yale alamó, diɁné be hae Ɂané hómó dakeretei diaaɁ keletómó i helekɛtere ape,’ fo yae. DiɁné dowɁae fu betepa, Kótóné tɛteróló kaae tare aɁmó mole ala mo felekemó waalopa, diɁ diriyóló kisipa muae yae,” yalepó. ¹²Atéror, Yesuné ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Yało diɁpaae mo i dere ape. Kótóné i haemó betó mole so wh̄i taletere sukamó, Sodom be huluamó betó mole so wh̄ipaae doasi sek̄i ala eraalotei, diɁ wisiyóló dape sinitere be hulua so wh̄ipaae eraaire sek̄i alata, mo doasi bosenóló eraalo ai ape.

¹³Korasin beró Betsaida be huluatamomó betó mole so wh̄i diɁ tuɁpaae doasi sek̄i ala waalopa, diɁ mo wió yae. Ti noatepae, i be hulua tamomó erale kelemei kaae, Tair-ró Saidon be huluatamomó eróluɁsóró, ti atima mo taketitei yei kuti bukóo, kili diyóo, yóló kisipa feteyóló bituɁpó.

¹⁴Téyaalotei, Kótóné fo tokóló tale dere sukamó Taia-ró Saidon be hulua

so wh̄itamopaae sek̄ei ala eraalotei, dīappaeta, ai bosenóló mo doasi sek̄ei ala eraalo ai ape. ¹⁵Dī Kapeneam be hulua so wh̄i-ó, diaāq kisipané dī Talené ó s̄apaae dapesó horaalopóló de? Meipa, doa k̄leó. Wh̄i mo ti suk̄óló aluyaaire dolopaaetei derepaalo ai ape,” yalepó.

¹⁶Tétepa, Yesuné ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Mepaae diaāq dere fo wosetere so wh̄iné ti yālo dere fokélé wosetapó. Mepaae so wh̄i dené dī h̄oratepa, ti ̄kélé h̄oratapó. Téretei, mepaae wh̄i dené yālo dere fo woseni nisiyóló h̄oratepa, ti ̄ dot̄yale wh̄ikélé h̄oratapó,” yalepó.

¹⁷Téror, kale dot̄yale 72 wh̄irape h̄kesetamo momó fesaae wóló duraalu, “Tale-ó, ðané naao doi yóló dowi keperape doló h̄konatepa, ðané dere fo mo bet̄a wosóló fua dapó,” yalepó.

¹⁸Ti fo depa, ama atimapaee duraalu, “Hepen bemó dowi Satan epée ðe kaae fit̄a deté i haepaae dorowapa kelalepó. ¹⁹Dowi wuliró t̄rapetamo dīané t̄ya depa, ðané bóe wh̄i Satan-né bole fotok̄né dī doraalomeipó. ²⁰Ti ai alata motei, kale dowi keperape dī aqmó suk̄óló betere mó h̄keseni, hepen bemó diaāq doi as̄yóló moleteimó bet̄a dī h̄kesetu betae,” yalepó.

²¹Atéyale sukamó, Yesu ̄ ðei Kepe Wisiné fotok̄ratepa, doasi hāiné sukutu duraalu, “Hepen beró haetamo aleóló muló betere Aya Tale-ó, *skul* yóló doasi kisipa sere wh̄iraperó fea ala tūre wh̄irapetamoné kelaqsóró kinó, ketei āre wh̄irapené kolópóló, h̄kearó dere kilitu, yālo yāpaae mo kée yóló, naao doi sóró horatapó. Aya-ó, aita mo naao kisipa mole alatóró erapó,” yalepó.

²²Téror, Yesuné atimapaee duraalu, “Ai ala feata, yālo t̄eteróló kaae tanópóló, Ayané ̄paae meló beterapó. Wh̄i bet̄ané kélé Naalema tūni, Alimané bet̄a tūrapó. Atére kaae, Alimakélé wh̄i bet̄ané tūni, Naalemané bet̄a tūrapó. Atérené Naalemané ama Aya i ape yóló yó melaai tū mole so wh̄ipaae yó matepa, ai so wh̄iné maaté Alima tūnérapó,” yalepó.

²³Téror, Yesu ̄ ama yó matere wh̄irape atimanale bitu, ̄ atima beterepaae fetée fóló duraalu, “Mió diaāq kelené i kilitu betere ala tū sere so wh̄i Kótóné wisiró beterapóló, hāiné sukutu beterópóló yae. ²⁴Ti noatepae, yālo dīappaee mo i dere ape. Mió keletere ala take betale koló wh̄iraperó topo wh̄irapetamoné kelenée deté walet̄ei kilini yóo, diaāq wosetu betere fokélé wosenée deté walet̄ei woseni yóo ipakalepó,” yalepó.

Samaria wh̄iné Juda wh̄i tao sale fo

²⁵Téror, Moses-né as̄re fo yó matere wh̄i bet̄a turukó holóló Yesu s̄sóró duraalu, “Yó matere wh̄i-ó, ̄ mo ti betó tawaairaaalu, noa alakó yaaloé?” yalepó.

²⁶Ti fo depa ama duraalu, “Ai as̄mó noa fo ere? Ai yóló muló betere fo dos̄atu, naao noa kisipa mute?” yalepó.

27 Ai fo depa, kale whinė Ɂpaae tokó mótu duraalu, “Tale Kótópaae hekesené sinóló yaala sókó fole alata, naao hosaa turónékélé, kepe turónékélé, fotokọ turónékélé, kisipa tiki turónékélé, du betae. Tétu, naaotei ya hekesené sukutu dere kaae, naao be whi so whiɁpaekélé, atéro hekesené sukóló yaala sókó fu betae,” yalepó.

28 Ti fo depa, Yesuné kale whiɁpaae duraalu, “Aita, naao mo dono tokó matapa, ya mo ti betaasepóló, ai alatóro haɁle yó tawae,” yalepó.

29 Téro kale whinė ama yale fonétei Ɂ só deranépa, Ɂ donore whi Ɂyóló Yesupaae woseturaalu, “Naao Ɂpaae be whipó dere fo-a, demó de?” yalepó.

30 Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Whi betá i Jerusalem be taaróló, Jeriko bepaae durupu betalepó. Téyalemó, Ɂlémi nokole whiɁrape tu tuamó melaa muóló, ama kuti sorokóló taae faróló Ɂ susupuróló felekemó sukai du betepa atima felepó. 31 Atéro, Talepaae momaratere whi betá ai kale whi derepele tumó durupuraalu kelalemó, kale whi tumó mupa, dekeróló Ɂ demó derepelepó. 32 Atétepa, betá Lipai fake whi Ɂkélé sókó walemó, kale whi sinóló mupa kolóló, dekeróló Ɂkélé demó felepó. 33 Téyaleteti, betá Samaria whi Ɂkélé kale whi mole tikimó sókó wouraalu kelalemó, kọlei ala epa kilitu, ama tao saai kisipa mualepó. 34 Atéturaalu, Ɂ kale whi mole felekepaae fóló, kale whiné doalére tikimó *wel weiró wain* weitamó dilóló dokalepó. Téro, kale whi ama *donki* hupu tó mó beteróló fóló, uké whiɁrape fitua dere bemó beteróló, kale whi ama mo wisiyóló kaae tarepó. 35 Téro, be deɁtepa hiika kale whiné ama *silpa moni* tamo sóró, kale uké whiɁrape fitere be kaae tare whiɁpaae duraalu, ‘YaɁlo i matere *moniné* Ɂ kaae taté felalemó, ai *moni* tamo kemetepa, ti Ɂ wóló naao *moni* yaɁlo tokó melaalopa, Ɂ mo wisiyóló kaae tawae,’ ” yalepó.

36 Téro, Yesuné kale Moses-né asere fo yó matere whiɁpaae duraalu, “Naao kisipané i whiɁrape sorekó mé whi kale dale whiné ama be whi kaae Ɂyaleé?” yalepó.

37 Ti fo depa, kale whiné momó tokó mótu duraalu, “Kọlené sukutu tao sale whipó,” yalepó. Ai fo depa, Yesuné Ɂpaae duraalu, “Ama yale ala kaae, naaokélé yaai fae,” yalepó.

Yesu Mataró Meriatamo betere be huluamó betale fo

38 Téro, Yesu Ɂ ama yó matere whiɁrapetamo tumó fité woló, Mata betere be huluamó sókó wapa, Matané Ɂtamo betaai dape salepó.

39 Matané kema Mariakélé Yesuné hó aomó bituraalu, ama dere fo wosetu betalepó. 40 Atétu betepatei, Marta Ɂ atima naaire Ɂlamó bipi du bituraalu, ama yó matere fo wisiyóló wosenipó. Atétepa, kale so Yesu beterepaae wóló Ɂpaae duraalu, “Tale-ó, Ɂ yaɁlo wotoró depe tukó wei ala du betepa, ama Ɂ tao sene wópóló, naao Ɂpaae dumié?” yalepó.

41 Ti fo depa, Talené Ɂpaae duraalu, “Ti senaale Mata-ó, yaɁta mepaae ala noa yaaloé yóló, doasi whaalaa du betereiteiné ya ai só deró betere ape. 42 Téretei, mo

doasi topo ɔla betə ɣa seni, ɣaɣa ai ere ape. Mariané ama betə mo doasi topo ɔlapóló kisipa muóló sóró taretei ɔané fasó saalomeipó,” yalepó.

Yesuné Talepaae moma dere ala yó melale fo
(*Mat 6:9-15, 7:7-11*)

11 ¹Téró me sukamó. Yesu a me tikimó bitu, moma du beterepó. Atéró, moma yóló kemetepa, ama yó matere whi betané ɔpaae duraalu, “Tale-ó, Jon-né ama yó matere whiɣapepaae Kótópaae momatere ala yó melale kaae, naao ɔəkélé yó melaasepé,” yalepó.

²Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Diaaɔ Talepaae moma dere ala etéro yae. ‘Aya-ó, ɣaɣa dowi ala mo betəkélé munire Kótó betereiteiné so whi feané naao doi wisinaale doasi mulópóló yae.

Naao ɣeteróló kaae tare aqmó mole ala wisi wópóló yae.

³ Be de dokɔ betə betəmó ɔané naaire ɔla naao sumó ɔlae.

⁴ Mepaae so whiné ɔapaae erale dowi ala kwia tani, me ɔla meipóló haɔe kemeratapa, ɔané dowi ala kwiakélé naao haɔe kemerae.

Téturaalu, su sere alané ɔa deé nalaosóró, naao ɔa ɔlisóró fae.’ ”

⁵⁻⁶Téró, ama atimapaae duraalu, “Diakó betə whiné ama fulumu whi saletómó wóló betepa, a diliki su tuatamo ama noma beterepaae fóló duraalu, ‘No-ó, ɣaɔ fulumu whi mióti sókó waleteteiné naaire ɔla meitepa, ɣapaae *bred* o bula sorekó a maletamo melaasepé fo dekeró yó tapa, noa ala yaaloé?’

⁷Ai be dolomó betere whiné i fo yaalopó. ‘Be tu kinóló ɣaɔ naale senaaletamo fireteiné turukó holóló, naao kematere ɔla menanénipa, ɔpaae dotopoi fo ekese,’ dua dapó. ⁸Yáɔ diapaae i dere ape. Kale whi a halaainé kematóro haɔe yó tapa, ama fulumu whi turukó horóló kematere ɔla manénipatei, mo sumótóro melaalo ai ape.

⁹Atérapa, ɣaɔ diapaae i dere ape. Talepaae me ɔlakó kematepa, ai kematere ɔla melóo, keketepa ti ai ɔla mo kolóo, tu tukiyae yóló tu dupa, ti tukiyó yaalopó. ¹⁰Ti noatepae, mepaae kematere so whiné ti mo sua dapó. Mepaae so whiné keketepa ti ai ɔla mo kilitua dapó. Mepaae so whiné tu tukiyae yóló tu dupa, atétere so whi wópóló tu tukitua dapó.

¹¹Diakó me whiné diaaɔ naale senaalené yakópóló kematepa, ya taaróló, dowi wuli male melaaloé? ¹²Ó naao senaale naalené ba kekó ‘Aɔae’ depa, ai kematere ɔla taaróló, whi tukó nokole tɔ melaaloé? Meipó. ¹³Diá dowi ala du betere whiɣape bitutei, diaaɔ naale senaalemó wisi wisi ɔla matere ala diaaɔ ai kisipare ape. Atére kaae, mepaae so whi dené Deɔ Kepe Wisi kematepa, ó hepen-mó betere diaaɔ Aya Talené mo melaalo ai ape,” yalepó.

Yesupaae Belsebul-né fotokɔratepa dapó yale fo
(*Mat 12:22-30, Mak 3:20-27*)

¹⁴Téró me sukamó etéyalepó. Dowi kepené whi betə kóló nomonó betepa, Yesuné dóló hɔkonalepó. Atétepa, kale dowi kepe sókó furaalu,

ama fo kaae sóro deremó, ai touró betere so whi feané sirayalepó. ¹⁵Atétepa, mepaae so whiné duraalu, “Aita, dowi keperapené topo kepe Belsebul-né fotokoratepa, dóló hōkonótu beterapó,” yalepó. ¹⁶Ai fo depa, mepaae whirapené ama noa ala deró a sū sóro kaae kilituraalu, apaae hepen bemó mole betā fareyópu eratapóló dané kiswa yaaipa, erae yalepó.

¹⁷Atéro mutere tué tiki Yesuné kiswa yóló atimapaee duraalu, “Mepaae doasi topo whirape atimané teteróló kaae tare tuamó atimasisitei bōe dupa, ti teteróló kaae tare ala mo haepaae doropóló doyóo, betā be huluamó betó mole so whikélé atimasisitei bōe dupa, ti ai be haepaae doropóló mo doyóo yaalopó. ¹⁸Satan ama fake atimasisitei bōe dupa, ti ama teteróló kaae tare ala netéro fotokō buaalóé? Yalo i dere fota, diaaō epaae ya dowi keperapené topo kepe Belsebul-né fotokoratepa, hōkonótu beterapó depa i dere ape. ¹⁹Ti diaaō epaae topo kepe Belsebul-né fotokoratepa, dóló hōkonalepó dere-a, diā fakenékélé dóló hōkonótu betere ala né fotokoratepa de? Motamo Kótóné fotokō bulatepa dapó depa, ti fo tokóló taletere sukamó atimanétei diā só deraalopó. ²⁰Téretei, yaletamo Kótóné fotokōné dowi keperape dóló hōkonélipa, ti Tale Kótóné teteróló kaae tare aomó mole ala diā tuapaae wóló i mole ape.

²¹Fotokō bole whiné be ó ɔla ɔla mepaae whiné doraosóro, sesé duraalu, kale whiné ama tōró dikitamo tawóló, siki siki yóló kaae tapa, whi mené doraalomeipó. ²²Téretei, mepaae doasi fotokō bole whiné bōe sókó wouraalu, kale doasi fotokō bole whi dóló teteróló, bōe dele ɔla ɔlakélé fea fasóló, ama bemó muó mole wisi wisi ɔlakélé fea sóro ama be whitamó aḷi yaai sóro fulapó.

²³Whi me de etamo betamó bitinipa, ti etamo bōe dilapó. Whi me de etamo bitu, e fasóló ɔla ɔla betapaaeróló munénitepa, ai whiné yaḷo ɔla ɔla hōko besekératapó.

²⁴Atéro, kale dowi kepe whiné depe tuamó betereitei, sókó furaalu kōpui hae tikipaae a feléyóló betaaire tiki kekaairaalu fua dapó. Atéro fóló, kelenalemó betaaire tiki kilinitepa, a take betale be kelaai momó fesaae faai dapó dua dapó. ²⁵Atéro a sókó wóló kelenalemó, kale be wisiyóló fuóló taae faróló, wisiró betepa keletapó. ²⁶Téro, kale dowi kepe a momó fóló, mepaae dowi ala mo turó faane weikeró keperape dape sóro, kale bepaae momó bitū walapó. Atétepa, kale whi a take bitu sawa doyaletēi, mió mo ti doyó faalopó,” yalepó.

²⁷Atéro Yesuné ai forape du betepa, so whi fea betó mole kuamó so betané fo fakeyóló duraalu, “Ya deyóló awā male so naao hae Tale Kótóné wisiró betepa, a hainé sinóló beteroóló yae,” yalepó.

²⁸Ti fo depa, Yesuné atimapaee duraalu, “Ai dukiraterē fota mepaae whi de Kótóné fo wosóló, sya fóló erótu betere so whita, Tale Kótóné wisiró betereiteiné hainé sukutu beterapó,” yalepó.

Yesupaae me ala yaairemó dere fareyópukó erae yale fo
(*Mat 12:38-42, Mak 8:12*)

²⁹Téró, so whi fea wóló touró betepa Yesuné duraalu, “Mió i alimó betere so whi dowi alané fañutei, epaae doasi sira yaaire me fareyópukó erae du betepapó. Tépateti, me kae eraalomeipa, mo take Jonapaae erale ala kaae betá eratepa kelaalo ai ape. ³⁰Ti noatepae, Ninipa so whiné Jonapaae erale fareyópu kilituraalu, ita Kótóné dotonale whipóló kiswa moipakalepó. Atéyale kaae, mió i alimó betere so whinékéké Whiné Naalemapaae eratere ala kilituraalu, ita Tale Kótóné dotonó betere whipó kiswa muaalo ai ape. ³¹Betá *Saoti* hae kwia teteróló betere doasi topo *kwin* soné mió i alimó betó mole so whitamo fo tokóló taletere be demó, diá só deraalo ai ape. Ti noatepae, ai sota hae kwia dene falepaae biti wóló, Solomon-né fosó fosói kiswa muóló yó matere fo wosaai walepó. Téyaletei, Solomon-né mole kiswa bosenóló whi betá i betere ape. ³²Téretei, Ninipa be hulua so whiró diá mió i alimó betó mole so whitamo só deraai fo tokóló taletere be demó atimanétei diá só deraalopó. Ti noatepae, atima Jonané yó mótu betale fo wosóló, kiswa tiki feteyalepó. Tépateti, Jonakélé teteróló bosenée fale mo doasi seké whi betá wóló i betere ape.

Keleta tiki fea dero betere sa supó yale fo
(*Mat 5:15, 6:22-23*)

³³Mo whi betanékéké, *lamp* sa deroóló kinéli tikipaae ó nukuné husiróló mulótimpó. Deroóló daalótua dere tikimótóro mulótua dapó. Mepaae so whi be dolopaae wapa, ai demó beteroóló, dero betepapó. ³⁴Naa keleta, ti tiki turó dero betere *lamp* sa su ai ape. Naa keleta tamo wusuró wisipa, ti naa tikikélé turó dero. Téretei, naa keleta tamo wusuró dilikipa, ti naa tikikélé turó dilikirapó. ³⁵Naa tiki tuámó dó tare de diliki yaosóro, mo hotowa yóló kaae tawae. ³⁶Térapa, naa tiki turótamo depa, ti tiki me kwiapaae sawa dilikikélé ini, tiki featóro deyo furaalu, belapaaekélé sókó faalo ai ape,” yalepó.

Yesuné Farisi whirapepaae wiyó yae yale fo
(*Mat 23:1-36, Mak 12:38-40, Luk 20:45-47*)

³⁷Yesuné ai fo yóló kemetepa, Farisi whi betané atamo ɔla naairaaalu ama bepaae dapesó fóló, ɔla nukuatere ni fake tómo tiróló beterepó. ³⁸Atéru, Yesu ɔla naairaaalu, atimané mara mole ala sya furaalu, folosóro ama naase fokunitepa, kale Farisi whi a hokomó sókó fu sirayalepó. ³⁹Atétepa Talené epaae duraalu, “Aita motei, diá Farisi whiné ɔla nokole nukuró wutitamo hɔle tómo ere bólu maaté fukutua dapó. Téturaalu, diaaɔ tiki tuapaaeta, ti fea ɔla senée yóló ekeletere alaró

ukusitere alatamoné ai faane ape. ⁴⁰Diã okokoi tué mole whĩrape-ó, Kótóné diaaõ tó tikimó ere ala fea taleturaalu, u tuãpaekélé tale dumipóló de? ⁴¹Diaaõ nuku tuãmó mole õla sóró yolealere so whĩ tao sóró melae. Atétepa, ti diaaõ tiki tuãmó ere ala fea Kótóné kilitu, mo kokõrapó fo yaalo ai ape.

⁴²Farisi whĩrape-ó, diãné kutómó ere sawa õlakélé naase tamo supa, dekeyóló betã Kótópaae haõle móturaalutei, mo donotóro taletere alaró Kótópaae yaala sókó fole alatamo sisópaae erótu beterapó. Atére alamó doasi sekõi ala diã tuãpaae waalopa, wiyó yae. Donoyóló taletere alaró Kótópaae yaala sókó fole alatamo touróló, Kótópaae haõle matere alakélé uãsóro mo wisi uãpó.

⁴³Farisi whĩrape-ó, diã fo wosetere bepaae furaalu, doasi doi mole whĩrape bitua dere tikimótóro betaai ekeõle yóo, õla dotonaterere tikimó daalukélé, so whĩné doasi whĩ wisi-ó yóo, yóló dukiraterere kokõmó ai ala dua dapó. Atétere alamó diãpaae doasi sekõi ala waalopa wiyó yae.

⁴⁴Farisi whĩrape-ó, diãta u tuãpaae whĩ dou epatei haõle tiki aõpa, ai tómó so whĩ fua wua du beterapó. Ti diãta, douró betere whĩ kaae aõrapa, wiyó yae,” yalepó.

⁴⁵Tétepa, Moses-né asõre fo yó matere kisipa fosóre whĩné apaae duraalu, “Yó matere whĩ-ó, naao ai dere forapené ðã mo ti só deratapó,” yalepó.

⁴⁶Ti fo depa Yesuné duraalu, “Moses-né asõre fo yó matere whĩrape-ó, diaaõ so whĩpaae i ala yae, i ala yaõse, du betere alata, doa sekõi õla so whĩné hulúmó belerótu dere kaae du beterapó. Ai sekõi õla diaaõ belerótu bitutei, atima fasóló tao sere alamo dumipó. Atérapa, diãpaae waaire sekõi alamó wiyó yae.

⁴⁷⁻⁴⁸Take diaaõ noutererapené dale Kótóné kóló whĩrape dourale tiki be wisiyóló teñótu beterapó. Mió atétu betere alané diaaõ ayarapené whĩ dale ala wisirapóló, haõkeamó yó matapó. Atéteremó diãpaae doasi sekõi ala eraalopa, wiyó yae. ⁴⁹Atéro betale alamó Kótóné ama fosó fosóre kisipa sya furaalu, i fo erapó.

‘Yaõ kóló whĩrapéro *aposel* whĩrapetamo atima beterepaae dotonaalotei, mepaae whĩ mo ti dóo, mepaae haõle susupuróo yaalopó,’ erapó.

⁵⁰Atérapa, mo take kaae sóró dilé wale kóló whĩrapené samearó mió diaaõ du betere whĩrapené sameatamomó kwia turó mió i alimó betere so whĩ diaaõ saalo ai ape. ⁵¹Ita, mo dapó. Atéyaaire alata, Abel-mó kaae sóró dilé wóló, kale momatere bemó Kótópaae simó sukũlaa dalaterere tikiró kae tukóló muló betere be ke tuãmó dale whĩ Sekaraiamó ðãle yóló kwia feata, mió i alimó betó mole so whĩné saalopó.

⁵²Moses-né asõre fo yó mótu betere whĩrape-ó, Kótóné mo bete mole alapaae sókó faaire so whĩ faõsóro tu tukĩtere *ki* diaaõ fasó salepó. Ti

diąta, ai tumó fumitei, atima faai du betere so whi diaaę sesétu beterańpó. Atétere alamó dią doasi sekei ala saalopa, mo wiyó yae!” yaleńpó.

⁵³ Ai fo yóló kemetepa, Yesu a felemó, kale Farisi whiřaperó Moses-né ere fo yó matere whiřapetamoné a só deraairaalu, deteraai fo du betaleńpó. ⁵⁴ Aita haęle mei, a hařsóko fuléro kelaai kae kae wosetere fo du betaleńpó.

Farisi whiřape wisiyóló kaae tawae yóló yale fo
(*Mat 10:26-33*)

12 ¹ Atéro, so whi mo dekeró wale tikimó hae tiki řapa, folosóro Yesuné ama yó matere whiřapepaae duraalu, “Farisi whiřape tuamó bole yist diąpaae tekařsóro hotowaró kaae tawae. Atimata tiki tuapaae dopatei, tó tikimó haęle wisire nisi du beterańpó,” yaleńpó. ² “Mió kilini hiró betere ala fea, take haękearatepa so whi feané kolóló tuę yaalopó. ³ Diaaę diliki tuamó du betere fo deńmó depa wosóo, be dolomó dua kikiti dere fo be huluamó daalu fakeyóló depa so feané wosóo, yaalopó.

⁴ Norape-ó, diąpaae i dere fo wosae. Mepaae whiřapené diaaę tó tikita dóló sukunaalotei, take diąpaae me ala eraalomeipa, ai alapaae wiyaaęse. ⁵ Wiyaa i depata, ti naao mo tikikélé, kepe betekélé, doróló mo ti dó tare sipaae deraaire fotokę bole Kótó beterańpa, apaae betą mo doasi wiyae. ⁶ Sonaai *moni* ke tamoné aporó ba belekařatikiki dupunérapó. Atére barape betąkélé Kótóné kisipa keterótimpó. ⁷ Diąta, ai ba belekařatikikimo řuni, Kótóné ama hosaa mole doasi ęla ai ape. Diaaę topo nikikélé Kótóné ama řumó dosaaýóló kisipareteiné dią wiyaaęse.

⁸ Yaęlo diąpaae mo i dere ape. So whi feané kele tómó mepaae whinė duraalu, Yesuta e řeteróló kaae tare Taleńpó depa, Whinė Naalemanékélé Kótóné *ensel-rapené* keletómó a yaęlo fo eratere whińpó yaalopó. ⁹ Téyaalotei, whi me dené so whi feané keletómó a Keriso fake meipó depa, ti Whinė Naalemanékélé, Kótóné *ensel-rapené* keletómó ai whi a kisipanipó yaalopó. ¹⁰ Mepaae whi dené Whinė Naalema eróló foné só deratepa, ai dowi ala kwia kemeróló aluranérapó. Tépatei, kale De i Kepe Wisiné ditere kutó faleýóló só deratepa, ai kwia mo aluranéńipó.

¹¹⁻¹² Bóe whiřapené fo wosetere bepaae ó so whi řeteróló kaae tare whiřapepaae ó *Gavman*-né sóro beteroń betere topo whi beterepaae fo tekaři dapesó fupa, dią noa fo yaaloé yóló, whaalia yaęse. Ti noatepae, atétere sukamó diaaę yaaitere fo fea De i Kepe Wisiné yó melaalo ai ape,” yaleńpó.

Néli whinė hęko ala yaleteti fo salepaae dó faróló yale fo

¹³ Tétepa so whi fea touró betere kuamó, whi betąné Yesupaae duraalu, “Yó matere whi-ó, yaęlo no dańmoné ayané mómu ęla ęla bukóló, emale melóńpólópa, naao yaęlo nopaae yae,” yaleńpó.

¹⁴Ti fo depa Yesuné duraalu, “Ti whi-ó, diaamomó ɔla ɔla bukóló melópoló né ɛ sóró beteralee?” yalepó. ¹⁵Téro ama atimapaae duraalu, “Kae kae ɔla fea senée yóló au nokole alané diɔ doraɔsóró, mo hotowaró kaae tawae. Ti noatepae, ɔla ɔla mo dekeró sóró tare alané whi betero bitinipó,” yalepó.

¹⁶Téro, ama atimapaae fo sale fo etéro yalepó. “Beta néli whiné ama diyale ke kutómó ɔla dekeró salepó. ¹⁷Ai ala kilitu, ama etei kisipa mualepó. ‘Ama kutómó yó mole ɔla mulaaire tiki meipóló,’ a fomo du betalepó.

¹⁸Téro ama duraalu, ‘Yało ɔla ɔla mulaai țale be fisikóló mo doakale be țeyóló yało kutómó sere ɔlaró mepaae wisi wisi ɔlatamo mulaalopó. ¹⁹Atéroló yałotei etei fo enérápó. ɛ ɔla ɔla mo sımó moleteiné mió me kutó dini doasi ba fomó sa nóló hałe bitu, mole ɔlaró weıtamo maaté haıtamo nukulé fu betaalopó,’ ere fo kisipa muni airapó.

²⁰Tépatei Kótóné ɔpaae duraalu, ‘Kisipa okokore whi-ó, naao betere bete mió dilikitamo yało tokó sirapa, naao donoróló mulale ɔla né saaloé?’ yalepó.

²¹Whi me dené mepaae ɔla ɔla whi tao sóró hałe móturaalu, ita Kótópaae matapóló kisipa muóló meni, ɔtóró néli whi betaai dapóló fea ɔla ekeleyóló betaapaae du betepa, ti i ere fo ai whipaetóró eraalo ai ape,” yalepó.

Naaire ɔla ó yaɔare ɔlamó whaaliala yaɔse yale fo

(Mat 6:25-34)

²²Téro, Yesuné ama yó matere whirapepaae duraalu, “Yało diɔpaae i dere ape. Diɔ naaire ɔla meitepa, noa naaloé yóló whaaliala du betaɔse. Naao tikimó kisipa mutu, kutikélé noa saaloé yóló whaaliala du betaɔse. ²³Nokole ɔlata, wisi ɔlatei whiné betere beteta, mo doasi ɔlapó. Kutikélé wisi ɔlatei, whiné tikita mo doasi ɔlapó. ²⁴Barapené dere ala kolóló kisipa muae. Atimané naaire ɔla wae biliyóo, ɔlumé depa sóró bepaae mulatere alakélé yóo, dumipó. Tépatei, Kótóné atima kaae taru, betere dokó fea atimané naaire ɔla mótua dapó. Hepen bemó betere diaaɔ Ayané barape kolósu, diɔ kolósu depa, diɔ so whipaae ama hosaa mo turó mulapó. ²⁵Diɔkó beta whiné ama betaaire alamó kisipa muóló whaaliala duraalu, a betaaire ba fo sımó ɔloranére? ²⁶Ai sawatamo ala diɔné enénipa, ti mepaae doasi alarapemó noatepa whaaliala du betere?

²⁷Hałe yó mole nerape fuatere ala kolóló, kisipa muae. Ai ne fua kémi bisikóló kuti nomotumitei, ama ere au wisi kelaalo mo kokrapó. Atére auné Solomon-né derótua yale kokoi kutiné au bosene falapó. ²⁸Diɔ kisipa tiki sawa tiró betere so whirape-ó, haemó hałe yó mole nerapeta mió maaté yóló dó simó biliraaire ɔlatei, Kótóné wisiyóló aurótua dapó. Ai nerapepaae erótu betere alakélé mo bosenóló, diaaɔ deraaire kuti

Kótóné sʉmó melaalomeipóló de? ²⁹Diǎné naaire ʉla ó wɛimó hosaa turó muóló noa naaloé yóló doasi whaalia du betaʉse. ³⁰Ti noatepae, haʉe hɔko betere so whi feané ai ʉla saai dapóló ketekɛ buóló wóputu beterapó. Ti diǎné yaʉʉtere ʉla hepen bemó betere diaaʉ Ayané ama mo tuɛrapó. ³¹Térapa, Kótóné tɛteróló kaae tare aʉmó betaai dapóló, ketekɛ buóló kikitu betepa, ti yaʉʉ du betere ʉla ʉla ama sʉmó melaalo ai ape.

³²Yaʉlo *sipsip* hupu malerape-ó, diaaʉ Ayané ama tɛteróló kaae tare ala a wisi kisipa muóló haʉtamo diǎmó haʉe melaalopa, whaalia yaʉse. ³³Térapa, diaaʉ muó mole ʉla dotonóló *moni* sóró mepaae yolealere so whimó haʉe melae. Atétere alané haʉe muó tawóʉpóló, *moni* detere be wisi aletapó. Atétepa, ti wisi wisi ʉla hepen bemó haʉe muó taru, kemekélé yaalomeipó. Aimó ʉlémi nokole whikélé, hoséli ó ero sinékélé, turukóló doraalomeipó. ³⁴Mé tikimó naao wisi wisi ʉla mupa, ti naao hosaakélé aimótóro mulapó,” yalepó.

Kutó mo wisiyóló kaae tawale fo

(Mat 24:42-51)

³⁵“Diǎ kutó dine faairaalu kuti deróló bitu, ɛraʉpekélé duku beteróʉpóló, deʉróló mulae. ³⁶Ti atétere alata, mepaae kutó diratere whiʉrape atimané doasi whi betaʉ so dokotere be deʉmó detere ʉla nale feletei fesaae wóʉpóló, kaae tatu dere kaaepó. Atépa, kale whi wouraaalu be tu dupa, a be dolopaae holóʉpóló, hapale atimané be tu tukiyaalo ai ape. ³⁷Atéró, atima tɛteróló kaae tare whi wouraaalu kelerǎlemó, ama ʉla ʉla mo wisiyóló kaae tapa, a hekeseturaalu atimapaee mo wisi ala eraalopó. Yaʉlo diǎpaae mo i dere ape. Kale topo whi a kuti wisi deróló, ama kutó diratere whiʉrape wóʉpóló ʉpi fóló, ʉla nokole ni fake tómó kaae tawóló betaalopó. ³⁸Kale doasi whi a be diliki tuǎmó ó be teó deʉterepaae sókó wouraaalu ama kutó diratere whiʉrape kelerǎlemó, fea ʉla ʉla sʉmó donoró betepa, a hekeseturaalu atimapaee mo wisi alatóro eraalo ai ape. ³⁹Tépaitei, i dere fo mo diriyóló wosóló tuɛ muae. Betaʉ be talené ama be fulukóló ʉla ʉla ʉlémi saaire whi i sukakelemó waalopóló kisipa uǎsóró ti ama be fulukóló ʉla ʉla sóró fóʉpóló kaae tawua meipó. ⁴⁰Térapa, diǎkélé hotowaró donoróló betae. Ti noatepae, kale Whiné Naalema waalomei nisiyóló mokɔleyaa yóló betere tuǎmó waalo ai ape,” yalepó.

⁴¹Tétepa Pitané duraalu, “Tale-ó, naao ai fo salepaae dó faróló dere fo-a, dǎpaae maaté dépe, so whi feapaaekélé de?” yalepó.

⁴²Ai fo depa Talene duraalu, “Betaʉ fosó fosóre kutó diratere whi ama doasiné dere fotóro wosóló eró tapa, mepaae kutó diratere so whi ʉpaae tɛteróló kaae tawae enérápó. Tétu, tukóló muló betere sukamótóro atimané naaire ʉla maté fóʉpóló, ama naase tuǎmó mulóló a fulapó.

⁴³Téro kale doasi whi a momó fesaae wouraaalu kelerǎlemó, ama diyae yóló fele kutó mo wisiyóló dipa kilitu, ai whiʉpaae mo doa hekesené

sinóló mo wisi ala eraalo ai ape. ⁴⁴Yálo diápaae mo i dere ape. Kale topo whjné ama ɔla ɔla fea ai whjpaae naao mo wisiyóló kaae tawae yóló ama naase tuámó mulaalopó. ⁴⁵Tépatei, kale kutó diratere whjné ama etei kisipa munérápó. ‘Yálo doasi ɔ foloti feletei hapale wómipó,’ dua dapó. Atéreteiné, ɔ bitu mepaae kutó diratere whjrapéro sorapetamo fokosói ala yóló, du betero ɔ ɔlaró wɛitamó dekéro nóló topo doyóló keyaa faalopó. ⁴⁶Atéru kale doasi whj waalopóló kisipani, mokɔleyaa yóló betere tuámó ɔ sókó wouraalu, kale whj diyóló turukópi sóro kisipa tirénire so whjtamó touyóló betero ɔpóló, hókó faraalopó.

⁴⁷Ai whjné ama doasiné mole ama kisipa tué irutei, ɔ donoróló bitu doasiné dirae yale kutó diréniyalemó, fokosói ala yóló mo doasi susupuraalo ai ape. ⁴⁸Téyaalotei, mepaae kutó diratere whjné atima doasiné mole kisipa bete wisiyóló sinipa, ti ai whjpaae kwia mótukélé sawa tétitóro melóo, dele alakélé dekéro ini, tétitóro dóo yaalopó. Nalo kale doasi wóló, ama doasi alarape teteróló kaae tawae yale whjpaae duraalu, yálo yápaae melóló fele kutórape fea maé yóló wosaalopó. Mepaae so whjné me whjpaae duraalu, ‘Dané ɔla ɔla kaae tawae,’ yóló huyóló mélipa, ti atima momó fesaae wou ama male suróló maé yóló wosaalopó,” yalepó.

Fake tekeyóló, betaalopóló yale fo
(*Mat 10:34-36*)

⁴⁹“Éta i haepaae waletaita si sóro walepó. Ai si i haemó mo hapale dó holópóló, mo taketi noke uapóló kisipa mutapó. ⁵⁰Tépa, ɔ mo kae wɛi tópuaaire ala betá moletai kemeraai kaae taru, mo doasi sekené sukutu betero ɔpó. ⁵¹É i haepaae waletaita, diaaɔ kisipané diɔ i haemó betó mole so whjtamó hosaa muni deyóló dua betaaire ala sóro walepóló de? Meipó. Yálo diápaae mo i dere ape. Éta, diɔ fake tekeyóló betero ɔpóló, tekenale walepó. ⁵²Atérené mió i betere alimó kaae sóro, betá bemó aporo so whj betepa, atimasisitei bóe dóló tekeyóló, sore whj kae betóo, tamo whj kae betóo, yaalo ai ape. ⁵³Atimasisi atéro fake tekeyóló kae bitu, alimané naaletamo bóe dóo, naalené alimatamo bóe dóo, hamané senaaletamo bóe dóo, senaalené hamatamo bóe dóo, whjné hama hyama sotamo bóe dóo, hyama soné ama whj hama sotamo bóe dóo, yaalopó,” yalepó.

Dere ala kilituraalu i ala yaalopóló kisipa yaaire fo
(*Mat 16:2-3*)

⁵⁴Téro, Yesuné aimó touró betere so whjpaae duraalu, “Suka doropolepaae sáko hókolo depa kilitu, etei fo dua dapó. Mió hali waairaalu ai dere ape deretei, motóro wua dapó. ⁵⁵Besékélé *Saut* depaae wapa kilitu, mió mo dirii suka yaai dapó deretei motóro dua dapó. ⁵⁶Diɔ tó tikiné wisire nisi du betere so whjrape-ó, i haemó dere alaró samó

dere alatamo ti diaaꝓ mo diriyóló kisiparapó. Mió i alimó diꝓ tuꝓmó erótu betere ala diꝓné kilitu beterapa nalo waaire alimó yaaire ala bete diriyóló tuꝓ initere noatepa de?

⁵⁷Diꝓné dere ala diaaꝓtei taleyóló, ita mo dono ala dapóló kisipatere noatepa de? ⁵⁸Whi mené yaꝓtamo fo tokóló só deraai taletere whi beterepaae dapesó fupa, diaamosisi tuꝓmó furaalu donoratepa wisirapó. Ti noa yaꝓsóró meipó. Ama yaꝓ dapesó fóló, taletere whiné naase tuꝓmó mulatepa, ai whinémo diki tare whiꝓrapené topo whiné naase tuꝓpaae mulatepa, yaꝓ *dipula* beteraꝓsóró dapó. ⁵⁹Yaꝓo yaꝓpaae mo i dere ape. Naa melóꝓóló ðale mulale *moni* fea melaletei, kale sonaai *moni* ke mo ti kemeróló menitepa, ti yaꝓ sókó feni, haꝓe bitiré faalo ai ape,” yaleꝓ.

Kisipa fetenitepa aluyaalopóló yale fo

13 ¹Ai forape yóló kemeteretamo Pailat-né dale mepaae Kaleli whiꝓrapené samea Kótópaae sukulaa dalóló haꝓe matere ɔlatamo touróló mótu beterapó fo mepaae whiꝓrapené Yesupaae ene waleꝓ. ²Ai fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Diaaꝓ kisipané ai dale Kaleli whiꝓrapeta, mepaae haꝓe betó mole Kaleli so whiné yale dowi ala bosenóló, atima mo doasi dowi ala ereteiné dalepóló kisipa mute? ³Ténipa, yaꝓo diꝓpaae i dere fo wosae. Diaaꝓ dowi ala taaróló kisipa fetenitepa, ti diꝓkélé ai whiꝓrape yale kaae yaalo ai ape. ⁴Ai fo kaae, me i ape. Sailoam be huluamó teꝓe fɔloi be kolokó dorowouraalu, mepaae 18 whiꝓrape daleꝓ. Diaaꝓ kisipané ai whiꝓrapené yale dowi alané mepaae Jerusalem be huluamó betó mole so whiné dowi ala bosené faleteiné erapóló kisipa mute? ⁵Aténipa, yaꝓo diꝓpaae i dere fo wosae. Diꝓkélé diaaꝓ du betere dowi ala taaróló kisipa fetenitepa, ti atima yale kaae diꝓkélé fea dóló aluraalo ai ape,” yaleꝓ.

⁶Téro, ama atimapaae i fo sale yaleꝓ. “Whi betꝓné ama képi du kutómó betꝓ nose biliyaleteti oloréro keꝓe felemó, du betꝓkélé olenipa kelaleꝓ. ⁷Atépa, ai kutó talené ama kutó kaae tare whiꝓpaae duraalu, ‘Ai nose du oloréro ba fo sore tuꝓmó keꝓeta yaleteti, du mo betꝓkélé olere kilinipa, diyó mulae. Ti ai dowi waꝓa daale niné hae feꝓ haꝓe kemeróꝓóló, noatepa kaae tawaaloé?’ yaleꝓ.

⁸Ai fo depa, kale whiné ꝓpaae duraalu, ‘Doa whi-ó, ba fo betꝓ tuꝓmó yaꝓo mepaae keꝓaai ɔla ɔla sóró ai ni betemó munaalopa, daalóꝓóló taalae. ⁹Waaire ba fo tuꝓmó kaae tarꝓlemó, olotepa ti wisirapó. Olenitepa ti diyó mulaalopó,’ yaleꝓ.

Sꝓa naai ðale muló betere sukamó sisó fulukó tare so wisirale fo

¹⁰Sꝓa nokole be ðemó Yesu ꝓ fo wosaai teꝓ mole berapekó betꝓ bemó Talené ala etéróꝓóló yó mótu betaleꝓ. ¹¹Tétu beteremó, aimó dowi kepené sisó fulukuró betepatei, 18 ba fo kemere so betereꝓ. Atéruraalu,

ą donoyóló betere alakélé ini, mo heméetóro tarepó. ¹²Atépa Yesuné kolóló ąpaae ape yóló duraalu, “Ti so-ó, ą dokóló muló betere kisi bete mió ai kemeratere ape,” yalepó. ¹³Atéró, kale soné tikimó naase mulaletamotóro, ama sisó fulukó taretei donone hotepa, Kótóné doi sóró holalepó.

¹⁴Są nokole sukamótei Yesuné ai so wisiratere ala kilitu, ai fo wosetere be kaae tare topo whı ą fopaae butu, aimó betó mole so whıpaee duraalu, “Kutó diyaaire be dęrapeta apo miró mulapó. Térapa, diaaą kisi bete wisirópóló depa ti Są nokole be dęmó wéni, haęle be dęrapemó wua yae,” yalepó.

¹⁵Ai fo depa, Talené ąpaae duraalu, “Dią tó tikiné haęle wisire nisi du betere whırape-ó, Są nokole sukamótei diaaą *bulmakau ó donki* hupurape duló betereitei węi nópóló dapesó fua dumié? ¹⁶Atére kaae, Abraham-né deté yale i betere so dowi Satan-né képiné dokóló muló betepa, 18 ba fo haęle kemeyalepó. Atépa ą fópóló, Są nokole be dęmótei, ąąlo teraayalepa ai ala dore?” yalepó.

¹⁷Ama ai fo deremó, ątamo dei kisipa muóló só deraaire whırape atimatei hale duraalu, wiyalepó. Téyaleitei, so whı feané ama ai dere ala kilituraalu, kokąi ala dapóló doasi hękesené sukutu betalepó.

Mastard niró yist-tamopaae dó faróló yale fo sale

(Mat 13:31-33, Mak 4:30-32)

¹⁸Téró Yesuné duraalu, “Kótóné tęteróló kaae tare aąmó mole ala etęrapóló noa alapaae dó faróló yaaloé? ¹⁹Ti aita, i ala kaaené kelerapó. Betą whıné *mastard* ni ke sawatamo só fóló, kutómó biliyalepó. Atéró kale ni holóló, doasi ami daapa, teteımó sikimó kotere barape sirimó daaneta dua dapó,” yalepó.

²⁰Atéró, ama kale yale kaae momó duraalu, “Kótóné tęteróló kaae tare aąmó mole ala noatamo sųróló enére? ²¹Aita, i ala dere kaaepó. Betą soné *flawa* o bula duraalu, *yist* mo sawatamo bulatereteiné doasi o bula alerótua dapó,” yalepó.

Betekęne sawa tųmó fae yale fo

(Mat 7:13-14, 21-23)

²²Ai alarape yóló kemetepa, Jerusalem-paae fole tųmó tę mole doasi be huluaró sawa be huluarapemó Yesu faai furaalu, Talené fo yó maté fu betalepó. ²³Atéró, mepaae whıné Yesupaae duraalu, “Tale doasi-ó, betą betą so whı maaté aluyaąsóró tao saaloé?” yalepó.

²⁴Ai fo depa ama atimapaae duraalu, “Dią mo sawa betekęne tųmó sókó faairaalu, ketekę buóló fae. ąąlo diąpaae mo i dere ape. So whı fea ai sawa tųmó faai dapóló faalotei fenénipó. ²⁵Ai be talené ama be tų kinó betepa dią wóló belamó daalu tųmó haluróló fo fakeyóló duraalu, “Tale

doa whi-ó, dā holaai dapa tū tukiyae,' yaalopó. Ai fo depa ama diappaee duraalu, 'Diā maae so whirapeé?' yaalopó.

²⁶Tétepa, diaaḡ i fo yaalopó. 'Dā fea betamó bitu, ḡlaró weitamó nóo, yā dāné tūrapemó daalu yó matere fo wosóo, du betale so whipó,' yaalopó.

²⁷Ai fo yaalotei, ama atimappaee i fo yaalopó. 'Dowi ala yó tare so whirape-ó, diā maae wale so whiró ḡ kisipanipa, taae fae,' yaalopó.

²⁸Atétepa, diaaḡ Abraham, Aisak, Jekop, mepaae Kótóné whirapekélé fea ama tēteróló kaae tare be tuamó betó mupa kelaalopó. Téyaalotei, diā ai be tuappaee honi, belamó dele doasi sóró wole du bitu, diaaḡ serekenétei diā tukóló nuku betaalo ai ape. ²⁹Atétere be demótóro suka hotereró wale so whikélé, suka doropoleró wale so whikélé, u depaae wale so whikélé, i depaae wale so whikélé, mo fea Kótóné tēteróló kaae tare be tuamó detere ḡla naairaalu, atima betaaire tiki séle séle sóró betaalopó. ³⁰Mió i alimó mepaae nalo wale so whi folosene fóo, mepaae folosóro fole so whirape nalone fóo yaalo ai ape. Yālo i dere fota, ḡsókó feni, mo yaalopó," yalepó.

Yesuné Jerusalem so whi hosaamó sirapóló yale fo

(Mat 23:37-39)

³¹Atéyale sukamótóro, mepaae Farisi whirape Yesu beterepaae wóló duraalu, "Herot-né yā daai du betepa, i be taaróló, metikipaae fae," yalepó.

³²Ai fo depa, atimappaee duraalu, "Diā fóló, ai whi dóló nokole dowi haḡpaae i fo yae. Mióro dótamota, ḡ mepaae kisi daae mole so whiró dowi kepe tepeyóló betere so whitamó wisiróló, sore be dēné ti yālo diyaae yale kutó fea kemeróló dālemó sókó fatapó yae. ³³Téyaalotei, mió ó dó ó duḡkélé, atimané epaae me ala eratepa taaréni, ḡle fó maaté yaalopó. Ti noatepae, Kótóné ḡló whi kae tikimó sukutepa aḡni, Jerusalem bemótóro sukutepa ti mo donorapó.

³⁴Jerusalem, bemó betó moḡ so whirape-o, Kótóné ama fo eratere ḡló whirape dóo, mepaae ama diā beterepaae dotēyale whirapekélé kapo duné siróló dóo, dua yalepó. Kale bané malerape ama baase aḡpaae buósu dere kaae, diaaḡ naale senaale yālo atéro buó saalopóló dua yalemó, diāné ḡralepó. ³⁵Térapa, mió diaaḡ be mo wópu maalo ai ape! Yālo diappaee mo i dere ape. ḡ diaaḡ kilini ḡle bitiré fóló, Talené doimó wale whi-ó, Kótóné hamokoróló tao sere alané wisirópóló yae dere sukamó ti ḡ momó kelaalopó," yalepó.

Yesu Farisi whiné bemó ḡla naai betere fo

14 ¹⁻²Téro, Saḡ nokole sukamó Yesu ḡ Farisi whirapekó doi mole whiné bemó ḡla naai fóló beterepó. Atépa, betā hó naase tópure

whi Yesu betere felekemó betepa, me alakó déró kelaai kaae tawóló betó molepó. ³Atépa, Yesuné Farisi whiraperó Moses-né asere fo kisipare whirapetamopaae duraalu, “Sça nokole sukamótei whi wisiratepa fo mulepé, meié?” yalepó. ⁴Ai fo depa, atimané me fokélé tokó menipó. Atétepa, Yesuné kale whi wisiyópóló tikimó tawóló, turukó hóróló fópóló doteyalepó. ⁵Atéró, Yesuné atimapaee duraalu, “Diakó whi betané ama naale ó *bulmakau* hupu sça nokole be demótei nóku dolopaae doropóló mupa, téti hapale tao saalo meié?” yalepó. ⁶Ai fo depa, atimané apaae me fo tokó menipó.

⁷Téró, atima ɔla naai wale so whirape doasi doi mole whi betere tikimó betaai dapóló fole ala kilitu, atimapaee etei fo sale yalepó. ⁸“Whi mené ama so dokoturaalu detere ɔla naai ape depa furaalu, doasi doi mole whirape bitua dere ni fake wisimó betaai ekɛle yaɔse. Ti noatepae, ya tɛteró betere doasi doi mole whirapepaae ape eretei, ya kisipani ai ape. ⁹Atéró wóló betepa, diaamopaae ape yale whiné duraalu, ya betaai yale tikimó i seké beteryópóló, ya haɛle tikimó betae depa, ya doasi hale saalopó. ¹⁰Atéyaɔsóró, yapaae ɔla naai ape depa furaalu, doasi doi mole whirape betere ni fake aɔmó hoɔo betae. Atépa, yapaae ɔla naalopa ape yale whiné kilituraalu, ‘No-ó, ya i wisi tikimó bitɛ holae yaalo ai ape.’ Atétepa, yaɔtamo betamó ɔla nuku betere so whiné keletómó naao doi hale sóró horaalopó. ¹¹Ti noatepae, mepaae whi dené amatei a doi sóró horatepa, atétere whi ti Kótóné haepaae só deróo, whi me de amatei deróló dua betepa, ti Kótóné a sóró horóló doasi doi mulóo, yaalo ai ape,” yalepó.

¹²Téró, Yesuné apaae ɔla naai ape yale whipaae duraalu, “Naao suka tuamó ó dikitamo ɔla naairaaalu, naao fulumu whirape ó naao norape ó fake so whirape ó yaɔtamo felekemó betere néli so whirapepaae maaté ɔla naai ape yóló dape saɔse. Naaotamo ai ala depa, atimapaee erale ala kaae, yapaaekélé eraalo ai ape. ¹³Téni, ai detere ɔla naairaaalu, haɛle yolealere so whi ó tiki dore so whi ó hó dore so whi ó kele dilikire so whi fea ape yóló dape supa, ti Kótóné ya wisiróló hale horaalopó. ¹⁴Ti atei kaae so whirapené naao erale alamó yapaae momó tokó menanénipó. Naao ai dere alamó saaire dupu wisita, take wisi ala yóló sukale so whirape kepaayóló wale sukamó senérapó,” yalepó.

So dokoteremó detere doasi ɔlapaae dó faróló yale fo sale

(Mat 22:1-10)

¹⁵Atéró, Yesuné ai dere fo wosóló, aimó ɔla nuku betere whirapekó betané apaae duraalu, “Kótóné tɛteróló kaae tare aɔmó bitu, detere ɔla naalopóló kisipa mutu betere so whita ti Kótóné wisiró betepa, doasi hainé sukutu betepapó,” yalepó.

¹⁶Ai fo depa, Yesuné apaae tokó mótu duraalu, “Whi betané ama doasi ɔla deyairaaalu, taleyóló mulóló so whi feapaae naai ape yalepó. ¹⁷Atéró

kale whiné ɔla deyaaire be de wapa, ɔla naai ape yale so whi dapesene fɔpóló, ama kutó diratere whi dotonalepó. Atétepa, a fóló atimapaae duraalu, ‘Mió ɔla taleróló muló betepa faalopa ape,’ yalepó.

¹⁸Atéro deté kweyaletai, atima fole hómó kutórapené bipi epa fenénipó dua yalepó. Folosóro whi betané duraalu, ‘No-ó, yało dóti dupuyóló diyaaire kutó kełe faaireteiné, e yaıtamo faalomeipó,’ yalepó.

¹⁹Kale dere fo kaae whi menékélé duraalu, ‘No-ó, eıa yało dóti dupuyale naasetamo *bulmakau* hupurapené dere ala kełe faaireteiné yaıtamo fenénipó,’ yalepó.

²⁰Whi menékélé kale dere fo kaaetóro yóló duraalu, ‘No-ó, e so mo dótóro dokóló betereleiné yaıtamo fenénipó,’ yalepó.

²¹Atétepa, kale kutó diratere whi momó fesaee wóló, whiırapené yale fo ama doasipaae yalepó. Tétepa, kale be tale a fopaae buóló ama kutó diratere whiıpaae duraalu, ‘Ya mo hapale fóló ai doasi be huluaró sawatamo be huluatamopaae fole tımó yolealere so whiıkélé, tiki momaare so whiıkélé, kele dilikire so whiıkélé, hó naase dore so whiıkélé, fea wópóló dapesene fae,’ yalepó.

²²Ti fo depa, ama yae yale alarape yóló kılıpaae kale kutó diratere whiné duraalu, ‘Doa whi-ó, naao eıpaae yae yale alarape fea yało şumó yaletai, mepaae whi beteraaire de haıe ai mune fale ape,’ yalepó.

²³Tétepa kale doasi whiné aıpaae duraalu, ‘Ya doasi tıırapemó fóló, tı deımó betó mole so whiıkélé fea dape siré kweyóló wapa, ti be kerape fea şunérápó. ²⁴Yało yapaae i dere ape. Mepaae whi de ɔla naalopa ape yalemó wéni yale so whiırapeta, yało doasi detere ɔla mo sawakélé hoteyaalomeipó,’ ” yalepó.

**Filipaa ni beleyóló fenitepa Yesuné yó matere whi betenénipó ere fo
(Mat 10:37-38)**

²⁵Téro, so whi mo haıe ɔla kaae Yesutamo fu betepatei, Yesu fetée wóló i fo yalepó. ²⁶“Mepaae so whi detamo e beterepaae wouraalu, ti ama aya ó hae ó ama so, naale senaale ó ama noraperó nerapetamopaaekélé ó ama betere betekélé hóróló bóe dinitepa, ti a yało dere fo wosóló yó matere whi betenénipó. ²⁷Mepaae whi dené a oleraaire filipaa ni amatei beleyóló e sya anitepa, ti atétere whiıkélé, yało yó matere whi betenénipó.

²⁸Diąkó betá whi ama kisipanétamo, doasi fıloi be olekeyóló teıyaaıraalu, ama tare *moniné* şumó teıneréro kisipanépi talenérápó. ²⁹⁻³⁰Ti noatepae, be teıyaaı folosóro bete kaaturaalu, dirii eleké bilitapó. Téteretei, kale be kemerénipa kilitu, mepaae so whiné dı nanóló doka doka duraalu, i sekéné mo folo teıale betei kemerénipóló dı nanaalopó,” yalepó.

³¹Fo sale me i ape. Me hae kwia teıteróló kaae tare topo whiné me hae kwia teıteróló kaae tare topo whıtamo bóe deıe faairaalu, 10,000 diki

tare wh̄raperó me topo wh̄iné 20,000 diki tare wh̄rapetamo bóe dupa, 20,000 diki tare wh̄rape dóló kemeraalopé neté yaalorópóló kale topo wh̄i ą kisipapi tekenérapó. ³²Atéro bóe wh̄rape mo umó wou betepatei, ama kisipanétamo atimatei betapaae delepa, ti bóe dele ala taarópó. Mió dą bóe fiyóló dua betaalopó fo ene fae yaalopó. ³³Atétere kaae, diąkó wh̄i me dené ama muó mole ąla ąla fea me ąla meipóló taarénitepa, ti yało fo eratere wh̄i betenénipó.

³⁴“Kóta, mo feléi ąla wisitei ama felé kemetepa, ti momó kae neyóló felé bulaaloé? ³⁵Atéro felé initere kóta, ąla betepaaekélé munéni, hałe tikipaae taae fatua dapó. Mepaae wh̄i detamo wosęli dapa, ti i dere fo wisiyóló wosópoló yae,” yalepó.

Aluyale sipsip hupupaae dó faróló yale fo

(Mat 18:12-14)

15 ¹Téro, mepaae *takis moni* sere wh̄raperó so wh̄iné dowi ala dere wh̄rapepó du betere wh̄rapetamo Yesuné dere fo wosaai ą beterepaae tourałe wóló betó molepó. ²Atépa, mepaae Farisi wh̄raperó Moses-né asęre fo yó matere wh̄rapetamoné Yesu kikiti eratere fo yóló duraalu, “I wh̄inéta dowi ala du betere wh̄rapetei, touróló ąla betamó nuku beterapó,” yalepó.

³Ti fo depa, Yesuné atimapaee etei fo sale yalepó. ⁴“Diąkó wh̄i betané 100 *sipsip* hupurapekó betą hupu alupa, 99 hupurape hałe tuą tikimó beteróló, alure hupu keketé kweyóló dape sumié? ⁵Atéro, dape supa, ą hekesené sukóló bepaae dapesó wua dapó. ⁶Atéro, bepaae só fóló, ama fulumu so wh̄iró be wh̄i so wh̄itamopaae tourałe ape yóló duraalu, ‘Yało kale aluyale hupu kekitu beteró dape salepa, diąkélé fea ę dere kaae hekesa yae,’ yaalopó. ⁷Yało diąpaae i dere ape. Atétere kaae, betą dowi ala du betere wh̄i kisipa tiki feteyóló Kótó beterepaae wapa, ti hepen bemó mo doasi hekesa dere alané i haemó dere hekesa teęteróló bosene falapó. Téretei, mepaae 99 so wh̄iné duraalu, dą me dowi alakélé dumipa, kisipa tiki hałe neyóló feteyaaloé dere so wh̄ipaae hekesa doaló dumipó,” yalepó.

Aluyale moni kepaae dó faróló yale fo

⁸Ai ala kaae me i ape. “So betané *silpa kapané* aleyale naasetamo *moni* kekó betą alutepa, ama noa ala yaaloé? Kekaıraalu są deyóló be tuamó muó mole mome wisiyóló fuóló kekóló mupa sumié? ⁹Atéro su, ama fulumu so wh̄iró be wh̄i so wh̄itamopaae kale aluyale *moni* ke saleteiné dą hekesa yaalopa, dią fea betapaae tourałe ape enérapó. ¹⁰Yało diąpaae i dere ape. Ai ala dere kaae, mepaae wh̄i de ama dowi ala taaróló, kisipa feteyóló Kótópaae wapa, ti ó hepen bemó betere *ensel*-rape mo doasi hekesené sinaalo ai ape,” yalepó.

Aluyale naalepaae dó faróló yale fo sale

¹¹Atéró, Yesuné ama deté wou betere fo tómó me i fo yalepó. “Whi betané naale tamo beterepó. ¹²Téru, me deķę naalené alimapaee duraalu, ‘Apa-ó, naao yało no dąmomó melaai muló betere ęla ęla bukóló ęmaletamo ęlae,’ depa, alimané naalema tamo tuąmó bukuralepó.

¹³Atéró kale deķę naale alimané melale ęla ęla fea sóró, mo saletó tikipaae felepó. Atéró bitu, mepaae kae kae ala hęko deté fu beteró, ama kale sóró fele ęla ęla fea kemeralepó. ¹⁴⁻¹⁵Atéró beteremó, ai hae kwiamó doasi wote ali wóló ę naaitere ęlakélé meitepa, ę fóló whi betapaae duraalu, ‘Naao me kutókó mupa yało diraalopó yóló wosalepó.’ Ti fo depa, kale whinė ama hupurape kaae tawaaire kutó betą mulapa dirane fae yóló dotęyalepó. ¹⁶Atéró fóló, kale hupurape kaae tapa mené ąmó nokole ęlakélé menipó. Tétepa, ę wotemó kale hupurape matere besąae bolo naai kisipa mutu betalepó.

¹⁷Atétu ama take muale kisipa feteyóló, momó wisi kisipa muóló duraalu, ‘Yało ayané ama kutó diratere whiřapeta, ęla deķéró mupa nuku betereitei, ę imó wotené sukutapó. ¹⁸Tétereteiné, mió ę momó yało aya beterepaae fesaae fóló i fo yaalopó. Apa-ó, ó hepen-mó betere Kótópaaekélé, ępaaekélé yało wisi ala eréni, mo doasi dowi ala eralepó. ¹⁹Atéyaleiteiné, mió ę naao naale aęréni, kutó diratere whiřape kaae beterae,’ yaairaaalu faai kisipa mualepó.

²⁰Atéró tuę teketu beteró, kale naale ę betere tiki taaróló, alima beterepaae momó fesaae felepó. Atéró kale naale mo umó wou betepa alimané kolóló, ama hosaamó suraaalu, ę mo hapale sururu yóló fóló, apuó taru kóló tukó nalepó.

²¹Atétepa kale naalené alimapaee duraalu, ‘Aya-ó, naao kele tómókélé, hepen bemó betere Aya Kótóné kele tómókélé, mo doasi dowi ala yalepó. Téyalepa, mió ę naao naale aęraęse,’ yalepó.

²²Téyaleitei, kale naale alimané ama kutó diratere whiřapepaae duraalu, ‘Dią mo hapale fóló, ąmó deraaire kuti wisi sóo, naasemó bulaaire bi sóo, hómó horaaire hęleke be sóo, yóló derae,’ yalepó. ²³Atéró, ama kutó diratere whiřapepaae duraalu, ‘Dąné ę hękeseróló ęla deraalopa, betą seraa *bulmakau* hupu male sene fae. ²⁴Ti noatepae, yało i naaleta sukaęteitei momó kepaayóló biture kaae erapó. Mo ti aluyale whitei momó dape sóró biture kaae epa, mió dąné ąmó ęla deróló hękese yaairaaalu i dere ape,’ yalepó.

²⁵Até du betepa, kale whinė topo naale kutómó daai be bela felekemó sókó walemó, *kitatamo* wole fo yóló, kilitu betere fo wosalepó. ²⁶Até du betepa, ama kutó diratere whiřapekó betapaae ape yóló duraalu, ‘Doa ai-a, noa alamaaté du bitu de?’ yalepó. ²⁷Ti fo depa ama ąpaae duraalu, ‘Naao no me alakélé ini, mo wisiyóló sókó waletéiné, ayanaaoné seraa *bulmakau* hupu male dóló ęla i derótu betere ape,’ yalepó.

²⁸Ai du betere ala kilitu, kale topo naalené alimatamo doasi fopaae buóló, bepaee hotere hōyóló belamó dalepó. Atépa, alima doropóló naalema be dolopaae holópóló, bératere fo yalepó. ²⁹Téyaletei, ama alimapaee duraalu, ‘Kelere! Ba fo dokō fea ē naao wae sóró kutó diratere whī kaae bitu, hōkélé ini naao erae dere ala yało eró tawalepó. Téyaletei, yało fulumu whīrapetamo dóló nōpóló, naao *meme* hupu male betākókélé menipó. ³⁰Até yaletei, naao ai naale hōko nópumó kutu beteró naao melale wisi wisi ọla fea aluróló wapatei, naao amó seraai *bulmakau* hupu male dóló ọla ai deratere ape,’ yalepó.

³¹Ai fo depa alimané duraalu, ‘Ti naale-ó yața, suka fea etamo betereiné yało mole ọla ọla feata, ti naaotóró ai ape. ³²Téreteiné dā fea hēkese duraalu, amó ọla deralepa, ya depe sekeni hēkese yae. Ti noatepae, naao no ā mo ti sukāle whī momó kepaayóló wóló biture kaae epa ọla deratere ala taaréni, mo enérápó. Ața, aluyale whītei, momó sókó wapa dape sóró i betere ape,’ ” yalepó.

Ọla ọla tēteróló kaae tawae yale fo sale

16 ¹Téró, Yesuné ama yó matere whīrapepaae i fo yalepó. “Whī mené betā néli whīpaae duraalu, naao ọla ọla kaae tare whīné wisiyóló kaae tani, hōko besekérótu beterapó depa wosalepó. ²Atei fo depa, ama sóró beterale whīpaae ape yóló apaae woseturaalu, ‘Naao du betere ala mené epaae ene walepa, naao yało ọla ọla netéró kaae tare? Mió naao ditu betere kutó kemeraai dapa, naao tēteróló kaae taru deté wale ala fea epaae yae,’ yalepó.

³Ai fo depa kale whīné ama kisipanétei duraalu, ‘Yało doasiné ē melale kutó kemeratepa, mió ē noa kutókó diyaaloé? Hae dukiyaaire fotokókélé buni yóo, me whīpaae ọla kema dere alakélé, hale yóo ereteiné, ē noa ala yaalorópó. ⁴Tépatei, ē i kutó taaróló fupa, mepaae so whīné ē mo wisiyóló dape sópóló, i ala betā yaai kisipa mutapó,’ yalepó.

⁵⁻⁶Atétepa, kale whīné ama doasiné ọla ọla kwia mulóló sale whīrape betā betā ape depa, walepó. Atéró kale folosóró kwia mulóló sale whīpaae woseturaalu, ‘Yało doasiné ọla naao meteró saleé? depa, ama duraalu, dāle 4,000 *lita olip wel* wēi salepó,’ depa, kale whīpaae duraalu, ‘Yā hapale fóló sawa beteró, naao sale 4,000 *lita wel* wēi dāle helekóló, 2,000 *lita aseya*,’ yalepó.

⁷Téró, kale dere kaae me whīpaae woseturaalu, ‘Naao yało doasiné ọla meteró saleé?’ depa, kale whīné duraalu, ‘Whiti yorape 1,000 salepó,’ yalepó. Ti fo depa, kale whīné apaae duraalu, ‘Naao melaai sale kwia aseretei helekóló 800 aseya,’ yalepó.

⁸Atéró, kale ọla ọla talené ama sóró beterale whī wisipa meitei ā dukiróló duraalu, ‘I whīta ọlémi nuku bitutei, topo daalu fosó fosói ala maaté du beterapó. Ti i haemó betere so whī atimasisi u tao su i tao su

dere ala mepaae so whinė kilitu, mo fosó fosóre so whípóló dukiraterere alané, kale de tuámó betó mole so whi teteróló ketei aqratapó,' yalepó. ⁹Yálo diápaae i dere ape. I haemó bituraalu, naao sere *moni* mepaae yaqare so whi tao sóró haqe melae. Atéro fea melóló kemeratepa, atimané ya mo ti te tare bepaae holae yóló dape saalo ai ape.

¹⁰Mepaae whi dené sawa kutó mo wisiyóló kaae taru dirótu betepa, so whiné kilitu i sekéné kutó mo dono ditapóló kisipa tiraterere whinéta ti doasi kutókélémó wisiyóló diranérapó. Mepaae so whi denétamo sawa qla mekó qlémi supa, ti doasi qlakélé qlémi senérapó. ¹¹Atétepa, i haemó muó mole qla qla diaaq wisiyóló kaae tawaaire sunipa, mo ti muó tare wisi wisi qla diápaae kaae tawae yóló né melaaloé? ¹²Me whiné diápaae kaae tawae dere qla qlatamo diaaq mo wisiyóló kaae tanitepa, naao mo ti muó tawaaire qla yaqmó né melaaloé?

¹³Beta kutó diraterere whinétei, doasi topo whi tamoné kutó diranénipó. Atétepa, ti me whiápaae yaala sókó fóló mulu, ama kutó diróo, me whi hóróló ama erae dere alakélé eréni yóo, yaalopó. Ai ala dere kaae, beta whinétei Kótóné kutóro mepaae *moni* saaitere kutótamo touróló diranénipó," yalepó. ¹⁴Ai fo depa, mepaae *monimó* hosaa muóló ekqlere Farisi whirapené Yesuné ai dere fo woseturaalu, faleyóló doka doka du betalepó. ¹⁵Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, "Diqané ai du betere ala so whiné kilitu, mo wisirapó du betepatei, diaaq hosaa tuámó kinóló mole ala ti Kótóné kolóló mo kisiparapó," yalepó. Atétepa, ama atimapaae duraalu, "Mo so whinéta, diqané mo doasi bete mole ala dapó du betepatei, Kótóné keletómó ti bete muni, mo sonaalérapó.

¹⁶Kale Moses-né asere foró Kótóné qló whirapetamoné yó maté waletei, Jon betale alimókélé taaréni, haqe yó matétóro fu beterepó. Atétu betepa, Kótóné teteróló kaae tare aqmó mole kisi fo wisi wosaai dapóló hajné sukuturaalu, so whi fea aipaae alaletamo fu beterepó. ¹⁷Ti saró haetamota kemeyaalotei, Kótóné fo kwia mo sawakélé aluyaalomeipó.

¹⁸Whi me dené ama topo so tokó daaróló so me kae dokotepa, ti Kótóné fo tukóló nópu nukulapó. Whi me dené me whiné tokó daalale so dokotepa, ti aikélé yóló muló betere fo tukóló nópu nukulapó," yalepó.

Néli whiró Lasarus-tamoné yale ala

¹⁹"Téro suka fea kelaalo mo kokoi sonaai kuti maaté derótua yóo, mo feléi wisi qla maaté nóo du betere néli whi beterepó. ²⁰Ai néli whiné ama be tu sókó walemó yoleale whi humu fulu daayóló bitu, suka fea qla kematu betere whiné doi Lasarus beterepó. ²¹Atéro bitu, a wote depa kale néli whi ni fake tó mó qla nukuraalu, folope sorokóta deretei naai kisipa mutu betepa haqrapené ama humu qe nukua depakélé, dowqae fóló beterepó.

²²Ai ala du betere tuámó kale whi Lasarus sukutepa, *ensel*-rapené a beleyóló fóló, Abraham betere uté téro beterepó. Atéro a sukale qilipaae

kale néli whikélé sukutepa douralepó. ²³Téró, kale néli whi mo ti dó tare simó duku bituraalu kese falalemó, kale Lasarus Abraham-tamo daapa kelalepó. ²⁴A atépa kolóló duraalu, 'Aya Abraham-ó, naao e kōle depata, ti kale Lasarus-né naase doumó wei fe eróló yało hape siri bulāle wópóló doteyae. Ti noatepae, e siné dukuraalu doasi dele sereteiné dapó,' yalepó.

²⁵Ai fo depa Abraham-né duraalu, 'Ti naale-ó, aita mo deretei, naao kisipa muae. Take ya haemó betale sukamó wisi wisi ɔlamaatē su betalepó. Até du betepa, Lasarus a dowi ɔla sua yaletēi, mió a imó hosaa muni deyóló hekesenē sinitu betepa, ya doasi dele ai su betere ape. ²⁶Téretei, da imó betere whi aipaae wóo, atéró betere whi ipaae wóo yaosóró, tuamó doasi fao muló betereiteiné da aipaae te wonénipó,' yalepó.

²⁷Ai fo depa, kale whiné Abraham-paae duraalu, 'Aya Abraham-ó, Lasarus yało ayané bepaae fóló norapepaae ene fópóló yae. ²⁸Ti noatepae, yało norape aporó betepa, e doasi dele su betere tikipaae atimakélé waosóró, ene fópóló dapó,' yalepó.

²⁹Ti fo depa Abraham-né duraalu, 'Moses-ró Kótóné kóló whirapetamoné yó mótu betere fo wosóló, atima kisipa feteyóló tué tiki tiratepa, ti té yópólópó,' yalepó.

³⁰Ai fo depa, kale whiné Abraham-paae duraalu, 'Aita mo deretei, sukāle so whi fólótamo depa, ti atimané du betere dowi ala taaróló, kisipa feteyóló waalópó,' yalepó.

³¹Ti fo depa ama duraalu, 'Moses-ró Kótóné kóló whirapetamoné yó mótu betere fo wosenitepa ti sinóló kepaayóló wale whiné dere fokélé wosóló kisipa tiki tiraalomeipó,' yalepó.

Dowi alamó dée nalatere whi sekēi ala erópóló yae yale fo

(*Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42*)

17 ¹Téró, Yesuné ama yó matere whirapepaae duraalu, "So whi fea dowi ala yóló dée nópóló kae kae sūserē alarape waalo ai ape. Té yaalotei, whi me dené me whi dowi ala yópóló dée nalatēpa, ti atētere whipaae doasi sekēi ala eraalópó. ²Diakó mé whiné i betó mole naale senaale belekātikikó dowi alamó dée nalatēpa, ti atētere whiné depamó képi dulóló, doasi kapo fake oleróló wei kēlapaae taae deróluasóró mo wisi uapó.

³Atērapa, diaaɔ dere alarape diañētei mo hotowa yóló kaae tawae. Naao notamo mepaae dowi ala depa, ti atēkesé yóló a foné sae. Ténalemótamo, naao dere fo wosóló a kisipa feteyóló wapa, ti ama yale ala me ɔla meipóló hałe kemerae. ⁴Betā be dēmótei, naao noné weikeró félimó yapaae dowi ala eralepóló, ya beterepaae fesaae wóló, 'No-ó, yało yapaae weikeró félimó dowi ala eraleteiné doasi kōleó ene wapa,' ti naaomo kwia tani, me ɔla meipóló hałe kemerae," yalepó.

⁵Téro, Kótóné ama fo eraḷe fópóló doteyaḷe wh̄irapené duraalu, “Tale-ó, ḷané kisipa tiki doaló tiró bitinireteiné mo diriyóló tiraai dapa, naao ḷa yó ḷae!” yalepó.

⁶Ti fo depa Yesuné atimapaee duraalu, “Diḷ kisipa tiki tiró betere alatamo mo sawa *mastard* niné ke kaae bupa, ti i daale *malberi* nipaae naao feleke turó tokóló, doasi weḷi keḷa tuḷmó daane derepae depa, naao dere fo wosóló mo téyaalo ai ape.

⁷Diḷkó betḷ wh̄iné ama kutó diratere wh̄i ḷa wae biliyaai hae dukiyóló mulale fóló, ó *sipsip* hupu kaae tane fi teó waletamotei kale doasiné ama kutó diratere wh̄ipaae, ‘Yḷ ḷa naasepóló hapale ape,’ fo dua de? Meipó.

⁸Doasi wh̄iné atei fo yaalomeitei, etei fota ti enérápó. ‘Yḷo naaire ḷlaró weḷitamopi donoróló, ḷ nuku betepa ti naao naaire ḷla donoraasepólópó dua dapó.’ ⁹Kale kutó diratere wh̄iné ama doasiné ḷpaae dirae dere kutó fea diyóló kemeratepa, ama doasiné ḷpaae mo kée fo dua de? Meipó.

¹⁰Atétere kaae, Kótóné diḷpaae dirae dere kutó diyóló kemetepa, diaaḷtei diḷ bopé fake enére? ‘ḷḷa, wh̄i wisi meitei, ḷané ditere kutóro diyalepó fo enérápó,’ ” yalepó.

Naase tamo wh̄irape dowi humu fuluné tiki dopa wisirale fo

¹¹Ai fo yóló ḷilipaae Yesu ḷ Jerusalem be huluapaae sókó faairaalu, Samariaró Kaleli haetamo ḷale tuḷmó fu betalepó. ¹²Atéro ḷ betḷ be huluamó sókó felemó, dowi humu fuluné tiki dore naase tamo wh̄irape ḷtamo hokolaa yaai wóló, mo tumó daae molepó. ¹³Atéro daalu fo fake yóló duraalu, “Doa wh̄i Yesu-ó, naao ḷa ḷolené sukutu tao sae!” yalepó.

¹⁴Ai fo depa, Yesuné atima kelalemó ḷolené sukutepa duraalu, “Diḷ fóló, so wh̄imó momaratere wh̄irapepaae diaaḷ tiki yó melale fae,” yalepó. Atétepa, atimané tiki yó melaai tuḷ tuḷmó fu betepatei, atimané dowi humu fulu torokó fóló wisiyalepó.

¹⁵Atétepa, atimakó betḷ wh̄iné ama tiki fopeyalemó wisipa kilituraalu, momó fesaae fóló fo fakeyóló Kótóné doi sóró horaté fu betalepó. ¹⁶Até deté wóló, Yesu daale felekemó deraapisa fóló mulu, mo kée du betalepó. ḷḷa, Samaria hae kwiamó wale wh̄ikópó.

¹⁷⁻¹⁸Tétepa, Yesuné atimapaee woseturaalu, “Mepaae naase tamo wh̄irape yaḷo wisirénié? Ita, kae fake wh̄itei Kótóné doi hale sóró horatapa, Naase aporó kemeyóló douro wh̄irape-a, neyaḷé?” yalepó.

¹⁹Téro ama ḷpaae duraalu, “Naao kisipa tiki tiró betale alané yaḷ wisiralepa, turukó holóló mo dua fae,” yalepó.

Kótóné tetéroló kaae tare ala wóló mulapóló yale fo

(*Mat 24:23-28,37-41*)

²⁰Atéro, me sukamó Farisi wh̄irapené Yesupaae duraalu, “Kótóné tetéroló kaae tare ala noa be demó wapa so wh̄i feané kelaaloé?” yalepó.

Ti fo depa Yesuné atimapaae duraalu, “Kótóné t̄eteróló kaae tare alata, wh̄iné kelené kolóló tuę ȳpóló me fareyópu kae yaalo meipó. ²¹So wh̄i feané imó ó umó wóló betepapó fo enénipó. Ti noatepae, Kótóné t̄eteróló kaae tare alata, mió dią tuąmó i wóló mole ape,” yalepó.

²²Téró, ama yó matere wh̄irapepaae duraalu, “Take waaire be đ̄rapekó betą tuąmó kale Wh̄iné Naalema kelenée du betaalotei mo kelaalo meipó. ²³Atéró kekitu betepa, mepaae so wh̄iné duraalu, ‘Kale Wh̄iné Naalema umó wóló betepapó,’ ó ‘Imó wóló betepapó,’ depa, mo dere nisiyóló sya faq̄se. ²⁴Ti noatepae, kale Wh̄iné Naalema ą wouta, epée duraalu hae kwia fea đ̄yó fu dere kaae yaalo ai ape. ²⁵Ai alarape fea yaaipatei, folosóro ąpi kae kae susupui ala supa, ti mió i alimó betó mole so wh̄iné ama fo woseni, ą h̄ąraalo ai ape.

²⁶Take Noa betale alimó yale kaae, mió Wh̄iné Naalema waaire alimókélé atétóro yaalo ai ape. ²⁷Take Noa betale alimó, so wh̄i fea ąlaró w̄itamo nokole alakélé, so wh̄itamo beteratere alakélé, wh̄i so dokotere alakélé, deté fu betepatei, Noasépi nuku tuąpaae bit̄i horalepó. Até deretamotóro, atima ai du betale ala kemene felepó. Atéturaalu, doasi w̄ei dukulé horóló so wh̄i fea sisiraae felepó.

²⁸Ai yale kaae, take Lot betale alimókélé, so wh̄i fea wisiyóló bitu ąlaró w̄itamo nokole alakélé, ąla ąla dotonóló duputere alakélé, ąla wae bilitere alakélé, be t̄etere alakélé, fea deté fu bitipakalepó. ²⁹Atétu betepatei, Lot ą Sodom be hulua taaróló foletamotóro hepen bemó siró kapo whaa kaae ere *sulpa* sitamo hali kaae dorowóló, so wh̄i fea doralepó.

³⁰Atétu yale kaae, kale Wh̄iné Naalema mió kinóló betereitei h̄ąkeamó wapa, so wh̄i feané kelaalo ai ape. ³¹Atétere sukamó, wh̄i me ama siki bemó bit̄i hae bemó mole ąla wisi saai dapóló derepaq̄se. Kutómó daale wh̄i momó fesaae fóló, bemó mupa wale ąla momókó sene faq̄se. ³²Ti noatepae, Lot-né soma yale ala kisipa muae. ³³Mepaae wh̄i de ąlo ala erótutei, ama betere bete me ala ąq̄sórópóló, amatei hotowayóló kaae tapa, ti atétere wh̄iné betere bete aluyaalopó. Tépatei, wh̄i me dené ama betere bete me ąla meipóló taalatepa, ti ama betere bete aluni, mo ti muó tawaalopó. ³⁴Yalo diąpaae i dere ape. Dilikitamo wh̄i tamo betą beseq̄mó fipatei, me wh̄i dapesó furaalu, me wh̄i fipa taaróló faalopó. ³⁵So tamo *flawa* o bula yaai derąketu betepa, me so dapesó furaalu, me so taaróló faalo ai ape,” yalepó. ³⁶(-)

³⁷Tétepa, kale yó matere wh̄irapené Yesupaae woseturaalu, “Tale-ó, ai alarape-a momó eratepa kelaaloé?” depa, ama duraalu, “Na ó hupu k̄laai nokole barape sikimó s̄ę kw̄yóló bopétu betepa, ti ama naaire ąla k̄laai mupa ai dere ape yóló kisipa yaalopó,” yalepó.

Tao sae yóló dotopo du betale wulia sopaae dó faróló yale fo

18 ¹Ai fo yóló kemetepa, Yesuné ama yó matere wh̄irapené Talepaae momatere ala h̄ale yó tanópóló, etei fo sale yalepó. ²“Ai doasi

be huluamó fo tokóló taletere whi betā beterepó. Ai whiṭa, Kótó kolóló witere alakélé ini, dotoróḡ falepó. ³Ai be huluamó betā wulia so beterepó. Ai so ama bóe whiné ḡtamo fo tokóló só deraḡsóró ḡ tao sópóló, suka fea fo taletere whi beterepaae eneta du betalepó.

⁴⁻⁵Kale soné betā fo maaté eneta du betepa, ḡ hōturaalu i fo yalepó. ‘Ḣta, Kótókélé mo so whikélé, kolóló wi inire whiṭei, i wulia soné ḡ tao sae yóló dotopoi fo maaté eneta yó taneteiné ḡ hōtepa ḡ tao saalopó,’ yalepó.

⁶Téro Talené duraalu, “Kale fo tokóló taletere dowi whiné i sopaae yale fo wosóló kisipa muae. ⁷Kótóné ama sorokó su yóló betero betere so whiné dḡtamokélé, dikitamokélé, kematóró yó tapa, ai kematerere ḡla ama melaalomeié? ⁸Ḣḡlo diḡpaae i dere ape. Kale fo tokóló só deraaire whiné diḡ só deraḡsóró, ama mo hapale tao saalo ai ape. Téyaalotei, kale Whiné Naalema i haepaae wale sukamó so whi fea kisipa tiki tiró betepa kelaalorópó,” yalepó.

Farisi whiró takis moni siré kotere whitamóné yale ala

⁹Yesuné i fo sale atimapaee yó mótu duraalu, mepaae whi atimata mo donoi ala dapóló bopé faketuraalu, mepaae so whi ṭeteraterere alamó Yesuné etei fo sale yalepó. ¹⁰“*Taks moni* sere whiró Farisi whitamó moma yaairaalu, momaterere be dolopaae holalepó. ¹¹Téro, kale Farisi whi ḡ turukó holóló daalu amatei, ḡmó etei kaae moma yalepó. ‘Tale Kótó-ó, ḡta mepaae whirape dere kaae ḡla ḡlémi nokole alakélé, nópu nokole alakélé, mepaae dere dowi alakélé, ó i daale *takis moni* sere whi kaae bitinipó. Téro yḡlo yḡpaae mo kée dapó. ¹²Ḣta, betā fulamótei be dḡ tamomó ḡla néni, weyóló ḡḡle bitu, yḡlo ḡla ḡla naase tamo moletei dekeyóló, betā Talepaae mótua dapó,’ yalepó.

¹³Téyaleteti, kale *takis moni* sere whi ḡ mo tumó daalu, hepen bepaae kese horéni haepaae hemée deyóló daalu, ‘Tale Kótó-ó, ḡta dowi ala dere whiṭa naao ḡḡlené sukutu, yḡlo dowi ala kwia kemerae,’ yalepó.

¹⁴Ḣḡlo diḡpaae i dere ape. Kale nalo momayale *takis moni* sere whiné ama dowi ala Talené kemeratepa, ḡ ḡḡtamo bepaae feletei, me whiné ama dowi ala ḡḡle mupatei felepó. Mepaae whi de amatei ḡ deróló dua betepa, ti Kótóné ḡ sóró horaalo ai ape,” yalepó.

Naale beleḡḡatiki Yesupaae dapesó wale fo (Mat 19:13-15, Mak 10:13-16)

¹⁵Téro so whi feané teó sóró betó mole naale senaale tikimó Yesuné naase mulópóló, ḡ beterepaae dapesó wua dere ala kilitu, ama yó matere whirapené dapesó wakesé yóló, atima foné salepó. ¹⁶Téyaleteti, Yesuné kale naale senaale ḡ beterepaae dapesó ape yóló duraalu, “Atei kaae naale beleḡḡatiki ḡ beterepaae wópólópa, sesékese. Ti noatepae, Kótóné ṭeteróló kaae tare ḡmó betaaire alata,

atei naale senaale belekaʒatikiki kaae fóló betenérápó. ¹⁷Yálo diappaee mo i dere ape. Mepaae so whi detamo i betó mole naale senaale belekaʒatikiki kaae betepa, ti Kótóné t̄eteróló kaae tare aʒmó sókó fóló betenérápó,” yalepó.

Néli whiné Yesupaae wosale fo
(*Mat 19:16-30, Mak 10:17-31*)

¹⁸Atéró, betá Juda topo whi wóló Yesupaae woseturaalu, “Yó matere whi wisi-ó, mo ti betere bete saairaalu, yálo noa alakó yaaloé?” yalepó.

¹⁹Ai fo depa, Yesuné ʒpaae tokó mótu duraalu, “Betá whikélé whi wisi bitini, Kótó ʒ betá wisirapa, naao ʒpaae noatepa whi wisi-ó fo de? ²⁰Ti noatepae, kale tukóló muló betere fota, naao dosʒayóló ai kisipare ape. So nópu naʒse, whi daʒse, ʒlémi naʒse, me whi dilikóló kapala fo yaʒse, naao hae aya aʒmó mo dua betae erápó,” yalepó.

²¹Ai fo depa, kale whiné tokó mótu duraalu, “Ai alarape feata take ʒ ketemó bitu deté waletei, miókélé hāle yótóro tarapó,” yalepó.

²²Ai fo depa, Yesuné ʒpaae duraalu, “Mo betá ala betá ya yaʒarapó. Térapa, naao muó mole ʒla ʒla fea dotonóló, *moni* sóró mepaae yolealere so whimó melae. Atéró yaʒa, hepen-mó mole wisi wisi ʒla saasepóló ʒ sya ape,” yalepó.

²³Kale hamoko whiné ai fo woseturaalu, ʒ doasi néli whi mo beterapóló kisipa mutu, kutiri humula yóló fomotamo felepó.

²⁴Atéteremó, Yesuné ʒ kelené kikéyóló kaae taru duraalu, “ʒla ʒla fea tare whi Kótóné t̄eteróló kaae tare aʒmó sókó fóló betaaire mo doasi dirirapó,” yalepó. ²⁵“Ti noatepae, *kamel* hupu ketéli dolomó sókó faaire hapóluni, sumó fenérápó. Tépatei, doasi ʒla ʒla mole néli whirapeta, Kótóné t̄eteróló kaae tare aʒmó sókó faaire mo hapólurapó,” yalepó.

²⁶Ai fo depa wosale so whiné Yesupaae woseturaalu, “Da feata alunérapa, Kótóné demaaté tao saaloé?” yalepó.

²⁷Ai fo depa Yesuné duraalu, “Mo whiné enénire ala Kótóné mo sumó enérápó,” yalepó.

²⁸Tétepa Pitané duraalu, “Dané be ó ʒla ʒla fea mupa taaróló, ya i sya wale ape,” yalepó.

²⁹Ai fo depa Yesuné duraalu, “Yálo diappaee mo i dere ape. Mepaae whi dené ama be ó soma ó nomarape ó hama alima ó naale senaale taaróló, Kótóné t̄eteróló kaae tare aʒmó betaai dapóló fupata, ti mió i alimó bitukélé ama taaróló wale ʒla ʒla tómó beleróló, Kótóné mo dekeró matepa saalo ai ape. ³⁰Ai ʒla maaté meitei, take waaire alimó mo ti betaaire betekélé saalo ai ape,” yalepó.

Yesu ʒ sinaaire fo mó yaletai
(*Mat 20:17-19, Mak 10:32-34*)

³¹Atéró, Yesuné yó matere 12 whirape ʒpaae dapesó fóló bitu duraalu, “Daʒa Jerusalem be huluapaae holaai foletai, Kótóné ama kóló whirapené

i ala yaalopóló asere fo mió mo dokonóló kale Whinə Naalemapaae eratepa kelaalo ai ape. ³² Aṭa, Juda meire fake whirapené dópóló eleké deyóló, atima naase tuapaae mulaalo ai ape. Atétepa, atimané a doka doka yóo, haleroó, fesāa apuróo, képi tikiné fokosoi ala yóló, a mo ti sukópóló dóo, yaalo ai ape yalepó. ³³ Téyaalotei, sore be demó a mo ti sukāletei momó kepaayóló betaalopó,” yalepó.

³⁴ Ama yó matere whirapené ai yale fo wosóta yaletei, bete hiróló moleteiné diriyóló kisipa sini, kóló kóló du betalepó.

Kele dilikire whi wisirale fo
(*Mat 20:29-34, Mak 10:46-52*)

³⁵ Téró Yesu a Jeriko be huluapaae felekemó sókó faai tumó fu betalemó, betā kele dilikire whi tu demó bituraalu, fua wuatere so whipaae monikó ālae yóló, kema du betalepó. ³⁶ Atéró wosalemó, so whi mo fea tumó fua wua du betepa, ai so whipaae woseturaalu, “Doa ai-a, noa ala maaté du bitu de?” yalepó. ³⁷ Ti fo depa, atimané āpaae duraalu, “Nasaret be hulua whikó Yesu i fole ape,” yalepó.

³⁸ Ai fo depa, ama fo fakeyóló duraalu, “Depit-né Naalema Yesu-ó, naao e kōlené sukuturaalu tao sae,” yalepó. ³⁹ Atéró, mepaae folosóro fele so whiné kale whipaae momó yaai dée yóló foné salepó. Tétepatei, kale sekéné fo faketóro dekeró yó taru duraalu, “Depit-né Naalema Yesu-ó, naao e kōlené sukāe,” yalepó.

⁴⁰⁻⁴¹ Atétepa Yesu a keiyóló daalu, kale whirapepaae duraalu, “Ai whi e beterepaae dapesó ape,” yalepó. Atétepa, kale whi dapesó wóló felekemó daapa, Yesuné āpaae woseturaalu, “Yālo yamó noa alakó erópóló de?” depa, kale whiné duraalu, “Tale-ó, yālo kelené ōla ōla kelené yóló kisipa mutapó,” yalepó.

⁴² Tétepa, Yesuné āpaae duraalu, “Nao kisipa tiki tirale alané naao kele ai wisiyalepa, mió kelaē,” yalepó. ⁴³ Yesuné ai fo deretamotóro kale whiné ama kele wisitepa, Yesu sya furaalu, Kótóné doi hale sóro horaté felepó. Ai ala depa kelale so whinékélé Kótóné doi hale sóro horalepó.

Takis moni siré kotere whi Sakius-né yale ala

19 ¹ Atéró, Yesu a Jeriko be huluamó sókó fóló, ai be belamó fu betalepó. ² Téyalemó, *takis moni* siré kotere whirapené doasi topo whi Sakius beterepó. Aṭa, fea ōla ōlané néli whipó. ³ Ama kisipané Yesu deró kelaai dapóló felemó, aimó mo hāle ōla kaae so whi touróló daae moleteiné, Sakius a hālekeruraalu Yesu wisiyóló kilinipó. ⁴ Atépa, kale whi āpi sururu yóló fóló, Yesu tumó wale kelaai, betā nose kaae ni siki doló holóló kaae tawóló beterepó.

⁵ Atépa, Yesu a ni betemó sókó fóló ai ni sikipaae kele horalemó Sakius daapa kolóló duraalu, “Sakius-ó, mió e yātamo naao bemó betaai

kisipa mutapa, ya mo hapale dere ape,” yalepó. ⁶Atétepa, a hapale téti dorowóló, hekesetamo Yesu dape sóró ama bepaee felepó.

⁷Atétepa, ai daae mole so whi feané Yesu Sakius-né bepaee fupa kolóló, atimasisi kikiti eróló duraalu, “Aṭa dowi ala du betere whitamotei, betaai ai fele ape,” yalepó.

⁸Téyaletei, kale Sakius a turukó holóló Talepaae duraalu, “Tale-ó, mióta, ya lo i mole ɔla ɔlarape bukóló, mepaae yolealere so whimó melóo, ya lotamo so whi dilikóló mepaae *monikó* simó ti douro félimó tómó beleróló tokó melóo, yaai dapó,” yalepó.

⁹Ai fo depa Yesuné apaae duraalu, “Kótóné so whi aluyaqsóro tao sere ala mió i bepaee walepó. Ti noatepae, i whi akélé Abraham-né naaletóro beterapó. ¹⁰Ti Whiné Naalema a waletaita, aluyale so whi kekóló tao saairaalu, walepó,” yalepó.

Naase tamo whirapené doasi whiné kutó diraii moni sale fo sale
(*Mat 25:14-30*)

¹¹Atéroró, ama ai du betere fo wosetu betepatei, a Jerusalem be hulua felekepaae sókó waletéiné Kótóné teteróló kaae tare aomó mole ala so whiné kisipané mo felekemó sókó waaitere nisi du betalepó. Atétepa ama du betere fotamo touróló, atimapaae i fo salekélé yalepó. ¹²Atéroró ama duraalu, “Hae kwia fea teteróló kaae tare topo whirapené fake whi betá topo whi sóró beteratepa momó fesaae wóló, hae kwia ama teteróló kaae tawaai dapóló, a felepó. ¹³A atéroró faairaalu, ama kutó diratere naasetamo whirapepaae ape yóló duraalu, ‘Ya lo i matere *moniné* mepaae kutó diraté fóló, tómó beleróló sóró muló betepa, momó fesaae wou kelaalopóló,’ a felepó.

¹⁴Téyaletei, ama be whi so whiné ai sekéné atima teteróló kaae tawaqsóro kisipa mutu, ‘Kale doasi topo whipaae ene fópóló, atimakó mepaae whirape a fi kilipaae doteyalepó.’

¹⁵Até yaletei, doasiné kale whipaae naaotóro teteróló kaae tawaasepóló, ya sóró beteratapa fae depa, a bepaee fesaae walepó. Téró, ama kutó diratere whirapepaae melale *moniné* mepaae kutó diróló, tómó beleróló meteró saleró kelaaipa, dapesene fae yóló, whirape doteyalepó.

¹⁶Atétepa, ama *moni* melale whirapekó betá whi folosóro wóló duraalu, ‘Doa whi-ó, take naao epaae betá melale *moni* bosonóló, mo dekeró sóró muló beterapó,’ yalepó.

¹⁷Ti fo depa, kale topo whiné duraalu, ‘Ya lo kutó diratere whi wisi-ó, naao ai ere ala mo wisirapó. Ti noatepae, ya lo mo sawatamo melale ɔla naao mo wisiyóló kaae tawirapa, naasetamo be hluakélé naaotóro teteróló kaae tawaasepe,’ yalepó.

¹⁸Kale dere kaae whi me wóló duraalu, ‘Doa whi-ó, naaota epaae *moni* betá melaletai, ya lo mepaae kutó dité fóló, naao melale *moni* tómó beleróló aporó sóró muló beterapó,’ yalepó.

19Ti fo depa, ama topo whĭné tokŏ mótu duraalu, ‘Aporó be huluarape naao tĕteróló kaae tawaasepóló, yaŏ ya sŏró beteratapó,’ yalepó.

20Téró kale dere kaae, ama kutó dirale whĭ me wóló duraalu, ‘Doa whĭ-ó, naao kale melale *monita*, yaŏ me kutókélé dini, kuti kwiané bopeyóló mulaletei, i sŏró wale ape. 21Ti noatepae, yaŏta mo kekepai whĭ bitu, mené ŏlatei naao sŏo, me whĭné biliyale ŏla naao bukóló, kwiapaae yaŏ sŏo dua dapó. Atétere ala yaŏ tuĕruraalu, ĕ witepa naao yae yale ala inipó,’ yalepó.

22Ti fo depa ama topo whĭné aŏpaae duraalu, ‘Yaŏta, kutó diratere whĭ dowipó. Yaŏtamo fo tokŏlŏ yaŏ só deraaitere ala ti naao dere fonétei yaŏ ai só deretere ape. 23Ti naao atei kaae kisipa mulutei, ĕ fesaae wouraalu hŭróló sŏpóló *moni* mulatere tikipaae mulale fole noatepa yaleé?’ yalepó.

24Téró, kale topo whĭné aimó daae mole whĭrapepaae duraalu, ‘Ama ai tare *moni* fasóló naase tamo *moni* tare whĭpaae melae,’ yalepó.

25Ai fo depa, atimané kale topo whĭpaae duraalu, ‘Doa whĭ-ó, ai whĭta naase tamo *moni* taketi sŏró tarapó,’ yalepó.

26Ti fo depa ama duraalu, ‘Yaŏ diŏpaae i dere ape. Mepaae ŏla ŏla hŭróló mole whĭpaae ti mo dekéro beleróló melaalo ai ape. Téyaalotei, mepaae whĭ de ŏla ŏla sawa téti mupa, ti ai ŏla fasó saalo ai ape.

27Téyaalotei, mepaae yaŏ tĕteróló kaae tare aŏmó betere hŭróló bóe dele whĭrapeta, ipaae dapesó wóló, mo ti sinŏpóló dae,’ ” yalepó.

Yesu Jerusalem be huluapaae doasi topo whĭ aŏyóló sókó wapa hale sóró horale fo

(Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Jon 12:12-19)

28Téró Yesuné i fo yóló kemetepa, atima Jerusalem be huluapaae furaalu, ama aŏlis felepó. 29Atéró, a Betpas beró Betani betamopaae sókó faai fu betalepó. Ai be hulua tamo felekemó *Olip* dupó du betere tiki erapó. 30Aimó ama yó matere whĭ tamo dotonaai atimaamopaae duraalu, “U bepaee diaamopi fae. Ai bemó sókó fóló kelenalemó, whĭkélé betóló kunire teó *donki* hupu duló betaalopó. Téyaalopa, ai hupu taayóló ipaae dapesó ape. 31Atéró taanalemótamo, whĭ mené diaamopaae woseturaalu, ‘Ai neyaai de?’ depa, ti i fo yae. ‘Momó dapesó waaitei, Talené ama diyaaire kutó mupa sŏró ape yale tikimó sŏró fulapó yae,’ ” yalepó.

32Atéró dotonatepa fóló kelalemó, atimaamopaae yale fotórómo epa kelalepó. 33Atépa, atimaamo kale *donki* hupu halika teraatu betaalemó, hupu talerape wóló atimaamopaae woseturaalu, “Ai hupu teraatu betere-a noayaai de?” yalepó.

34Ti fo depa atimaamoné duraalu, “Ita Talené ama diyaaire kutó mupa, serŏle fae yale tikimó sŏró fulapó,” yalepó.

35Atéró, Yesu beterepaae dapesó wóló daaló bitu, atimaamoné deró betere fŏloi kutirape sorokóló, Yesu a hupuné sisó tó mó beterŏpóló,

whamenalepó. ³⁶Atéro ą ai hupu tómó betóló wapa, so whi folosóro furaalu, atimané deró betere kutirape sorokóló tımó whamenaté felepó.

³⁷Atéro, ą Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faairaaalu, *Olip* du sokore ąpaae doropole tımó sókó derepelepó. Aimó, ama yó matere so whi mo feané Kótóné kae kae kelemei alarape eratepa kelaletéine atima hekesené sukuturaalu, fo fakeyóló Kótóné doi hale sóro horaai kaae salepó.

³⁸“Mió Talené doimó wale doasi topo whi wisi-ó, Kótóné ya wisirópóló yae!”

“Kótóné hepen be tuamó mole hosaa muni deyóló dua betere ala so whi feapaae erópóló yae.

Téturaalu, mo taoró betere Kótóné kae mole doasi doi hale sóro horae!” deté fu betalepó.

³⁹Tétepa, ai so whi kuamó betó mole Farisi whirapené Yesupaae duraalu, “Naao yó matere whirapepaae taalae yóló, foné sae,” yalepó.

⁴⁰Ti fo depa ama atimapaae duraalu, “Yało diapaae mo i dere ape. Atimatamo fo ini dua betepa, ti tımó ai daae mole kaporapenétei doasi fo fake yaalo ai ape,” yalepó.

⁴¹Atéro, Yesu ą Jerusalem be huluapaae felekemó sókó faai fu bitu, ai doasi be hulua tuapaae kese deralemó, mo kọlei ala epa, ą doasi wole yalepó. ⁴²Atéro woleyóló duraalu, “Hosaa muni deyóló dua betaaire ala mió i be demótóro di ą beterepaae walapóló, kisipa uasóro ti mo wisi uapó. Téuątei, ai ala yaaire be de kemeyaleteiné mió diaaọ kelené kelaasóro, kinó beterao. ⁴³Téretei, nalo me be demó kale bóe whirape atima naao bepaae dorowaairaaalu, be bopéro betere tipimó hae kaayóló mulaté holóló, naao be bopéro betaalopó. ⁴⁴Atére tómó atima daane holóló, diąkélé diaaọ naale senaalekélé tao sóro haemó hairaalo ai ape. Kane fake me tómó beleretei, atéro mulópóló taalaalomeipó. Ti noatepae, Tale Kótóné di ą tao saai wale be de diaaọ kisipani, hóraleteinépo,” yalepó.

Momateré bemó ọla dupu du betepa Yesuné hokonale fo

(Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Jon 2:13-22)

⁴⁵Téro, ą momateré be bolaare tipi tuapaae sókó holalemó, whirapené ọla ọla dotonóló dupu du betepa fópóló dóló hokonalepó. ⁴⁶Atéro, ama atimapaae duraalu, “Yało beta, moma maaté yaai tenapóló asemó epatei, diaaọ ai du betere alané ọlémi whi betere be aorótu beterao,” yalepó.

⁴⁷Atéro momateré bemó, betere dokọ fea ama fo yó maleta du betalepó. Tétu betepatei, so whimó momarateré topo whirapekélé, Moses-né asere fo yó matere whirapekélé, so whi kaae tare mepaae whi disirapekélé, fea touyóló, Yesu daaire tu kekitu betalepó. ⁴⁸Téyaletei, atimané ą daaire tu me kilinipó. Ti noatepae, yó matere fo so whiné wosóló, hosaamó su betaletéine ą daaire tukélé kilinipó.

Yesupaae ya topo whi né sóró beteralee yóló wosale fo
(*Mat 21:23-37, Mak 11:27-33*)

20 ¹Téror, me sukamó Yesu a momatere be tuamó Kótóné ala etérópóló so whi feapaae yó matere alaró, kale mió wosetere fo wisitamo yó mótu betalepó. Tétu betepa, mo so whimó momaratere whirapekélé, Moses-né asere fo yó matere whirapekélé, mepaae whi disirapekélé, fea touyóló a beterepaae walepó. ²Atéror wóló apaae duraalu, “Naao ai alarape yópóló, ya né sóró beteralee?” yalepó.

³Ti fo depa, ama atimapaae duraalu, “Yałokélé diapaae wosetere fo betá i dapa, epaae tokó ałae. ⁴Jon-né wei tópuratere ala ó hepen bemó yae depa yalepé, mo whiné yae depa yaleé?” yalepó.

⁵Ai fo deremó, whirape atimasisitei fo kęlaaróló duraalu, “Dąnétamó, hepen bemó yae depa yalepó depa, ti dąpaae ama dere fo wosóló kisipa tiki tiratere noatapa deé enérápó. ⁶Tépatei dąné duraalu, mo whiné yae depa yalepó depa, ti doai wóló betó mole so whiné kapo duné dą siróló daalópó. Ti noatepae, Jonta so whipaae yó matere Kótóné kóló whi betaletai feané kisiparapó,” yalepó.

⁷Atétepa, atimané apaae duraalu, “Jon-né wei tópuratere ala apaae né yae depa yaleró, dą kisipanipó,” yalepó.

⁸Ai fo depa Yesuné duraalu, “Diaaọ yało wosale fo tokó menitepa, ti diąné epaae wosale fokélé tokó melaalo meipó,” yalepó.

Whi betané ama kutó kaae tanópóló sóró beteratere alapaae dó faróló yale fo

(*Mat 21:33-46, Mak 12:1-12*)

⁹Téror Yesuné so whipaae ai fo deté fóló, me i fo salekélé yalepó. “Whi betané ama kutó diyóló *wain* képi wae biliyalepó. Atéror, ai kutó mepaae whirapené kaae taru, ulumétere ọla sóró dotonótu betae yóló, a fọlo sukamó me be huluapaae bitı felepó. ¹⁰Kale ọla ulumétepa sere alimó, kale kutó talené ama kutó diratere whikó betapaae duraalu, ya kutó kaae tare whi beterepaae mepaae ulumére ọlakó serale fae yóló doteyalepó. Téyaletai, kutó kaae tare whirapené a du beteró, hałe fópóló doteyalepó. ¹¹Téror, kale dere kaae ama kutó diratere whi me doteyalepó. Téyaletai, ai whikélé atimané dóló susupuróló, haletamo hałe fópóló doteyalepó. ¹²Atéror, kale dere kaae sore dakoróló whi memo doteyalepó. Téyaletai, ai whikélé atimané du beteró samea sókó faróló, belapaae sóró taae deralepó.

¹³Téror, kale *wain* képi kutó talené duraalu, ‘Mió yało noa alakó yaaloé? Yało yaala sókó fóló hosaa turó mole naale betá atima beterepaae dotonatapa, atimané a mo wisiyóló dape sóró, ama dere fo wosaalopóló kisipatu, doteyalepó,’ yalepó.

¹⁴Téyaleteti, kale kutó diratere wh̄irapené ʔ wale kolóló, atimasisitei fo dokóló duraalu, ‘Aita, i kutó talené ama naalepó. Alima sinitepa, i kutóró mepaae mómu ʔla ʔlatamo fea ama saʔsóró, ʔa saairʔalu, ʔa daalopa siépe,’ yalepó. ¹⁵Atéró, atimané ʔ kale *wain* képi kutó tuʔmó sóró belapaae taae deróló mo ti dalepó. Atétepa, kutó tale wóló atimapaee noa alakó eraaloé? ¹⁶Kale kutó diratere wh̄irape mo ti dóló sukunóló, ai kutó mepaae wh̄irapené kaae tawʔpóló melaalopó,” yalepó.

Tétepa, aimó betó mole mo so wh̄i feané ai dere fo wosóló duraalu, “Aita enénire alatei dapó,” yalepó.

¹⁷Téró, Yesuné kelené kiké yóló kaae taru atimapaee woseturaalu, “Kótóné fo tuʔmó,

‘Mepaae be t̄tere wh̄irapené taae farale kane faketei, sóró be hulua eleké wisinaale botokoróló deyaalo ai ape,’ yóló ašemó ere fo-a, noa betené yaleé?

¹⁸Téyaalotei, mepaae so wh̄i de ai kapo fake tómó kotóo sóró dée nukupa, ti ama tiki turukó fóló doalé maaté yaalo ai ape. Téyaalotei, ai kale kapo dokʔ dorowouraalu t̄iya dere so wh̄ita, mo ti derakʔ fóló muaalo ai ape,” yalepó.

¹⁹Tétepa, Moses-né ašere fo yó matere wh̄iraperó mo so wh̄imó momaratere topo wh̄irapetamoné ama ai yale fo saleta, atimapaetóró dapóló aimótóró tawóló daai yaleteti, ai touró betere so wh̄iné atimapaee me ala eraʔsóró, witepa taaralepó.

Sisapaae takis moni melaróe yóló wosale fo

(*Mat 22:15-22, Mak 12:13-17*)

²⁰Atétepa, atimané Yesuné me alakó hašókó fóló déró kelaai, mepaae wh̄irape mo ala dere wh̄i aʔyóló kikiti kaae tawóló beteroʔpóló, mepaae wh̄irape dot̄eyalepó. Aita hāle mei, ʔ hašókó fóló, ama i fo mo depa wosalepóló, Rom *Gavman* topo wh̄iné naase tuʔmó mulale faai kisipa mutu yalepó. ²¹Atétepa, kale wh̄irapené ʔpaae woseturaalu, “Yó matere wh̄i-ó, naao dere foró so wh̄ipaae yó matere alatamota, mo dono dapó. Naao fake so wh̄i maaté taosuraalu, mo so wh̄i sisópaae erótumipó. Naaota, Kótóné tūe mole alatóró mo dono yó mótu betereitei ʔané kisiparapó. ²²Ti ʔané *takis moni* Sisapaae materetei-a, donorépe meié?” yalepó.

²³⁻²⁴Atimané ʔ só deraai dere ala ama kolóló, atimapaee duraalu, “Ai *denarias moni* yālo kelaalopa ʔpaae yó ʔlae yóló matepa tao sóró duraalu, *moni* tómó i mole asoró doitamo-a né?” yalepó.

²⁵Ti fo depa, atimané duraalu, “Sisanépó,” yalepó. Tétepa ama duraalu, “Sisané ʔlapa, ti Sisapaae melae. Kótóné ʔla ti Kótópaae melae,” yalepó.

²⁶Atéró, Yesu so wh̄i feané keletómó me alakó hašókó fuléro kelaai s̄u saletei, ʔ hašókókélé feni, ama atimapaee fesaayóló dere fomó, atima hokomó sókó furaalu fokélé tekini, siratei du betalepó.

Sinale whi kepaayóló so dokaaloé yóló wosale fo
(*Mat 22:23-33, Mak 12:18-27*)

²⁷Mepaae sukále so whi kepaayaalo meipó, du betere Sadyusi fakekó mepaae whirapetamo Yesupaae wosetere fo yaai walepó. ²⁸Atéro duraalu, “Yó matere whi-ó, whi betá so dokaletai, naale senaalekélé deni hále sinitepa, noma me whiné ai so wulia dokóló naale detepa, ti ai naale noma sukále whi betale sirimó beterópóló yae fo Moses-né asémó dapaae erapó,” yalepó. ²⁹“Take wëikeró nomarape beterepó. Atéro bitu, topo whi so dokaletai, ai sotamo naale deni, á hále sinalepó. ³⁰Atéro sukutepa, kale so wulia noma me whinémo dokalemó, ai whikélé naale deni, hále sukálepó. ³¹⁻³²Nomarape fea até deté fóló, nalo mo kemerótu noma awá taalu whiné dokaletai, ákélé hále sukálepó. Atéro mo ti kemeróturaalu, kale sokélé sukálepó. ³³Atéro, wëikeró whirapené dokale so take kepaayóló wale sukamó, mé whiné dokaaloé?” yalepó.

³⁴Ti fo depa Yesuné atimapaee duraalu, “Mió i alimó bitu, whi so dokóo, so whítamo fóo, du beterapó. ³⁵Tétu betepatei, sukále so whi momó kepaayóló betaaire alimó atéro whi so dokotere alakélé, so whítamo beterate alakélé, sinitere alakélé ini, hepen bemó betere *ensel* kaae betaalo ai ape. ³⁶Téturaalu, atima kepaaró betere naale senaale ereteiné Kótóné ama naale senaaletóro betaalopó. ³⁷Ni sesaapemó duku betere si mi dolomó yale fo Moses-né aserapó. Áta, Abraham, Aisak, Jekop-sépi fea teteróló kaae tare Kótó beterapó. Atére foné sukále so whi aluni, kepaayóló beterapóló, hakeamó yó matapó. ³⁸Ti áta, sukále so whi maaté teteróló kaae tanitei, mo betere so whikélé teteróló kaae tare Kótó beterapó. Ti noatepae, sukále so whikélé, betere so whikélé, fea amatóro betero beterapó,” yalepó.

³⁹Moses-né asere fo yó matere whirape mepaaené apaae tokó mótu duraalu, “Yó matere whi-ó! naao dere fota, mo dono dapó,” yalepó. ⁴⁰Téyaletei, ama ai yale foné atima haleturaalu, whi betanékélé apaae me wosetere fo inipó.

So whi teteróló kaae tare whi-a né naaleé yale fo
(*Mat 22:41-46, Mak 12:35-37*)

⁴¹Téro, Yesuné atimapaee duraalu, “Kótóné so whi teteróló kaae tare whi Kerisota, Depit-né naalepó du betere-a noa fo betené de?

⁴²⁻⁴³Ti ai fo bete Depit-né amatei, hakearóló buk Sam-mó asyóló muló beterapó.

“Talené ç teteróló kaae tare Talepaae duraalu, “Yálo naao bóe whirape tétei aleróló, naao hó aomó beteraalopa, kaae tawóló yálo turu naase demó betae,” ’ erapó.

⁴⁴Ti Depit-né á teteróló kaae tare Tale-ó du betaleteimo, ama naalepó, fo neteró yaleé?” yalepó.

⁴⁵Téró, aimó betó mole so whi feané ama yó mótu betere fo wosetu betepatei, Yesu a ama yó matere whirape daalepaae fetée fóló duraalu, “Moses-né asere fo yó matere whirapené dere alané diā doraqsóro mo wisiyóló kaae tawae. ⁴⁶Ti atimata, so whi feané doasi whi-ó yóló, dukiraterere kokómó so whi fea touraleta dere tikipaae faairaalu, mo fóló kuti wisimaaté deróló fua yóo, Kótóné fo wosetere be dolopaae fukélé, mo wisi tikimótóro betaai hekese dua yóo, ɔla detere sukamókélé, topo whirape bitua betere tikimó, betaai ekɛle yóo, dua dapó. ⁴⁷Téturaalu, kale wulia sorapekélé dilikóló atimané ɔla ɔla fea ɔlémi sóo, moma duraalukélé, so whiné dukiraterere kokómó fóló sɔyóló yóo, dua dapó. Take kemetere sukamó atétere whirapené saaire kwiata, mepaae so whiné saaire sekɛ bosenóló, mo doasi saalo ai ape,” yalepó.

Wulia soné moni ke derale wale fo

(Mak 12:41-44)

21 ¹Téró Yesu a momatere bemó bitu kaae taremó, mepaae néli whiné Kótópaae haɛle matere *moni* deraterere dolopaae dekéro deraleta du betalepó. ²Atétepa kelalemó, betā yoleale wulia sonékélé sonaai *moni* ke belekaamale tamo derale walepó. ³Atétepa ama duraalu, “Yaɔ diāpaae mo i dere ape. I yolealere wulia soné derale *moni* kené so whi feané derale *moni* taaróló, mo bosene falapó. ⁴Ti noatepae, so whi feanéta doakale *moni* mupatei, téti maaté deraleta yalepó. Téyaleteti i wulia sonéta, ama depe dolo sesé mole *moni* ketei, mo ti kemeróló derale walepó,” yalepó.

Saró haetamo kemeyai deremó eraterere fareyópu

(Mat 24:1-35, Mak 13:1-31)

⁵Téró, mepaae ama yó matere whirape atima furaalu, “Mepaae so whiné Kótópaae haɛle matere ɔla ɔlaró kapo fake wisitamóné momatere be wisinaale tɛyale tikimó kokóné sininó betetapa kela,” yalepó.

⁶Tétepa, Yesuné atimapaee duraalu, “Diaaɔ mió i keletere ɔla ɔla feata, take waaire sukamó me kapotamo atéro wolekepa kelaalomeitei, fea fisikó fóló, haemó kolokó doropóló mupa kelaalo ai ape,” yalepó.

⁷Ti fo depa atimané āpaae woseturaalu, “Yó matere whi-ó, ai alarape-a noa sukamó yaaloé? Noa kaae fareyópu eratepa, kolóló kisipa muaaloé?” yalepó.

⁸Ai fo depa Yesuné duraalu, “Mepaae whiné kapala fo yóló diā dilikaqsóro, mo hotowa yóló kaae tawae. Ti noatepae, mepaae dilikitere whirape wouraaalu yaɔl doo yóló, ‘Kale waalopó du betere whi ɛtórótípó. Ali mió felekemó walapó,’ depa mo nisiyóló sya faɔse. ⁹Doasi bóe dele alaró mepaae whirape atimané hae tiki atimatei tɛteróló kaae tawaairaalu, *Gavman* whitamo bóe du betetapó dere fo wosóló wiyaaɔse.

Ti noatepae, folosóro ai alarape mo yaalotei, kemeyaaire ali folo sóko waalomeipó,” yalepó.

¹⁰Téro atimapaee duraalu, “Me hae kwiamó betó mole so whǵró me hae kwiamó betó mole so whǵtamo bóe dóo, me hae kwia tǵterólo kaae tare topo whǵraperó me hae kwia tǵterólo kaae tare topo whǵrapetamo bóe dóo, yaalo ai ape. ¹¹Atéturaalu, hae kwia feamó doakale bao dere alakélé, doasi sekǵi alakélé, wotetere aliró hepo alitamokélé waalopó. Téturaalu, so whǵ mo doa winé sinólo diri furu furu yaaire alaró me ala yaairemó dere fareyóputamo sǵmó eratepa, diaaǵ kelaalopó.

¹²Ai alarape yaaitai folosóro, mepaae whǵiné diǵ dóló susupurólo, fo wosetere berapepaae dapesó fólo, *dipula* beteraalo ai ape. Atéro, diǵ doasi topo whǵraperó *Gavman* whǵrapetamo beterepaae dapesó faalopó. Diǵ yaǵo ala erótu betere mó bóe duraalu ai alarape yaalopó. ¹³Atétere alané yaǵo yó melale alarape atimané keletómó yó melópoló, diǵ tǵ ai mulatere ape. ¹⁴Atimané diǵ só deraairaalu, fotokǵiné depa diǵ noa fo yaaloé, yólo whaalaa yaǵse. ¹⁵Ti noatepae, ai ala deretamo yaǵo diapaee kisipa tiki dotoróǵ fole alaró atimané dere fo tokǵ melaaire fotamo yó melaalo ai ape. Diǵné ai fo depa woseturaalu, diǵ só deraaitere whǵrape folópu kolokó fólo, mo betǵ whǵnékélé me tokǵ matere alakélé yaalomeipó. ¹⁶Diaaǵ hae aya ó norape ó fake whǵrape ó fulumu whǵrapenékélé, diǵ dǵpóló eleké deyaalo ai ape. Téturaalu, diǵ mepaae whǵrape atimané mo ti dóló sukunaalopó. ¹⁷Atétu, so whǵ mo feané diǵtamo bóe dóló, diǵ hǵraalo ai ape. Ti atétere alata, atimané ǵ hǵrótu diǵkélé ai hǵratere ape. ¹⁸Téyaalotei, diaaǵ topo niki mo betǵkókélé aluyaalo meipó. ¹⁹Diǵ mo ti betaaire bete saairaalu, mo diriyólo betae.

²⁰Diaaǵ kelerǵlemó, Jerusalem be hulua bóe whǵrapené bopéro betepa kilituraalu, kale be hulua mió mo felekemó dóló wópu mulaai dapóló, kisipa muae. ²¹Atétere sukamó, Judia hae kwiamó betó mole so whǵ diǵ ti du sorokó molepaae botokó fóo, mepaae doasi be hulua tuǵmó betó mole so whǵ diǵ ai be hulua taarólo fóo, mepaae ai hae kwiamó betólo fale so whǵkélé ai doasi be hulua tuǵpaae faǵsóro yae. ²²Ti atétere alimó yaaire alata haǵe meipó. I haemó betólo fale so whǵiné yale alamó Kótóné kwia móturaalu, doasi sekǵi ala eraalopóló, aǵémó ere fo dokonóturaalu, mo eraalo ape. ²³Ti aita, Kótóné i hae kwia feamó betó mole so whǵtamo doasi fopaae buturaalu, só ai deratere ape. Atétere be dǵmó mepaae naale ere soraperó, naale teó awǵ nuku betere sorapetamo betǵ kǵleó, mo doasi sekǵi ala saalo ai ape. ²⁴Téturaalu, atima mepaae ti bóe dele sepakené dóló kemeróo, mepaae so whǵ ti hae kwia feapaae *dipula* sóro dapo dapo yóo, yaalopó. Tétu, Jerusalem be mo ti dorólo torokǵ farólo, Juda meire fake atimané tǵterólo kaae taté fólo, Kótóné dǵle muló betere kwiamó sóko fupa, ti kemeyaalo ai ape.

²⁵Atéturaalu, sǵmó daale sukanékélé, hǵrerapenékélé, wéliénékélé, kae kae alarape depa kolóo, doasi weǵ kǵla whaa yólo holóo yaalopó. Atétere

ala i hae kwia feamó betó mole so whĭné kilitu, noa ala du derópóló hosaa wĕi wĕi yóló wiyaalopó. ²⁶I hae kwia feamó betó mole so whĭné ó sꜥ wore duraalu, hꜥrerape torokó dorowale kilitu, i haemó noa ala du derópóló, doasi winé sukꜥalopó. Tétu, diri furu furu yóló be fesaaetamo du dere kaae yaalo ai ape. ²⁷Ai alarape yóló kemetepa, kale Whĭné Naalema ó sꜥko dolomó doasi bole fotokꜥró mo kae ere dꜥ wisinaaletamo hꜥkeamó wapa kelaalopó. ²⁸Ai alarape kaae sóró depa kilitu, aluyaꜥsóró Kótóné ama dupure so whĭ mo felekemó dapesene walapóló kisipa mutu, hꜥjtamo turukó holóló daae muae.

²⁹Atéró, ama atimapaee i fo sale yalepó. Ti daale ni noseró mepaae nirapetamoné ere ala diaꜥ kolóló kisipa muae? ³⁰Nirape sóku fóló, tokꜥ momó beletepa kilituraalu, kale ba fo ali mió mo felekemó ai sókó wale ape dua dapó. ³¹Atei alarape kaae depa diaꜥ kilitu, Kótóné tꜥteróló kaae tare ala mió mo felekemó walapóló kisipa muae.

³²Yꜥlo diꜥpaae mo i dere ape. Mió i alimó betó mole so whĭ sukuni hꜥle betepatei, i alarape folosóró yaalo ai ape. ³³Sꜥró i haetamo kemeyaalotei, yꜥlo fo betꜥ mo kemekélé ini, hꜥle muó tawaalopó.

³⁴Diꜥ wĕi nóló topo dotere alané diaꜥ tiki ó naao dere ala hꜥle ꝓla kaae taae fatereteikélé, ó i haemó whaaliatu betere alakélé, diꜥné hosaa tuꜥmó sekéné sinitere alakélé du betepa, i be dꜥ sókó wouraalu yꜥ hemó duku dere kaae yaꜥsóró, mo hotowaró kaae tawae. ³⁵Ti noatepae, ai yaaire alarapeta, i hae kwiamó betó mole so whĭ mo feapaae waalo ai ape. ³⁶Kale Whĭné Naalema betere tikimó diꜥkélé betaalopó. Téyaalopa, ai alarapené diꜥ só deraꜥsóró, betere dokꜥ fea hotowayóló kaae taru, momatere ala yó tawae,” yalepó.

³⁷Atéró, Yesu ꜥ suka fea ai momatere bemó Talené ala etérapóló yó melóló, be kuluka deretamo ꜥ *Olip* du sorokó molepaae fini fi wuatu betalepó. ³⁸Atei ala du betepa, so whĭ fea mo hꜥkatitei turukó holóló Yesuné momatere bemó yó mótu betere fo wosaai wua yalepó.

Judas-né Yesu eleké deale fo

(*Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Jon 11:45-53*)

22 ¹Kale bosene fele be dꜥ kisipa mutu, fopei *bred* o deyóló nokole be dꜥ felekemó sókó waai depa etéyalepó. ²So whĭmó momaratere topo whĭraperó Moses-né aꜥꜥre fo yó matere whĭrapetamo so whĭné kapo duné siróló daꜥsóró wituraalu, Yesu kikititi daaire tꜥ kekitu betalepó. ³Téró, atima 12 yó matere whĭrapekó betꜥ whĭné doi Judas Iskariot tuꜥpaae dowi Satan bitꜥ walepó. ⁴Tétepa kale Judas ꜥ fóló, mo so whĭmó momaratere topo whĭraperó momatere be kaae tare diki tare whĭrapené topo whĭrapetamo betó molepaae felepó. Téró Yesu dꝓpóló netéró eleké deyaaloé? yóló, fo dokaai felepó. ⁵Atéró, fo dokóló kemetepa, hꜥkese duraalu *moni*-né ꜥ dupuyaalopó, yóló mulalepó. ⁶Atéró,

Judas-né wisirapó depa, so wh̄i touróló bitinitere sukamó Yesu d̄opóló naase tūapaae mullaare t̄u kekitu betalepó.

Yesu ama yó matere wh̄irapetamo siki bemó bitu ɔla nale fo
(*Mat 26:17-30, Mak 14:12-26, Jon 13:21-30, 1Korin 11:23-25*)

⁷Kale bosene fele be d̄ɛ kisipa mutu, fopei *bred* o deyóló nokole be d̄emó bet̄a *sipsip* hupu male dóló, Talepaae simó suk̄ɔlaa daróló melaaire be d̄ɛ sókó walepó. ⁸Téró, Yesuné Pitaro Jon-tamo dotonaai duraalu, “Diaamo fóló, kale bosene fele be d̄emó deyóló naaire ɔlakó taleyóló mullaai fae,” yalepó.

⁹Ti fo depa atimaamoné ɔpaae woseturaalu, “Naa kisipané ai ɔla-a, d̄amoné momó taleyóló mul̄ɔpóló de?” yalepó.

¹⁰Ai fo depa ama duraalu, “Diaamo ai be hulua tūamó sókó f̄ɛlalemó, wh̄i bet̄a w̄ɛi wuti beleyóló tūmó diaamotamo hokolaa yaalo ai ape. Téyaalopa ɔ sya fóló, fole be dolopaae diaamokélé buó deyae. ¹¹Téró, ai be talepaae etei fo yae. Yó matere wh̄iné ȳapaae duraalu, ‘Ȳalo yó matere wh̄irapetamo bosene fele be d̄emó, ɔla deyóló naaire be kekó momó donoróló muló betere?’ yóló, wosae yalepó,” yalepó. ¹²Aténalemó, ama diaamopaae óté taoró doasi be ke yó melaalo ai ape. Ai be ke dolomó betaaire ni fake ó mepaae ɔla ɔlakélé fea s̄umó donoróló muló betepa kelaalo ai ape.

¹³Atétepa atimaamo fóló kelalemó, Yesuné yale fo motóró epa kelalepó. Atéró bituraalu, kale bosene fele be d̄emó atimané deyóló naaire ɔla aimó donoróló mulalepó.

¹⁴Atéró, kale ɔla naaire suka kele sókó wapa, Yesuné yale fotóró mo epa kelalepó. Atéró *aposel* wh̄irapetamo ɔla nokole ni fake tómó boperó bitu ɔla nuku beterepó. ¹⁵Atéru, ama atimapaae duraalu, “É doasi seke saaire ala feleke depa, kale bosene fele be d̄emó detere ɔla d̄a bet̄amó nokoletiné ɛ mo doasi h̄ekese dapó. ¹⁶Ti ȳalo dīapaae i dere ape. I bosene fele be d̄emó detere ɔla ɛ néli h̄ale bitiré fóló, Kótóné t̄eteróló kaae tare aomó mió i ɔla detere ala bete dokonatepa, ti momó naalo ai ape,” yalepó.

¹⁷Atéró, Yesuné *kap* wuti sóró taru, Tale Kótópaae mo kée yalepó. Atéró mótu, Yesuné atimapaae duraalu, “I matere w̄ɛi tao sóró, dīa fea nósu deté fóló, kemerae. ¹⁸Ti ȳalo dīapaae mo i dere ape. Mió i nokole *wain* képi w̄ɛi momó kaae néli h̄ale bitiré fóló, Tale Kótóné t̄eteróló kaae tare ala sókó wale sukamó momó naalopó,” yalepó.

¹⁹Téró, ama *bred* o bula tao sóró Kótópaae mo kée yóló, terekée daalu yóló ɔnirótu duraalu, “Ita, ȳalo tiki dīamó i matere ape. Térapa, dīané ɛ kisipa muóló nukulé fu betae,” yalepó.

²⁰Atéró, atima ɔla nóló kemetepa, kale yale kaae w̄ɛi wuti tao sóró taru duraalu, “I *wain* w̄ɛita, Kótóné ama so wh̄i tao saalopóló, kisi yóló

mulale fo diriróturaalu, diꞥ tao saai sunée farale yaꞥo sameapó. ²¹Téretei, i ni fake tó mó ꞥtamo betámó ɔla nuku betere whĩnétei, ꞥ dópóló eleké deyaalopó. ²²Téyaalotei, Whĩné Naalema i ala yópólópó yóló, Kótóné tukóló muló betere fo mo dokonóturaalu eraalo ai ape. Téyaalotei, Whĩné Naalema dópóló eleké deyaaire whĩ betꞥ mo doasi sekꞥi ala saaireteiné kꞥlerapó,” yalepó. ²³Ti fo depa, ai ala-a né yaai dée yóló, atimasisitei u wosene i wosene du betalepó.

²⁴Atéro kale dere kaae, ama yó matere whĩrape atimasisi doasi topo whĩ-a, de betaai dée yóló fonétei alale su betalepó. ²⁵Tétepa Yesuné atimapaee duraalu, “Kale Juda meire fake tꞥteróló kaae tare topo whĩrapenémo so whĩ tꞥteróló kaae tanópóló, sóró beteroó betere whĩrapeta doasi néli whĩ bitu, so whĩ fea tao sóró wisi ala erótu betere whĩrapepó dua dapó. ²⁶Tépatei, diꞥ atei kaae ala ini, diꞥ tuámótamo doasi topo whĩ betepa, ti mo ketei kaae betóo, diꞥ tꞥteróló kaae tare topo whĩ ti kutó diratere whĩ kaae betóo yae. ²⁷Ti noatepae, ɔla deyóló nokole sukamó doasi doi mole whĩrapené noa ala dua de? Ti atima doasi whĩrape ni fake tó mó bitu, ɔla maaté nuku beterepé, kutó diratere whĩ kaae bitu, ɔla biliyóló maleta dua de? Meipó. Ai doasi doi mole whĩrape atima ai ala dumi, ni fake tó mó bituraalu, ɔla maaté nukua dapó. Tépatei, ꞥta diꞥ feané kutó diratere whĩ kaae betepapó. ²⁸Diꞥta, ꞥpaae sekꞥi ala wou betepatei ꞥ taaróló botokó feni, ꞥtamo betámó bitiré walepó. ²⁹So whĩ tꞥteróló kaae tanópóló yaꞥo Ayané ꞥ sóró beteroótu yale kaae, yaꞥlokélé diꞥ so whĩ tꞥteróló kaae tanópóló, sóró beteratapó. ³⁰Até dapa, yaꞥo tꞥteróló kaae tare ala tuámó ni fake tó mó bitu, ɔla nóló, weĩ nóló du betaalopó. Atéturaalu, doasi topo whĩ betere tikimó bitu, 12 Israel fakerapetamo diaaꞥ fo tokóló tale yaasepóló, sóró beteratapó.

Pitané yaaire alamó Yesuné yale fo
(*Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Jon 13:36-38*)

³¹Saimon, Saimon-ó, yaꞥo yaꞥpaae i dere fo wosae. Mepaae so whĩné *whit* ke buléroó kelaai fumi sukutu dere kaae, yaꞥ tuámó noa alakó muléroó kꞥae kelaairaalu, Satan-né yaꞥpaae wosene walepó. ³²Téyaletei Saimon-ó, naao kisipa tiki tiró betere ala taaróló haepaae derepaꞥsóró, yaꞥo yaꞥmó momaralepó. Naao kisipa tiki feteyóló, yaꞥ ꞥ beterepaae momó wapata, ti naao norape tao sóró fotokꞥ bulaasepé,” yalepó.

³³Tétepa Pitané ꞥpaae duraalu, “Tale-ó, yaꞥ *dipula* beteratepa ti ꞥkéle wusuró beteroó, sukutepakélé ti wusurótóró sukꞥo enérapó,” yalepó.

³⁴Ai fo depa Yesuné duraalu, “Pita-ó, yaꞥo yaꞥpaae i dere ape. Mió i be demó waꞥ *kakaruk* bané hale yaaipatei, naao ꞥ kisipanipó fo sore félimó yaalo ai ape,” yalepó.

³⁵Téroó, Yesuné atimapaee woseturaalu, “Yaꞥo diꞥ dotonale sukamó *moni* butere be ó hꞥleke be ó me ɔlakélé sóró fae ini, hale fópóló

dotɔyalepó. Téyaleteti, diɔ me ɔlakó mei yaleé?” depa atimané duraalu, “Meipó,” yalepó.

³⁶Ai fo depa, ama atimapaae duraalu, “Mió diaaɔ *moni* detere be mupa sóo, yokélé sóo yae. Bóe dele sepakekótamo munipa, ti diaaɔ tómó deró betere kuti sokóló, me whɔtamo dotonóló sepake betakó dupuyae.

³⁷Ti noatepae, i fo asɔyóló muló betepapó. Dowi ala dere whɔrape dosɔaturaaalu, akélé touróló dosɔayalepó. Yaɔo diɔpaae i dere ape. Ai ere fo dokonóturaalu ɔpaae mo eraalopó. Mo dapó. ɔmó kisipa muturaalu, Kótóné kɔló whɔrapené asɔmó ere forape fea dokonóló ɔpaae motóró eraalo ai ape,” yalepó.

³⁸Téró, ama yó matere whɔrapené ɔpaae duraalu, “Tale-ó, ɔané bóe dele sepake tamo i tarapa kelere?” depa, ama duraalu, “Ai sɔpó,” yalepó.

Yesu Olip dumó daalu moma yale fo

(*Mat 26:36-46, Mak 14:32-42*)

³⁹Atéró, Yesu ɔ belapaae sókó doropóló ama dua dere kaae, *Olip* du sokorepaae fupa, ama yó matere whɔrapekélé, ɔ sya felepó. ⁴⁰Atéró, aimó sókó fóló, ama atimapaae duraalu, “Sɔ sere alané diɔ dowi alamó dée nalaɔsórópa, Talepaae momatu betae,” yalepó. ⁴¹Atéró, ɔ atima daale tiki sawa taaróló fóló, bukutiri teyɔró bituraalu momayalepó. ⁴²Ama i moma yalepó. “Aya-ó, naao kisipané ɔpaae i waaire sekeɔi ala waɔsóró sesé yaai depa ti té yae. Yaɔo kisipané enére ala yaalomeipa, naao yaai kisipa mole ala betɔ erae,” yalepó. ⁴³Atétepa, ó hepen bemó betere *ensel* betɔ dorowóló ɔ tao sóró fotokɔ bulalepó. ⁴⁴Atéró, Yesuné ama hosaa tuɔmó mo doa sekené sinitepa, Alimapaae mo fotokɔi moma yalepó. Atéturaalu, ama tikimó fosono doasi fake kaae dorowóló, haepaae fu betalepó.

⁴⁵Atéró momayóló kemetepa, ɔ turukó holóló ama yó matere whɔrape beterepaae momó fesaae fóló kelalemó, atima dekené sukuturaalu fotokɔkélé meiyóló, noke foposaa yó molepó. ⁴⁶Atépa ama atimapaae duraalu, “Diɔ noatepa, noke foposaa yó mule? Sɔ sere alané diɔ ɔlisóró fóló, dowi alapaae só deraɔsóró, turukó holóló Talepaae momatu betae,” yalepó.

Judas-né Yesu bóe whɔné naase tuɔpaae mulale fo

(*Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Jon 18:3-11*)

⁴⁷Ama fo kemeni haɔe du betepatei, so whɔ mo haɔe ɔla kaae walepó. Kale yó matepa wosetere 12 whɔrapekó betɔ whɔ Judas-né Yesu kɔló tukó naai, ɔ daale felekepaae walepó. ⁴⁸Téyaleteti, Yesuné ɔpaae duraalu, “Judas-ó, kale Whɔné Naalema dɔpóló, eleké deyóló kɔló tukó naai wou de?” yalepó.

⁴⁹Até yaaire ala, Yesuné ama yó matere whɔrapené kolóló ɔpaae duraalu, “Tale-ó, ɔané i tare sepakerapené deyaróe?” yalepó. ⁵⁰Téró,

atimakó betã whĩné mo so whĩmó momaratere doasi topo whĩné kutó diratere whĩné tururó wosęli sãae deralepó.

⁵¹Tétepa Yesuné duraalu, “Ai ala me momókó yaose!” yalepó. Atéró, Yesuné kale whĩné wosęli ama ere kaae eralepó.

⁵²Téró, Yesuné mo so whĩmó momaratere doasi topo whĩrapekélé, momatere be kaae tare whĩrapené topo whĩrapekélé, whĩ disirapekélé fea woló, ą tawaai boperóló daae molepó. Atépa ama duraalu, “Diaaę ęta, i hae kwia tęteróló kaae tare doasi topo whĩrapené kaae tare alarape fasó saai, bóe daai ąlisóró fole whĩpóló, sepakeró nópulutamo tao diliki yóló, ę tawaai wou de? ⁵³Take ę diątamo momatere be tuąmó bitua yaletei, diaaę ę daai tanipó. Ténitei, mióta, dilikire alané tęteróló kaae tapa, diaaę yaaitere ala yópóló, tukóló muló betere sukakelemó dapó,” yalepó.

Pitané Yesu tuęnipó yale fo

(Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Jon 18:12-18,25-27)

⁵⁴Téró, atimané ą tawóló so whĩmó momaratere topo whĩné bepaae dapesó felepó. Atétepa, Pitakélé Yesu sya nalo taaeta deté fu betalepó.

⁵⁵Téyaletei, ai momatere be bolaare dopóku tuą dolomó si noke yóló, atima fea simó boperóló betó mupa, Pitakélé atimatamo beterepó.

⁵⁶Atéró ą simó beteremó, kutó diratere so seimale betąné kolóló, mo ti kikéyóló kaae taru duraalu, “I sekęta, Yesutamo betąmó kwęale whĩkópó,” yalepó.

⁵⁷Ai fo depa Pitané duraalu, “Ti senaale-ó, naao ai bope dere whĩta ę mo tuękélé inipó,” yalepó.

⁵⁸Atéró sawa beteró, whĩ me kaené ą kolóló duraalu, “Yąkélé atimatamo kwęale whĩkóe?” depa, Pitané duraalu, “Ai whĩta ę meipó,” yalepó.

⁵⁹Atéró, suka kele betã kemetepa kale dere kaae, whĩ menémo duraalu, “I sekęta, Yesutamo betąmó kwęale whĩkó irurapó. Ti ąkélé Kaleli whĩtóró mo hĩtipó,” yalepó.

⁶⁰Ti fo depa, Pitané duraalu, “Diaaę ai bope dere whĩta, demó déró ę tuęnipó,” yalepó. Ai fo deretamotóró wą *kakaruk* bané hale deremó, ama du betale fo tukó felepó. ⁶¹Tétepa, Tale ą Pita daalepaae fetée wóló, kelené kikéyóló kaae tawalepó. Até deremó, take Talené Pita ąpaae *kakaruk* bané hale sore félimó yaaipatei, naao ę kisipanipó yaalopó yale fo kisipa muni walepó. ⁶²Atétepa, Pita ą belapaae sókó doropóló, mo doa dekené sini wole du betalepó.

Diki tare whĩrapené Yesu faleyale fo

(Mat 26:67-68, Mak 14:65)

⁶³Atéró, Yesu botokó faqsóró, kaae tare whĩrapené ą doka doka duraalu faletere forape yóló deleta du betalepó. ⁶⁴Atéró, ama kelepa atimané

kutiné kinóló dokóló aḗaae woseturaalu, “Yā né daleé? Yā dale whi dāpaae yó aḗae,” yalepó. ⁶⁵Atéró, atimané a faleyóló kae kae dowi forape du betalepó.

Pailat-ró Herot-tamoné Yesutamo fo tekale fo
(*Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Jon 18:19-24*)

⁶⁶Atéró, be teó dēteretamo fo tokóló tale yópóló betero betere whi disirapekélé, mo so whimó momaratere doasi topo whirapekélé, Moses-né asere fo yó matere whirapekélé, fea betāpaae tourāle walepó. Atéró touró bitu, Yesu fo tokóló taleyópóló tale dere whirape beterepaae dapesó felepó. ⁶⁷Atéró atimané duraalu, “Yāta, Kótóné so whi tēteróló kae tare whi Kerisopata, ti dāpaae yó aḗae,” yalepó. Ai fo depa, Yesuné duraalu, “Yālo diāpaae depa diaaḗ epāae kisipa tiki tiraalomeipó. ⁶⁸Yālo diāpaae mepāae fo wosenalemókélé, diaaḗ tokó melaalomeipó. ⁶⁹Téretei, mo miótóró kae sóró kale Whiné Naalema mo doasi fotokó bole Kótóné turu naase tuamó betaalo ai ape,” yalepó.

⁷⁰Ai fo depa, atima mo feané aḗaae woseturaalu, “Ti yāta, Kótóné Naalemaé?” depa ama duraalu, “Me kae mei, diaaḗ mo dono ai dere ape,” yalepó.

⁷¹Ti fo depa, atimané duraalu, “Me kae noa fokómo depa, wosaai de? Fo feata, ama kólómótóró sókó wapa dāné ai wosale ape,” yalepó.

Yesu Pailat-né keletómó fo tokóló, filipaa ni tómó olerae yale fo
(*Mat 27:1-2,11-26, Mak 15:1-15, Jon 18:28–19:16*)

23 ¹Téró, atima aimó betó mole whi mo fea turukó horóló, Yesu Pailat beterepaae dapesó felepó. ²Atéró, atimané a faleyóló só derótu duraalu, “Ai whinéta, so whi feané Sisapāae *takis moni* melaḗsóró sesé yóló, so whi kōpaae aḗisóró fu beteraḗpó. Tētu, amatei āta so whi tēteróló kae tare topo whi Kerisopó du betere alané dāné tēteróló kae tare alarape fea dorótu beteraḗpó,” yalepó.

³Atétepa, Pailat-né Yesupāae woseturaalu, “Yāta, Juda fake so whi tēteróló kae tare topo whié?” depa, Yesuné duraalu, “Ēpó. Naaotóró dono ai dere ape,” yalepó.

⁴Téró, Pailat-né Talepāae momaratere topo whiraperó so whi featamopāae duraalu, “I whi yālo kāae kelalemó, fo tokóló a só deraaire bete mekélé mupa kilinipó,” yalepó.

⁵Tétepa, atimané fo fakeyóló deterāainé duraalu, “Ai whiné Judia hae kwiamó betó mole so whipāae yó matere fo wosetu, fo tiki whaa deté fu betalepó. Ama Kaleli hae kwiamó kae sóró yó maté wóló, mió ipāae ai sókó wale ape,” yalepó.

⁶Ai dere fo wosóló, Pailat-né atimāpāae woseturaalu, “Āta, Kaleli whié?” yalepó. ⁷Ai fo depa, atimané duraalu, “Ai whiāta, Herot-né tēteróló kae tare

hae kwiamó beterapó,” yalepó. Atéyale sukamó Herot akélé ai Jerusalem be huluamó betepa, Pailat-né Yesu Herot beterepaae doteyalepó.

⁸ Téro, Yesu atéro sókó wapa kilituraalu, a mo hajné sinalepó. Ti noatepae, ama mepaae kelemei alarape erótu beterapó deté fole fo woseturaalu, Yesuné kelemei alakó eratepa kelenée yóló, kisipa mutu betaletinépó. ⁹ Atéro, kale Herot-né apaae kae kae forape woseté feletei, Yesuné fo betakélé tokó menipó. ¹⁰ Atétepa, so whimó momarateré doasi topo whiraperó Moses-né asere fo yó matere whirapetamoné a faleyóló só derateré fo du betalepó. ¹¹ Téro, kale Herot-ró ama diki tare whirapetamoné a faleyóló duraalu, wisi wisi kuti deróló Pailat beterepaae momó fesaae fópóló dotonalepó. ¹² Upuléta, kale Herot-ró Pailat-tamo bóe dóló betaletéi, mió i ala yale sukamó fulumu whi aleyóló beterepó.

¹³ Atéro, kale Pailat-né so whimó momarateré topo whirapepaaekélé, so whi tetéroló kaae tare topo whirapepaaekélé, so whi feapaaekélé ape yalepó. ¹⁴ Atéro touró betepa, ama atimapaee duraalu, “Diaa a whi, take tetéroló kaae tare doasi topo whirapetamo bóe daai alisóro fole whipóló, e beterepaae dapesó wapa diaa keletómó ya a tuamó daaló bitu, me hasókó fele alakó muléro kekalemó meipó. ¹⁵ Herot-nékélé taleyalemó, dowi ala mekélé munipa, ama dapaee ai dotonale ape. I whi mo ti sukópóló dele alata, me noa ala itikimó daai de? ¹⁶ Térapa, ya a fokusó sóro hale fópóló doteyaaí dapó,” yalepó. ¹⁷ (-)

¹⁸ Atimané mo betá kóló daae fóló fo fakeyóló duraalu, “Ai *dipula* betere whi Barabas da beterepaae wópóló dotonóturaalu, i seké dóló alurae,” yalepó. ¹⁹ Ti noatepae, ai whi Barabas-ta *Gavman* whi betaai dapóló bóe dóló whi dupa, a *dipula* beteralepó.

²⁰ Pailat-né ama kisipanéta, Yesu hale fópóló dotonaairaaalu, so whipaae momó yalepó. ²¹ Téyaleteí, atimané mo doa fo fakeyóló duraalu, “A filipaa ni tómó dóló olerae, a filipaa ni tómó olerae,” du betalepó.

²² Téro, ama sore dakoróló atimapaee duraalu, “I whiné noa dowi ala yalemó daaloé? I whi daaire bete me munipó. Téreteiné, ya a dóló susupuróló, hale fópóló dotonaaí dapó,” yalepó.

²³ Téyaleteí, atimané fo fake dekéro yó taru, doasi seyóló duraalu, “A sukópóló filipaare ni tómó dóló olorae,” yóló, dere foné Pailat-né fokélé só deralepó. ²⁴ Atétepa, Pailat-né kisipanéteí taleyóló wisirapa téyae yóló, dotopoi fo du betere so whipaae melalepó. ²⁵ Atéro, ama whi betá dóo, tetéroló kaae tare alamó topo whirapetamo bóe dóo deremó, *dipula* beterale whi hale fópóló dotonae yalepó. Téro, Yesupaae atimané kisipa mole ala erópóló, doasi diki tare whirapené naase tuapaae melalepó.

Yesu filipaa ni tómó olerale fo

(*Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Jon 19:17-27*)

²⁶ Atéro atimané Yesu duóló sóro fu betaalemó, Sairin be hulua whikó Saimon ipu bemó bitu doasi be huluapaae derepaaí wou betepa tu tuamó

hokolaa yalepó. Atéro ą tawóló Yesu oleraaire filipaa ni beleróló, Yesuné sisómó fópóló yalepó. ²⁷Atétepa, so whi mo feané ą sya felepó. Atéro, sorape feané sya fu bitu kolené sinituraalu, mo dekené sukı wole fo deté wou betalepó. ²⁸Até deté wou betepa, Yesu fetée anóló duraalu, “Jerusalem senaalerape-ó, diaaq ę wolekesé, diąsısıteı wole yóló, diaaq naale senaalekélé wole yae. ²⁹Ti noatepae, take waaire sukamó diaaq etei fo yaalo ai ape. Mepaae sorape naale senaale deni, haęle ni daale sorapekélé, naale senaale meiyóló haęle betere sorapekélé, naale senaale awa menitere sorapekélé, haęne sinóló ai betere ape.

³⁰ ‘Ai sekęi ala wale sukamó atimané i fo yaalopó. “I daae mole ulupaae dukó dorowóló daę teırae,” yaalopó.

Du sorokó mole hae durapepaekélé, kaae dorowóló daę husuręle dere ape yaalopó,’ erapó.

³¹Ti kisi daale nipaae atei ala depa, ti sélıtere nipaae noa kaae sekęi ala eraaló?” yalepó.

³²Kale Rom *Gavman*-né yóló muló betere fo tukóló dowi ala yale whi tamokélé ątamó betamó dóló oleraaı dapesó walepó. ³³Atéro, atima sókó wale tikiné doita, whine topo diripó doi mulapó. ą sukópóló aimó atimané filipaa ni deyóló oleralepó. Atéro, me whi ama turu naase deęró oleróo, me whi ama feę naase deęró oleróo, yalepó. ³⁴Atéro Yesuné duraalu, “Aya-ó, ę dele whırapené saaire dowi ala kwia naao haęle kemerae. Ti noatepae, atimané du betere alarape atima wisiyóló kisipanipó,” yalepó. Atéro, atimané ama kuti taleyóló saairaalu i ala yalepó. Ni fakerape tao sóró fesekée horótua yalemó, me whine doi ó siri moletei sókó dorowapa, ai whinetóro sua yalepó.

³⁵Atéro kale so whi fea mo tumó kese ąlu yóló daae molepó. Kale teęteróló kaae tare topo whırapené Yesu faletere fo yóló duraalu, “Mepaae whi aluyaosóro ama mo wisiyóló tao sua yaletei, ątamó Kótóné sókó sóró, betero betere whi Kerisopata, ti amatei ą tao sópóló yae,” yalepó.

³⁶Atéro, kale doasi diki tare whırapekélé, ą oleró betere tikipaae wóló daae muluraalu, faletu betalepó. Atéro, atimané amó betą kęlaa wale *finika wain* weı ą nae yóló melalepó. ³⁷Atéro ąpaae duraalu, “Yaętamó Juda so whine doasi topo whıpata, ti yaę sinaosóro naaotei tao sae,” eneta du betalepó.

³⁸Yesuné ama toporó betere mó oleró betere ašemó i fo erapó.

ITA, JUDA FAKE SO WHI TEĘTERÓLÓ KAAE TARE DOASI TOPO WHIPÓ.

³⁹Téro, kale dowi ala du betepa dóló olerale whi tamokó betané ą faleyóló duraalu, “Yaę Kerisopata, ti naaotei yaę taosu damokélé tao sae,” yalepó.

⁴⁰Téyaletei, me fakeró oleró betere whine me whi foné sóró duraalu, “Damó sukutereteita, mo damoné yale dowi alamó kwia tokó mótu dereteiné mo donorapó. Téretei i whıta, me dowi alakélé meıpatei, da fea

betə ala yóló sinitapa, ya Kótópaae winié? ⁴¹Ti noatepae, dəmota dəmoné yale alamó i sinitere ape. Téretei i wh̄ta, dowi ala mo betəkélé inipatei, haḷe dóló oleró beteraḷó,” yaleḷó.

⁴²Téroro ama duraalu, “Yesu-ó, ya naao tətéróló kaae tare be tuəpaae furaalu, ɛ kisiḷa ketaḷaḷe,” yaleḷó.

⁴³Ti fo depa, Yesuné əpaae tokḷó mótu duraalu, “Yaḷo yaḷpaae mo i dere ape. Miótitei, ya ɛtamo mo kokḷné sukḷ be wisinaalemó fóló betaalo ai ape,” yaleḷó.

Yesu sinale fo

(*Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Jon 19:28-30*)

⁴⁴Atéroro suka tuəḷó daapatei, hae kwia fea diki yaleḷó. Atéroro dikipatei bitiré fóló, 3 kilok suka tó daane folepaae kemeyaleḷó. ⁴⁵Ti noatepae, sukané de sukəḷeteiné, diki yó tawaleḷó. Talepaae momaratere be satəḷeróló oleró betere kuti ama haḷetei tuəḷómótóro teketé doropóló, haepaae sókó deraleḷó. ⁴⁶Atétepa, Yesuné fo fakeyóló duraalu, “Aya-ó, yaḷo kepe bete naao kaae tawaseḷóló, ya tuəpaae i mulatere ape,” yaleḷó. Atéroro ama ai fo yóló kemetepa, ama fomo sókó fóló ə sukəḷeḷó.

⁴⁷Atétepa, kale diki tare wh̄rapené topo wh̄iné ai yale ala kolóló, Kótóné doi hale sóroro horótu duraalu, “Mo dapó, ita mo wh̄i wisinaale ai sukḷrapó,” yaleḷó. ⁴⁸Atéroro, betəpaae touró betere so wh̄iné kelale alarape atima bepaae momó fesaae furaalu, naao téyae yóló deḷné sinité fu betaleḷó. ⁴⁹Téyaḷetei, mepaae ə kisipare wh̄rapero ətamo Kaleli haemó betəḷó betóló wale sorapetamo atima mo tumó daae mulu, ai dere alarape kaae dilikiyóló yó moleḷó.

Yesu dourale fo

(*Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Jon 19:38-42*)

⁵⁰Atéroro ai Judia hae tuəḷó tene Arimatea be wh̄ikó Josep betereḷó. Aḷa, mo wh̄i wisinaale naameyóló dua betepa, Judia hae kwiamó betó mole so wh̄i haşókó fupa fo tokóló taleyóḷó sóroro betero betere wh̄ipó. ⁵¹Ai sekénéta, mo wh̄iné dere alaró mo tikiḷé dere alatamomó ama mo wisirapó kisiḷa mutumipó. Aḷa, Judia hae kwiamó tene Arimatea be huluamó waleḷó. Téru, ə Kótóné tətéróló kaae tare aḷmó mole ala wóḷó kaae tawóló betereḷó. ⁵²Atéroro, kale wh̄i ə Yesuné tiki saaitapóló Pailat-paae wosene feleḷó. ⁵³Téroro, kale wh̄iné Yesuné tiki tokóló muló bituraalu, mo deḷi kutiné bopeyóló wh̄i betəkélé munénire kapo dolomó mulaleḷó. ⁵⁴Atima şa naai tukóló muló betere be deḷi dótóro sókó waai depa, ɷla ɷla donoróló mulatere be deḷmó ai alarape yaleḷó.

⁵⁵Atéroro, mepaae Kaleli hae kwiamó Yesutamo wale sorape Josep-né Yesuné tiki mulaai fupa, neyóló mulatéroro kelaairaalu, atima Josep şa feleḷó. ⁵⁶Téroro, atimané bepaae fóló kale felé kəḷaa wale fetera kaae ɷlaró

felé kɛlaa wale *wel* wɛitamó taleyóló munalepó. Téyaletéi, kale yóló muló betere fo tikinépa, Talepaae moma yaai dapóló tukóló munale sukamó sɔa nóló betalepó.

Yesu kepaayóló fele fo

24 ¹*Fula* kaae sere be dɛmó, mo hɛkati kale sorapené felé kɛlaa wale ɔlarape sisóló whɛ mulale dou tópaee felepó. ²Atéro atima fóló kelalemó, whɛ dou tɔ kinale kane fake biliyó faló beterepó. ³Atépa, atima kane dolopaae buó deóló kelalemó, Tale Yesuné tiki munipó. ⁴Atépa, neyałerópóló atima kiswa teketu beterepó, mo kasa kasai kuti deró betere whɛ tamo atima daae mole uté dɛró sókó wóló daalepó. ⁵Até deremó, kale sorape atima winé sinitu, kelepaa haepaae hemée deyóló betó molepó. Tépa, kale whɛ tamóné atimapaee duraalu, “Sukale whɛ douró betere tikimó, betere whɛné noatapa keketé kutu bitu de? ⁶Ti noatepae, ɔ aimó muni kepaayóló falapó. Take diɔ Kaleli haemó bitu ama diɔpaae yale fo diaaɔ kiswa munié? ⁷Whɛné Naalema mepaae dowi ala dere whɛrapené naase tuɔpaae mulaalopó. Atétepa, atimané ɔ filipaa ni tómó oleróló sukutepa, sore be dɛmó ti ɔ momó kepaayóló betaalopó,” yalepó. ⁸Téro, atimané ama yale fo mopóló kiswa yalepó.

⁹Atéro, atima whɛ dou tópaee fi fesaae wóló atimané kelale alarape kale 11-whɛraperó mepaae whɛrapetamopaae yalepó. ¹⁰Ai sorapeta, Maktala sokó Mariakélé, Joanakélé, Jems-né hama Mariakélé, mepaae sorapekélé, atima fea betó mulu, kelale alarape ama *aposel* whɛrapepaae yalepó. ¹¹Téyaletéi, kale sorapené yale fo mo dapóló kiswa tirénipó. Ti noatepae, atimané kapala fo detere nisi yalepó. ¹²Téyaletéi, Pita ɔ mo hapale sururu yóló fóló, whɛ dou tómó sókó felepó. Atéro ɔ dou dolopaae fóló kelalemó, ama tiki bopeyóló mulale dɛi *linen* kuti maaté dɛmó mupa kelalepó. Atépa ɔ momó bepaae fesaae furaalu, i noa ala yalerópóló kiswa tekété fu betalepó.

Emeas bepaae fole tɔ tuamó yale fo

¹³Atéyale sukamótóro atimakó whɛ tamo Emeas bepaae faai tɔ tuamó fu betalepó. Ai Emeas be taaróló Jerusalem be huluapaae fole dɔleta, 11 *kilomitapó*. ¹⁴Atimaamo tɔmó fu bituraalu, kale yale alarape fea sɔraté fu beterepó. ¹⁵Atimaamo até deté fu betepa, Yesu tɔ tuamó sókó wóló, atima fea betamó fu betalepó. ¹⁶Até yaletéi, atimaamoné Yesupóló kiswa yaɔsóró, me ɔlané atimaamoné kele seraaralepó.

¹⁷Atéro fu bitu, Yesuné atimaamopaae woseturaalu, “Diaamo ai-a noa fo deté fu bitu de?” yalepó. Ti fo depa, atimaamo fu betaletéi, kelepaa humula yóló keɔyóló daalepó. ¹⁸Atimaamo fu betere me whɛ Kliopas-né ɔpaae duraalu, “I be dɛmó yale alarape so whɛ feané kisiparapa, yaɔa Jerusalem be huluapaae wale whɛjé?” yalepó.

¹⁹Ai fo depa ama ʔapaae woseturaalu, “Noa alamó de?” yalepó. Ti fo depa atimaamoné duraalu, “Nasaret be hulua whǵkó Yesupaae erale alamó dapó. Ti noatepae, ʔta Kótóné kǵló whǵ bitu, ama dere foró dere alatamo Kótóné kele tómkékélé, so whǵ feané kele tómkékélé, mo doasi fotokʔtamo du betalepó. ²⁰Atéro so whǵmó momaraterere topo whǵraperó dʔ teterólo kaae tare whǵrapetamoné ʔ sukǵpólo dae yólo, doasi *Gavman* whǵrapené naase tuʔpaae mulalepó. Atétepa, atimané ʔ filipaa ni tómo sinǵpólo oleralepó. ²¹Téyaletei, Israel fake so whǵ dupurólo tao saaire whǵpólo kisipa mualepó. Ai maaté mei, ai ala yólo betepa be dʔ tamo kemeyólo, soreraterere be dʔ ti mió i ape. ²²Ai fotei me ipó. Dʔ betʔmó kotere sorape sore mo hǵkati kale whǵ dou tópaae fóló, mepaae kelale alarape depa wosetu dʔ kilita yalepó. ²³Kale sorape fóló kelalemó ama tiki munipa, *ensel*-rapené Yesu kepaayólo beterapólo atimapaee yale fo fea dʔpaae ene walepó. ²⁴Téro, dʔné fulumu whǵrape atimakélé fóló kelalemó, kale sorapené ene wale ala motóro epa kelalepó. Téyaletei, atimané ʔ betʔ kilinipó,” yalepó.

²⁵Ama atimapaee duraalu, “Diaamota, take Kótóné ama kǵló whǵrapené deté wale fo wosólo kisipani, ketei kaae kisipa tiki okokoru kutiri hapólu ai ererapó. ²⁶Kótóné so whǵ teterólo kaae tanǵpólo, sóro betero betere whǵ Keriso ʔ doasi doi muaaire ala tuʔpaae sóko faairaalu, folosóro ai sekʒi alarape salepó. Ai alata haʒsóko faalomei, mo yaalopó ere fo dokonóturaalu yalepó. ²⁷Mo take Moses-né asʒere fomó kaae sóro wóló, Kótóné kǵló whǵrape feanékelé asʒere fo beteta, ʒmótóro erapólo amatei haʒkearólo yó malepó,” yalepó.

²⁸Atimaamo fole bepaae felekemó sóko faai, tʔ aupalomó fu betalepó. Téyaletei Yesu ʔta, ai be hulua boseneyólo saletópaee faai fole aʒ yalepó. ²⁹Atéro ʔ fupatei, kale whǵ tamoné ʔ keǵrólo duraalu, “Felekemó be diki yaai dapa, dʔ imó fiyaalopa siépe,” Depa atima fea fiyaa felepó.

³⁰Atéro, ʔ atimaamotamo ʒla naairaalu, ʒla nokole ni fake tómo beterepó. Atéro bitu, ama *bred* o bula betʔ tao sóro Alima Kótópaee mo kée yólo terekeyólo nǵpólo sóro malepó. ³¹Téro, atimaamoné kele seraaretei fisʒae furaalu, kale sekʒ airapólo diriyólo kisipa yalepó. Téyaletamo atimaamoné kele ʒlinamerólo ʔ aluyó deyalepó. ³²Tétepa, atimaamosisitei duraalu, “Dʔ tʔmó wouraaalu, asʒmó ere fo dʔmopaae yó matepa, wosólo hosaamó si kaae dukuraalu mo feléné sukʒlepó,” yalepó.

³³Atétepa, mo ai fapotóro atimaamo Jerusalem be huluapaae momó fesaae felepó. Téyalemó, mepaae 11- *aposel* whǵraperó atimatamo betere so whǵrapetamo fea betʔpaae touró betepa kelalepó. ³⁴Atéro, atimané kale whǵ tamopaae duraalu, “Ai mo dapó. Tale kepaayólo furaalu, Saimon beterepaae wapa ama mo kelalepó,” yalepó. ³⁵Téro, kale whǵ tamo tʔ tuʔmó wou bitu yale alaró *bred* o bula tekeyólo atimaamo matepa, ʔ kisipa yale alatamo atimapaee yalepó.

Yesu a ama yó matere whirapepaae yó male wale fo

³⁶Atéró, ai fo du betepa Yesu atima betó mole tuámó sókó wóló atimapaee duraalu, “Hosaa muni deyóló mo dua betere ala diã tuámó mulóppóló yae,” yalepó.

³⁷Atei fo deremó, atima kisipané kepené dere nisi yóló kilita sókó furaalu, winé sinalepó. ³⁸Atétepa, ama atimapaee duraalu, “Diã wituraalu kiswa tamo muóló, hosaa noatepa weitu bitu de? ³⁹Étóró mo hitipa, yało naaseró hótamo diaağ kelae. Ti noatepae, kepeta miró diritamó bunipa, e ai ala erémóló olaa yae,” yalepó.

⁴⁰Ama ai fo yóló kemetepa, atimapaee ama naaseró hótamo yó melalepó. ⁴¹Téyaletei, atétere ala kilituraalu, hekesetere alaró, siratere alatamo atima tuámó mualetei, ața Yesupóló kiswa tirénipó. Atétepa atimapaee woseturaalu, “Diã imó bitu, naaitere olakó mule?” yalepó. ⁴²⁻⁴³Tétepa, atimané simó biliyale ya kwia a matepa tao sóró, atimané kaae tapa nalepó.

⁴⁴Atéró ama atimapaee duraalu, “Moses-né asere fokélé, Kótóné kóló whirapené ere fokélé, Sam buk-mókélé, emótóró kiswa mutu ere fo fea dokonóturaalu mo eraalopóló e diatamo betámó bitu ai yale ape,” yalepó.

⁴⁵Kótóné asemó ere fo fea kiswa yóppóló, ama atima kiswa wisi mulalepó. ⁴⁶Atéró ama atimapaee duraalu, “Kale asemó ere fo i ape. Kótóné ama so whi fea tetéróló kaae tanóppóló, sóró betéró betere whi Kerisota, doakale sekei alaró susupui alatamo sóró mo ti sinaalotei, tamo be de kemeyóló sore be demó a momó kepaayaalopó. ⁴⁷Jerusalem be huluamó kaae sóró hae kwia feamó betó mole so whipaae yało doimó i fo yó maté kweyaalopó. Diaağ dere dowi ala taaróló kiswa feteyóló wapa, ti diaağ dowi ala kwia yało hale kemeraalopó. ⁴⁸I alarape depa kelalepóló so whipaae yó melaaire whirapeta, ti diatóró ai ape. ⁴⁹Take yało Ayané diã melaalopóló mulale ıla yało diappaee dotonaa kiswa mutapó. Téyaalopa, diã ai be huluamó bitiré fóló, mo óté taoró mole doasi fotokóné diã kuti kaae bukurale dorowóppóló, kaae tawae,” yalepó.

Yesu i hae taaróló ó sapaae dapesó holale fo

⁵⁰Téró atima wóppóló, api folosóró Betani be huluapaae felepó. Téró, ama naase horóló fonétei atima wisiralepó. ⁵¹Atéró, atima wisiratere fo du betepatei taaróló, Alimané a hepen-paae dapesó holalepó.

⁵²Téró, atima bukutiri tearó bitu, Doa Tale-ó, yóló ama doi sóró horaté hekesetamo Jerusalem be huluapaae momó fesaae felepó. ⁵³Atéró, atima momatere bemó bitu, Kótóné doi hale sóró horatere ala suka fea deté fu betalepó.